

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
CENTRAL STATISTICAL OFFICE

PRACA NIEREJESTROWANA W POLSCE W 2009 R.

UNREGISTERED EMPLOYMENT IN POLAND IN 2009

**Statistical
Information
and Elaborations**

**Informacje
i opracowania
statystyczne**

Warszawa 2011

Opracowanie publikacji
Preparation of the publication

Główny Urząd Statystyczny, Departament Pracy
Urząd Statystyczny w Gdańsku
Central Statistical Office, Labour Division
Statistical Office in Gdańsk

kierujący
supervisor

Agnieszka Zgierska
Dyrektor Departamentu Pracy
Director of the Labour Division

zespół
team

Departament Pracy
Labour Division
Agnieszka Zgierska
Agata Cendrowska
Iwona Biały
Małgorzata Cacko
Małgorzata Kałaska

Centrum Informatyki Statystycznej
Statistical Computing Centre
Bogumiła Uljasz

Urząd Statystyczny w Gdańsku,
Zespół pracowników Ośrodka Badania
Aktywności Ekonomicznej Ludności
Statistical Office in Gdańsk,
Team of Labour Force Survey Centre

współpraca
cooperation

Waldemar Popiński
Departament Metodologii, Standardów
i Rejestrów
Methodology, Standards
and Register Department

tłumaczenie
translation

Małgorzata Kruszewska

skład komputerowy
komputer typesetting

Małgorzata Paszek

Okładka
Cover

Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishment

ISBN

97-883-7027-466-5

PRZEDMOWA

Przekazujemy Państwu publikację opracowaną na podstawie uogólnionych wyników badania modułowego BAEL „*Praca nierejestrowana*”, zrealizowanego w IV kwartale 2009 r. łącznie z reprezentacyjnym *Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności*.

Badanie modułowe, które objęło połowę próby mieszkań wylosowanych do BAEL, zrealizowano zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej na 2009 r.

Przedmiotem badania modułowego były z jednej strony opinie na temat podejmowania pracy nierejestrowanej, a z drugiej – konfrontacja z rzeczywistością rozumianą jako wykonywanie pracy nierejestrowanej bezpośrednio przez respondenta czy też zatrudnianie pracowników przez respondenta lub jego gospodarstwo domowe bez zawarcia pisemnej umowy. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły wykonywania pracy nierejestrowanej lub korzystania z pracy nierejestrowanej w okresie 9 miesięcy 2009 r. (od stycznia do września).

Jedną z cech rynku pracy w Polsce jest istnienie zjawiska pracy nierejestrowanej, zwanej często pracą „na czarno” lub w „szarej strefie” gospodarki. Zjawisko to nie jest łatwe do rozpoznania i zbadania, a wykonywane szacunki są często obciążone błędami. Pomimo tego istnieje wiele metod pozwalających na mniej lub bardziej dokładną ocenę tego zjawiska.

Publikacja zawiera część analityczną i tabelaryczną. Prezentowane opracowanie składa się z rozdziałów przedstawiających opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej, skali pracy nierejestrowanej, charakterystyki ostatnio wykonywanej pracy, a także charakterystyki gospodarstw domowych zatrudniających pracowników „na czarno”.

Wywiady z Respondentami przeprowadzili Ankieterzy zatrudnieni w urzędach statystycznych. Publikacja została przygotowana przez zespół pracowników Departamentu Pracy Głównego Urzędu Statystycznego, Ośrodek Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w Gdańsku i Centrum Informatyki Statystycznej w Radomiu. Część analityczną opracowała p. Małgorzata Kałaska, której w tym miejscu składamy podziękowania za współpracę.

Jerzy Auksztol

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Agnieszka Zgierska

Dyrektor

Departamentu Pracy GUS

Gdańsk, lipiec 2011 r.

PREFACE

We are pleased to present a study based on generalized results of the LFS module survey "**Unregistered employment**", conducted in the fourth quarter of 2009, together with the representative **Labour Force Survey**.

The module survey, which covered half of the sample of dwellings selected for the LFS, was carried out in accordance with the Programme of Statistical Surveys of Official Statistics in 2009.

The subject of the research module were, on the one hand, opinions on undertaking unregistered employment, and on the other – confrontation with reality, understood as unregistered work performed directly by the respondent or hiring workers by the respondents or their households without the written contract. Questions included in the survey concerned unregistered employment or the use of informal labour in the period of 9 months of 2009 (January to September).

One of the characteristics of the labor market in Poland is the existence of the phenomenon of unregistered employment, often called the "black economy", the hidden economy or "gray zone". This phenomenon is not easy to identify and explore; the estimates are often erroneous. Despite this, there are numerous methods to assess the phenomenon more or less accurately.

The publication contains analytical and tabular sections. The presented study consists of chapters presenting opinions on the reasons for undertaking unregistered employment, the scale of unregistered employment, the characteristics of recently performed work, as well as the characteristics of households as the employers in the hidden economy.

Interviews with Respondents were conducted by the Interviewers employed in the statistical offices carrying the Labour Force Survey. The publication was prepared by the team of the Labour Division of the Central Statistical Office, the Centre for Labour Force Survey in Gdańsk and Statistical Computing Centre in Radom. Ms Małgorzata Kałaska whom we wish to express our gratitude for her cooperation prepared the analytical section.

Jerzy Auksztol

Director

of the Statistical Office in Gdańsk

Agnieszka Zgierska

Director

of the Labour Division, CSO

Gdańsk, July 2011

	Tabl.	Str.
PRZEDMOWA	x	3
UWAGI METODYCZNE	x	9
PRACA NIEREJESTROWANA W POLSCE W 2009 R. – Małgorzata Kałaska	x	15
ANEKS TABELARYCZNY	x	48
1. Opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	x	48
Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	1.1	48
Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	1.2	50
Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	1.3	53
Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej	1.4	56
Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej	1.5	58
2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną	x	60
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	2.1	60
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	2.2	61
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i poziomu wykształcenia oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	2.3	63
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni pracy i liczby miesięcy, w których była wykonywana	2.4	65
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych w 2009 r. oraz płci, miejsca zamieszkania i wieku pracujących	2.5	65
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych w 2009 r. oraz płci, miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia	2.6	67
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według liczby dni zatrudnienia w miesiącu i miesiąca zatrudnienia	2.7	68
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci, miejsca zamieszkania oraz rodzajów wykonywanych prac	2.8	70
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według miesiąca zatrudnienia i wybranych rodzajów wykonywanych prac	2.9	71
3. Ostatnio wykonywana praca nierejestrowana	x	73
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według charakterystyki ostatnio wykonywanej pracy, płci oraz miejsca zamieszkania	3.1	73
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według typu pracodawcy oraz ostatnio wykonywanej pracy	3.2	74

	Tabl.	Str.
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i miejsca zamieszkania oraz wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z ostatnio wykonywanej pracy	3.3	75
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według wieku oraz wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z ostatnio wykonywanej pracy	3.4	76
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według poziomu wykształcenia oraz wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z ostatnio wykonywanej pracy	3.5	77
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według wysokości miesięcznych dochodów i relacji dochodów z pracy nierejestrowanej do dochodów ogółem	3.6	78
Średni dochód z pracy nierejestrowanej w badanym miesiącu uzyskiwany przez osobę wykonującą tę pracę	3.7	78
4. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej	x	79
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	4.1	79
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według miesiąca i liczby roboczodni jej wykonywania	4.2	79
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według miejsca zamieszkania oraz wybranych rodzajów tej pracy	4.3	80
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według liczby dni zatrudnienia pracowników nieformalnych oraz wybranych rodzajów wykonywanej pracy	4.4	81
Gospodarstwa domowe według miesięcznych wydatków na pracę nierejestrowaną wykonywaną na ich rzecz	4.5	82
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według grupy społeczno-ekonomicznej, miejsca zamieszkania oraz liczby osób w gospodarstwie	4.6	83

CONTENTS

	Tabl.	Str.
PREFACE	x	4
METHODOLOGICAL NOTES	x	12
UNREGISTERED EMPLOYMENT IN POLAND IN 2009 – Małgorzata Kańska	x	32
ANNEX	x	48
1. Opinions on reasons for taking unregistered work	x	48
Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on reasons for taking unregistered work	1.1	48
Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work	1.2	50
Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work	1.3	53
Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on types of unregistered work	1.4	56
Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on types of unregistered work	1.5	58
2. Persons performing unregistered work	x	60
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, place of residence and frequency and month of performing this work	2.1	60
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, age and frequency and month of performing this work	2.2	61
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, level of education and frequency and month of performing this work	2.3	63
Persons performing unregistered work by the number of days of work and the number of months in which it was performed	2.4	65
Persons performing unregistered work by the number of days worked in 2009, sex, place of residence and age	2.5	65
Persons performing unregistered work by the number of days worked in 2009, sex, place of residence and level of education	2.6	67
Persons performing unregistered work in 2009, by the number of days of employment in a month and the month of employment	2.7	68
Persons performing unregistered work, by sex, place of residence and types of performed work	2.8	70
Persons performing unregistered work, by sex, place of residence and types of performed work	2.9	71
3. Recently performed unregistered work	x	73
Persons performing unregistered work by characteristic of recently performed work, sex and place of residence	3.1	73
Persons performing unregistered work, by type of employer and recently per- formed work	3.2	74

	Tabl.	Str.
Persons performing unregistered work, by sex, place of residence and monthly income from recently performed work	3.3	75
Persons performing unregistered work, by age and monthly income from recently performed work	3.4	76
Persons performing unregistered work, by level of education and monthly income from recently performed work	3.5	77
Persons performing unregistered work, by monthly income and relation between income from unregistered work and total income	3.6	78
Average income from unregistered work in reference month obtained by person performing this work	3.7	78
4. Households using unregistered labour	x	79
Households using unregistered labour in 2009 by place of residence and frequency and month of performing this work	4.1	79
Households using unregistered labour in 2009 by month and the number of work units (days) of performing unregistered work	4.2	79
Households using unregistered labour in 2009 by place of residence and selected types of unregistered work	4.3	80
Households using unregistered labour by the number of days of informal employment and selected types of performed work	4.4	81
Households by monthly expenditures on unregistered labour	4.5	82
Households using unregistered labour in 2009 by socio-economic groups, place of residence and the number of persons in the household	4.6	83

KONCEPCJA BADANIA I LOSOWANIE PRÓBY

Podstawowe *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności* (BAEL) oraz badanie modułowe *Praca nierejestrowana* przeprowadzone zostały metodą reprezentacyjną, która umożliwia uogólnianie wyników na populację generalną. Zastosowana metoda obserwacji ciągłej pozwala na zilustrowanie sytuacji na rynku pracy w okresie całego kwartału. Realizacja badania w sposób ciągły oznacza, że w każdym z 13 tygodni danego kwartału ankieterzy odwiedzają określoną liczbę losowo wybranych mieszkań i zbierają dane o aktywności ekonomicznej osób w nich zamieszkałych w tygodniu poprzedzającym badanie. Próbkę tygodniową, zmienianą z tygodnia na tydzień, otrzymuje się z losowego podziału na 13 części próby kwartalnej.

Losowanie prób do BAEL przebiega według zasad losowania dwustopniowego. Jednostkami losowania pierwszego stopnia są w miastach rejony statystyczne, a na wsi obwody spisowe. Jednostkami losowania drugiego stopnia są mieszkania. Losowanie rejonów statystycznych i obwodów spisowych oraz mieszkań przeprowadza się na podstawie Krajowego Rejestru Podziału Terytorialnego Kraju, zawierającego m.in. wykaz terytorialnych jednostek statystycznych oraz wykaz adresowy mieszkań.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzone zostało przy użyciu dwóch formularzy:

- **Kartoteki Gospodarstwa Domowego ZG**, która przeznaczona jest dla każdego gospodarstwa domowego znajdującego się w wylosowanym mieszkaniu;
- **Ankiety ZD**, wypełnianej dla każdej osoby w wieku 15 lat i więcej, będącej członkiem gospodarstwa domowego w wylosowanym mieszkaniu, obecnej w gospodarstwie domowym lub nieobecnej przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

Ankieta ZD zawiera pytania dotyczące sytuacji w zakresie aktywności ekonomicznej respondenta w badanym tygodniu, tzn. faktu wykonywania pracy, pozostawania bezrobotnym lub biernym zawodowo, przeszłości zawodowej, poszukiwania pracy, a także informacje dodatkowe obejmujące m.in. edukację i kształcenie.

Badanie *Praca nierejestrowana* przeprowadzone zostało w IV kwartale 2009 r. przy pomocy **dodatkowej ankiety** o symbolu **ZD-A**, skierowanej do respondentów, którzy wzięli udział w badaniu podstawowym. Badaniem objęto dwie spośród czterech prób mieszkań wylosowanych do kwartalnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Podobnie jak podstawowe badanie aktywności ekonomicznej ludności, badanie modułowe realizowane było przez urzędy statystyczne wszystkich województw, natomiast opracowanie komputerowe wyników badania zostało wykonane przez Centralny Ośrodek Informatyki Statystycznej (obecnie CIS).

---

¹⁾ Szczegółowe informacje dotyczące metodologii *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności* dostępne są w kwartalnej publikacji GUS „Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski”, seria *Informacje i opracowania statystyczne*.

CEL I DEFINICJE W BADANIU MODUŁOWYM „PRACA NIEREJESTROWANA”

Badanie „Praca nierejestrowana” realizowane było jako moduł przy Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności, a jego podstawą prawną był „Program badań statystycznych statystyki publicznej na 2009 r.”.

Podstawowym celem badania było oszacowanie „szarej strefy” z punktu widzenia wydarzeń zachodzących na rynku pracy. Posłużyło temu określenie skali zaangażowania ludności w wykonywanie pracy nierejestrowanej oraz poznanie zakresu korzystania z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną. Badanie dotyczyło wykonywania pracy nierejestrowanej jako pracy głównej lub dodatkowej, korzystania z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną oraz opinii na ten temat.

W szczególności wyniki badania posłużą do:

- określenia częstotliwości i rodzaju prac wykonywanych w formie nierejestrowanej,
- społeczno-demograficznej charakterystyki zbiorowości wykonujących pracę nierejestrowaną,
- oceny dochodów uzyskiwanych z pracy nierejestrowanej,
- analizy gospodarstw domowych korzystających z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną.

Zakłada się, że wyniki badania pomogą ukazać rzeczywistą sytuację na rynku pracy, a przede wszystkim umożliwią określenie rzeczywistego popytu na pracę.

W badaniu zjawiska „praca nierejestrowana” fakt wykonywania pracy w „szarej strefie” określono zgodnie z poniższą definicją.

Przez **pracę nierejestrowaną** należy rozumieć:

- pracę najemną wykonywaną bez nawiązania stosunku pracy czyli bez umowy o pracę, umowy-zlecenia, umowy o dzieło lub jakiegokolwiek innej pisemnej umowy pomiędzy pracodawcą i pracownikiem bez względu na sektor własności (również u osób fizycznych i w indywidualnych gospodarstwach rolnych); praca nie może być również wykonywana na podstawie powołania, mianowania lub wyboru; z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej pracownik nie uzyskuje ubezpieczenia społecznego, a więc uprawnień do korzystania ze świadczeń społecznych; okres wykonywania tej pracy nie jest także zaliczany jako składkowy z punktu widzenia ZUS, a pracodawca nie odprowadza na konto ZUS i Funduszu Pracy odpowiednich sum z tytułu wypłacanego wynagrodzenia; od dochodów z pracy nierejestrowanej nie są płacone podatki dochodowe,
- pracę na rachunek własny, jeśli z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie są realizowane obowiązki finansowe wobec państwa (np. podatki).

Dokonano rozróżnienia wykonywanej pracy nierejestrowanej na:

- pracę główną, tj. pracę która zwykle zajmuje najwięcej czasu. Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, pracą główną jest praca przynosząca wyższy dochód,
- pracę dodatkową, tj. pracę która zwykle zajmuje najwięcej czasu spośród innych prac, poza pracą główną. Jeżeli prace dodatkowe zajmują tyle samo czasu, za pracę dodatkową należy uznać tę, która przynosi największy dochód.

Podmiotem badania były osoby uczestniczące w badaniu podstawowym BAEL będące członkami gospodarstw domowych wylosowanych do badania, dla których wypełniono ankietę ZD.

W badaniu podstawowym dane dotyczące wieku i wykształcenia dotyczą sytuacji w IV kw. 2009 r., natomiast informacje o pracy „na czarno” dotyczą okresu styczeń-wrzesień 2009 r.

Pierwsza część ankiety modułowej ZD-A została skierowana do wszystkich badanych osób. Pytania w niej zawarte miały na celu ustalenie opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej oraz rodzajów tych prac.

Następny dział obejmował zagadnienia korzystania przez gospodarstwo domowe z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną – częstotliwość tych prac i rodzaj świadczonych usług.

W dalszej części ankiety pytania dotyczyły statusu zatrudnienia respondentów – czy prowadzą działalność gospodarczą, mają własną firmę i zatrudniają pracowników lub prowadzą gospodarstwo rolne.

Ostatnie pytania dotyczyły informacji na temat podejmowania pracy nierejestrowanej przez samych respondentów, jej częstotliwości, charakterystyki podmiotów ich zatrudniających oraz wysokości dochodów uzyskanych z pracy nierejestrowanej – w tym ich procentowy udział w ogólnych dochodach netto.

Badaniem modułowym objęto 31,5 tys. respondentów, przy czym 24,2 tys. (tj. 76,9%) osób odpowiedziało na pytania zawarte w ankiecie.

CONCEPTION OF THE SURVEY AND SAMPLE SELECTION

The core *Labour Force Survey (the LFS)* and the module survey “*Unregistered employment*” were carried out with the appliance of the sample survey method that allows generalization of the results over the whole population. The applied method of continuous observation allows presentation of the situation on the labour market during the entire quarter. Weekly samples, changed every week, are obtained from random division into 13 parts of a quarterly sample.

The sampling for the LFS is carried out according to the principles of the two-stage sampling. The first-stage sampling units are census units called census clusters in urban areas, while in rural areas they comprise enumerations districts. The second-stage sampling units are dwellings. The selections of census clusters and census enumerations districts is carried out on the basis of the National Register of the Country’s Territorial Division, including, among other things, the list of territorial statistical units and the address register of dwellings.

The Labour Force Survey was carried out with the use of two questionnaires:

- **ZG Household File** that is designed for each household living in a selected dwelling;
- **ZD Questionnaire** that is completed for each person aged 15 years or more, a member of a household in the sampled dwelling present in the household or absent for a period not exceeding 3 months.

The ZD questionnaire includes questions concerning the situation in respect to the respondent’s economic activity in the reference week, i.e. the fact of performing work, being unemployed or economically inactive, occupational history, job search, and additional information including, among other things, education and training.

The survey “*Unregistered employment*” was carried out in the 4th quarter 2009 with the use of additional **ZD-A** questionnaire that was addressed exclusively to the respondents who took part in the main survey. The survey covered two of four samples of dwellings selected for the quarterly LFS. Similarly to the core labour force survey, the module survey was carried out by the statistical offices of all voivodships, whereas compilation of the survey results was carried out by the Central Statistical Computing Centre (present CIS).

---

¹⁾ Detailed information concerning the Labour Force Survey methodology is available in the CSO quarterly publication “*Labour Force Survey in Poland*”, series statistical “*Information and Elaborations*”.

THE OBJECTIVE AND DEFINITIONS IN THE MODULE SURVEY “Unregistered employment”

The survey “Unregistered employment” was carried out as a module survey simultaneously with the LFS survey. The programme of the public statistics surveys 2009 provided the legal basis for the survey.

The main objective of the survey was estimation on the range of the hidden economy from the point of view of changes on the labour market. It was achieved through assessment of the scale of involvement of the population in unregistered employment and obtaining information on the scope of services provided by persons performing unregistered work. The research focused on unregistered employment as the main or additional job, using the services of persons engaged in unregistered employment and opinions on this subject.

In particular, the results of the survey will be used to:

- determine the frequency and type of work done in the form of unregistered employment,
- socio-demographic characteristics of the population engaged in unregistered employment,
- assessment of income from unregistered employment,
- the analysis of households using the services of persons engaged in unregistered employment.

It is assumed that the results of the survey will help reveal the real situation on the labour market and, above all, make it possible to determine the actual demand for labour.

In the research on unregistered employment, the fact of performing work in the hidden economy is defined as below. Unregistered employment is understood as:

- employment performed without formal labour relationship, i.e. without employment contract, commission agreement, work-piece agreement or any other written agreement between the employer and the employee, regardless the ownership sector (also in private households and on private farms); the work cannot be performed on the basis of call-up, appointment or election; the employee does not receive social security for unregistered employment, and thus is not entitled to social benefits; the duration of that work is not counted as a contribution from the viewpoint of social security and the employer does not allot contribution from the employee's wages and salaries to Social Security and Employment Fund; unregistered employment is not taxable,
- self-employment providing that financial obligations to the state (e.g. taxes) due to the conducted business activity are not fulfilled.

Unregistered employment was divided into:

- the main job, i.e. work which usually takes the most time. If the jobs take the same amount of time, the one which brings higher income is regarded as the main job,
- additional job, i.e. work which usually takes the most time of any work outside the main job. If additional jobs involve the same amount of time, the work which generates the highest income is considered the additional job.

The subjects of the survey were the participants in the core LFS survey who were members of the households selected for the survey for whom the ZD questionnaires were completed.

In the core survey, the basic data on age and education concern the situation in the fourth quarter of 2009, while information on the unregistered employment refers to the period January-September 2009.

The first part of the module ZD-A survey was addressed to all respondents. The questions were designed to determine opinions on the reasons for undertaking unregistered employment and the nature of the work.

The next chapter analysed the use of services of persons engaged in unregistered employment by the household – the frequency of these works and the type of service.

The questions in the further part of the survey concerned the employment status of the respondents – whether they conducted business activity, had their own company, and employed staff or held a farm.

Final questions related to the information about undertaking unregistered employment by respondents themselves, its frequency, characteristics of the entities that employed them and the amount of income from unregistered employment – including their percentage share in the total net income.

The module survey covered 31.5 thous. respondents, 24.2 thous. (i.e. 76.9%) of whom answered the questionnaire.

PRACA NIEREJESTROWANA W POLSCE W 2009 R.

Praca nierejestrowana we współczesnej gospodarce występuje we wszystkich krajach. Różnice między krajami dotyczą jej wielkości – w krajach słabiej rozwiniętych jest to niezwykle znacząca część ogólnego zatrudnienia, w krajach bardziej rozwiniętych jest to część niewielka, czasem wręcz marginalna.

Generalnie, praca nierejestrowana ma konotacje negatywne – nie stanowi źródła podatków dochodowych, nie stanowi źródła wpływów do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pozbawia pracujące w tej formie osoby praw pracowniczych. Z drugiej jednak strony, praca nierejestrowana „rozszerza” rynek pracy i chociaż często istniejące w „szarej strefie” miejsca pracy są miejscami o niskiej produktywności, to stanowią źródło dochodów, niejednokrotnie podstawowe, a więc pozwalające gospodarstwom domowym na utrzymanie się.

W Polsce zjawisko pracy nierejestrowanej, zwanej często „pracą na czarno” lub „w szarej strefie gospodarki” również występuje. Ze względu na dość powszechny charakter tego zjawiska, Główny Urząd Statystyczny podjął w 1995 r. badanie pracy nierejestrowanej. Zostało ono zrealizowane przez statystykę publiczną jako moduł przy Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Kolejne badania przeprowadzono w latach: 1998, 2004 i 2009.

Skala pracy nierejestrowanej w 2009 r. uległa znacznemu zmniejszeniu w porównaniu z sytuacją, jaka miała miejsce w latach wcześniejszych, jednak zjawisko to nadal wymaga monitorowania pomimo tego, iż nie jest ono łatwe do rozpoznania i zbadania z powodu drażliwości tematu, a wykonywane szacunki są obciążone sporymi błędami.

W okresie pierwszych 9 miesięcy 2009 r. (od stycznia do września) w „szarej strefie” pracowało 785 tys. osób, podczas gdy w analogicznym okresie 2004 r. – 1317 tys., co stanowiło odpowiednio: 4,9% i 9,6% ogółu pracujących (odsetek ten obliczony został jako iloraz sumy pracujących w szarej strefie przez średnią liczbę pracujących w pierwszych trzech kwartałach odpowiedniego roku na podstawie BAEL).

Od początku obserwacji skali zjawiska (1995 r.) liczba osób pracujących w „szarej strefie” spadała (1995 r. – 2199 tys., 1998 r. – 1431 tys., 2004 r. – 1317 tys., 2009 r. – 785 tys.), a więc jest to tendencja wynikająca z rozwoju gospodarczego odnotowywanego w tych latach, charakteryzującego się m.in. znacznym udziałem tzw. małych i średnich podmiotów gospodarczych. Oznaczało to, iż gros miejsc pracy było formalnie odnotowywane. Zdecydowanie głębszy spadek liczby pracujących „na czarno” w 2009 r. wynikał, jak można przypuszczać, z kryzysu finansowego i ekonomicznego, który w latach 2008-2009 ogarnął większość krajów, w tym Polskę.

1. Opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej

Realizację badania modułowego BAEL „Praca nierejestrowana” rozpoczęto od pozyskania od **wszystkich respondentów** opinii na temat przyczyn podejmowania pracy w „szarej strefie” gospodarki, a następnie pogrupowania ich według grup wiekowych i poziomu wykształcenia.

Zdaniem respondentów, ludzie decydują się na podjęcie pracy poza formalnym systemem z wielu przyczyn, ale główne powody są dwa, a mianowicie: brak możliwości znalezienia pracy formalnej oraz trudna sytuacja materialna (niewystarczające dochody).

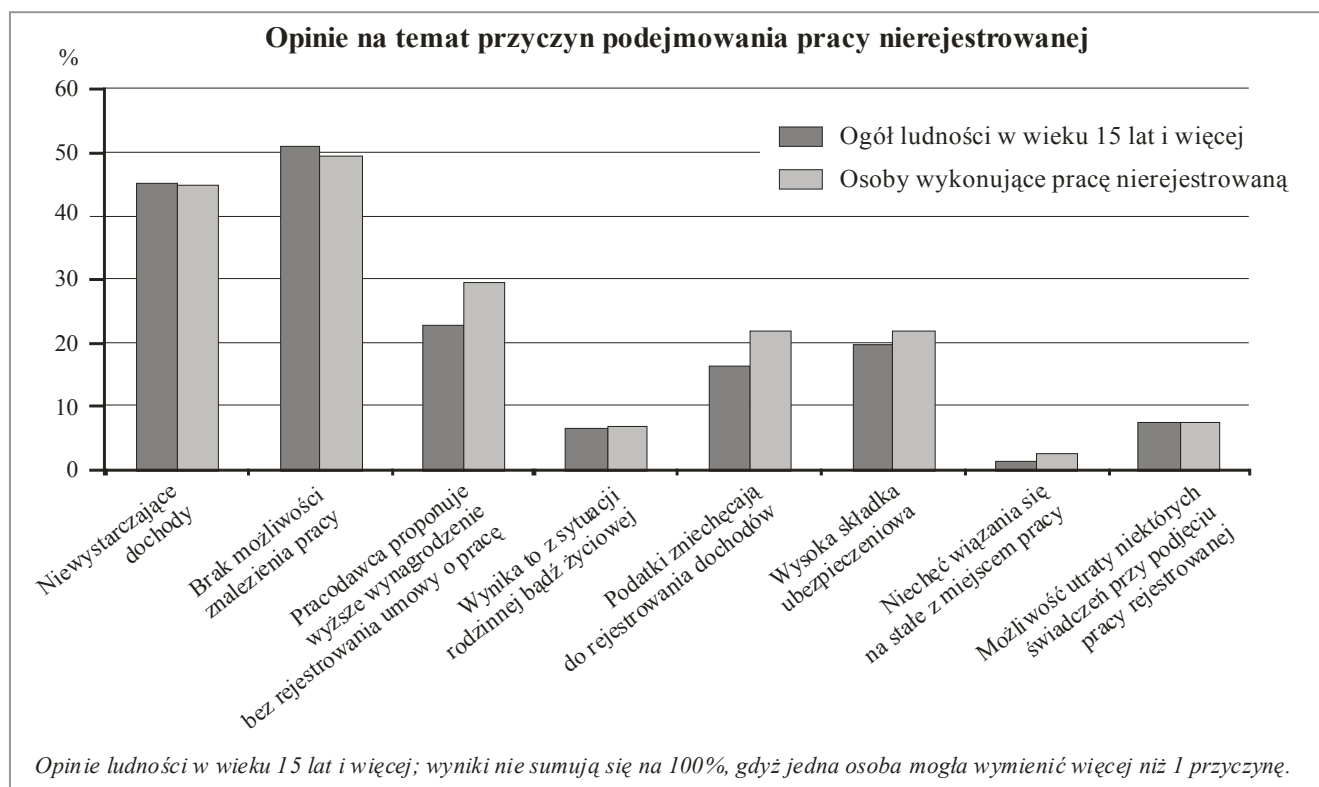
Kolejnymi przyczynami, mającymi znaczący wpływ na podejmowanie pracy w „szarej strefie” były: proponowanie przez pracodawcę wyższych wynagrodzeń bez rejestrowania umowy o pracę, wysoka składka ubezpieczeniowa, a także podatki, które zniechęcają do rejestrowania dochodów.

Znacznie mniejszy wpływ miała możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej, sytuacja rodzinna bądź życiowa, a zupełnie marginalny – niechęć do wiązania się na stałe z miejscem pracy.

Jeśli z ogólnej grupy respondentów wydzielić te osoby, które pracę nierejestrowaną faktycznie wykonywały, to uszeregowanie przez nie przyczyn podejmowania pracy „na czarno” jest niemal identyczne jak w całej obserwowanej populacji (różnica polega tylko na tym, iż minimalnie więcej osób uznało podatki jako czynnik bardziej zniechęcający do rejestracji pracy niż wysoką składkę ubezpieczeniową, a więc kolejność tych dwóch przyczyn była odwrotna niż w ogólnej grupie respondentów).

Wobec powyższego, można sformułować trzy główne cele podejmowania pracy nierejestrowanej w wymiarze indywidualnym:

- pozyskanie jakiegokolwiek pracy, a przez nią dochodów,
- pozyskanie dochodów wyższych niż poprzez wykonywanie pracy rejestrowanej,
- pozyskanie dochodów uzupełniających inne źródła dochodów.

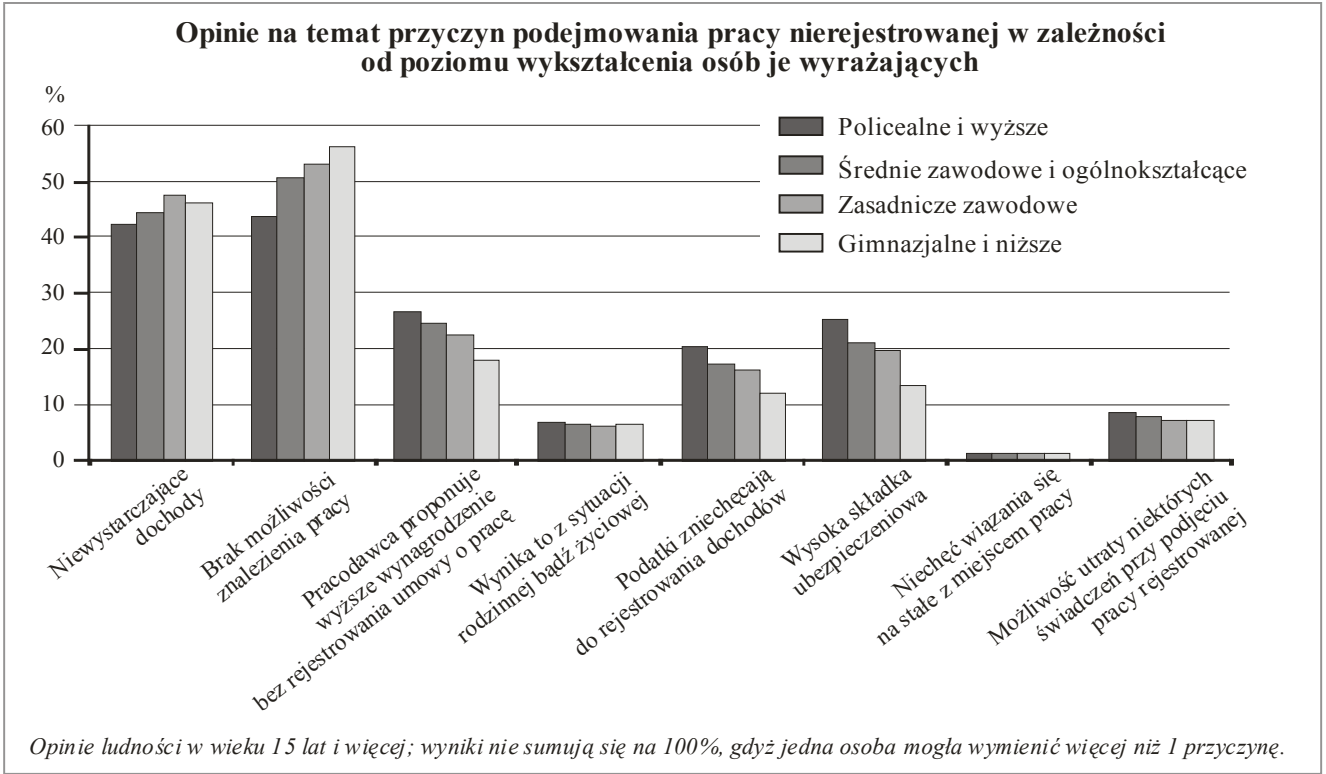
Opinie dotyczące przyczyn wykonywania pracy nierejestrowanej wyrażone przez mężczyzn i kobiety różniły się w nieznacznym stopniu. Zachowana została ta sama kolejność udzielanych odpowiedzi; w opinii nieco większego odsetka kobiet niż mężczyzn przyczyną pracy „na czarno” był brak możliwości znalezienia pracy (52,4% wobec 49,6%), natomiast mężczyźni w większym stopniu niż kobiety zwracali uwagę na wysoką składkę ubezpieczeniową (21,9% wobec 18,2%), podatki

zniechęcające do rejestrowania dochodów (18,5% wobec 14,8%), a także na fakt, że pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę (24,9% wobec 21,6%).

Podobnie nie zaobserwowano dużych różnic w opiniach mieszkańców miast i wsi. W obu przypadkach największy odsetek ludności wskazał jako podstawową przyczynę pracy „na czarno” brak możliwości znalezienia pracy, przy czym w miastach odsetek ten wyniósł 48%, a na wsi – 56,3%, na niewystarczające dochody powołał się niemal identyczny odsetek ludności miast i wsi (45,1% i 45%), natomiast na trzecią co do ważności przyczynę, tj. wyższe wynagrodzenie bez rejestracji umowy o pracę, wskazało 24,5% ludności miejskiej i 20,6% ludności wiejskiej, a na wysoką składkę ubezpieczeniową również częściej wskazywali mieszkańcy miast (20,4%) niż mieszkańcy wsi (18,9%).

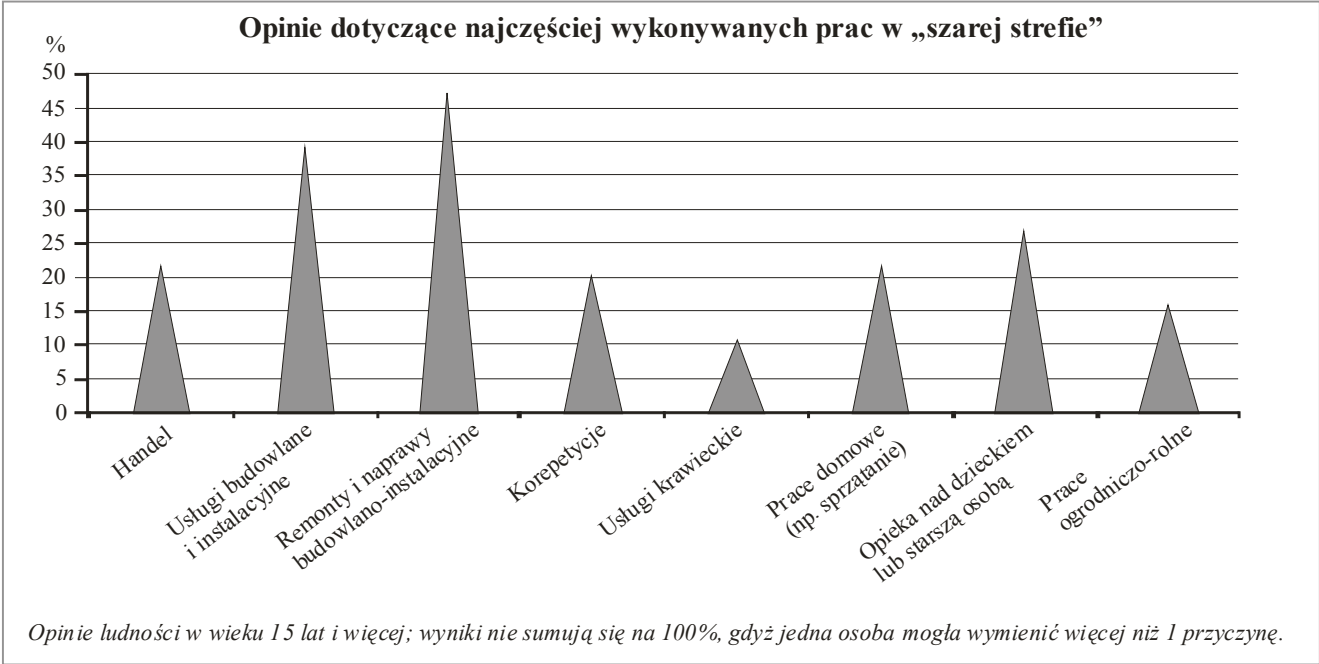
Dla najmłodszej grupy respondentów (15-24 lat), szczególnie „wrażliwej” z punktu widzenia sytuacji na rynku pracy, główną przyczyną pracy w „szarej strefie” również był brak możliwości znalezienia pracy, jednakże tylko w tej grupie wiekowej odsetek wskazujący na tę przyczynę był bardzo wysoki – wyniósł on 58,2%. Na inne przyczyny ludzie młodzi wskazywali na ogół rzadziej niż w pozostałych grupach wiekowych i tylko w przypadku niechęci do wiązania się na stałe z miejscem pracy, chociaż jest to przyczyna marginalna, odsetek młodzieży był wyższy niż w pozostałych grupach wiekowych.

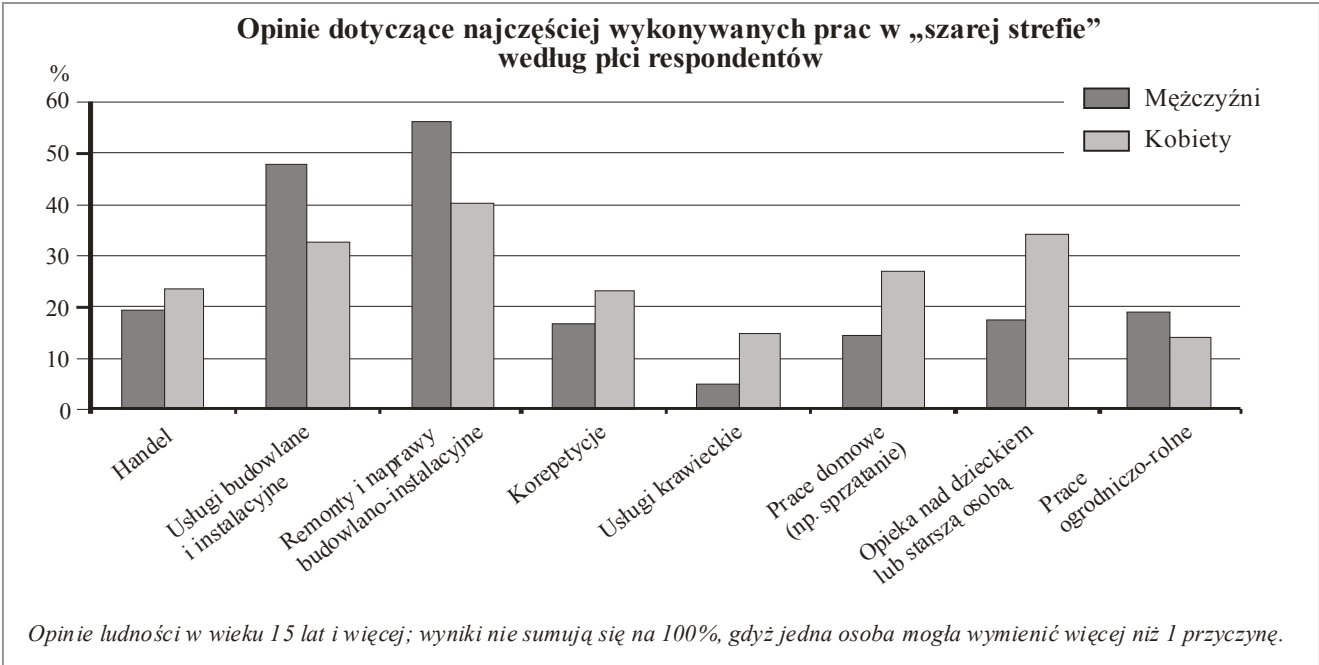
Jeśli chodzi o opinie co do przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej wyrażane przez respondentów według poziomu wykształcenia, to podstawowa z nich, czyli brak możliwości znalezienia pracy, ma najwyższy udział w każdej grupie wiekowej, przy czym odsetek ten zwiększał się, im niższy poziom wykształcenia deklarowali respondenci. Inaczej wyglądała sytuacja w przypadku przyczyny mówiącej o podatkach zniechęcających do rejestrowania dochodów czy też wysokiej składce ubezpieczeniowej – im wyższy poziom wykształcenia, tym większy odsetek na nią wskazywał.

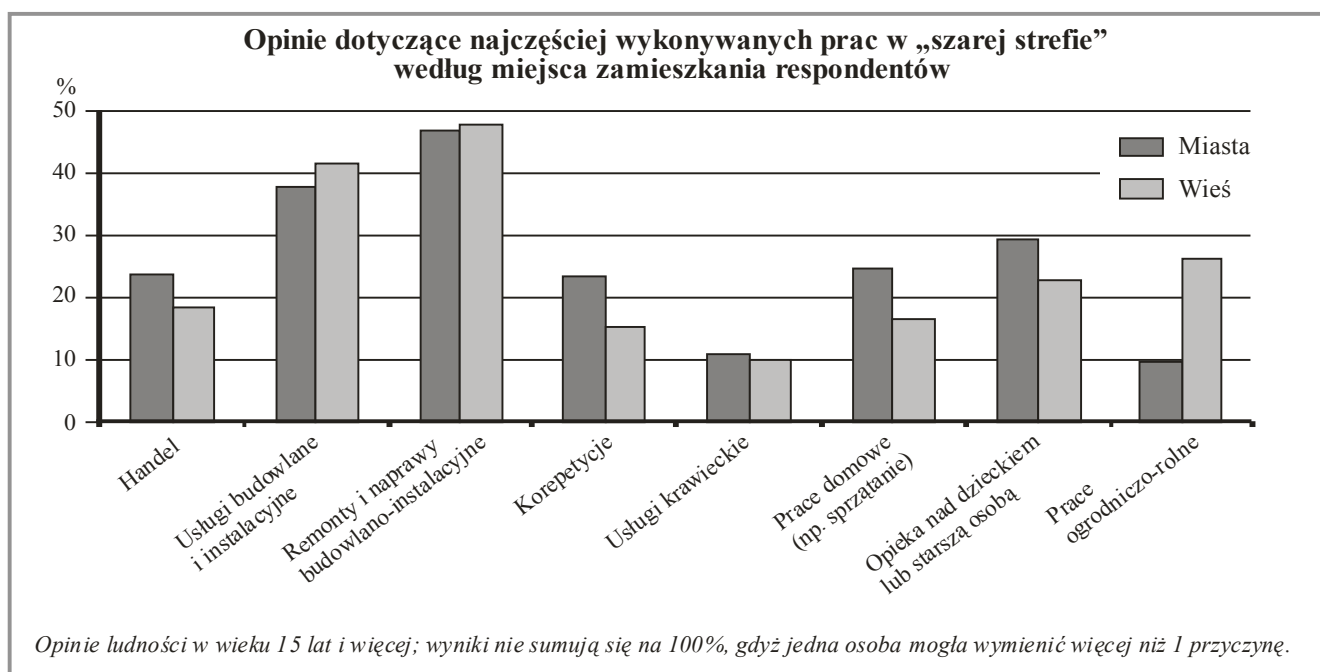
2. Opinie na temat rodzajów prac wykonywanych w „szarej strefie”

W opinii ogółu badanych, a więc osób w wieku 15 lat i więcej, w „szarej strefie” gospodarki najczęściej wykonywane są remonty i naprawy budowlano-instalacyjne, usługi budowlane i instalacyjne, opieka nad dzieckiem lub starszą osobą, handel oraz prace domowe (np. sprzątanie). Dość często wymieniane były również korepetycje, prace ogrodniczo-rolne oraz usługi krawieckie.

Opinie respondentów różniły się znacząco w zależności od płci. Otóż mężczyźni uważali, iż najczęściej „na czarno” wykonuje się remonty i naprawy budowlano-instalacyjne oraz usługi budowlane i instalacyjne. Natomiast kobiety, poza remontami i naprawami budowlano-instalacyjnymi, najczęściej wskazywały na opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą.

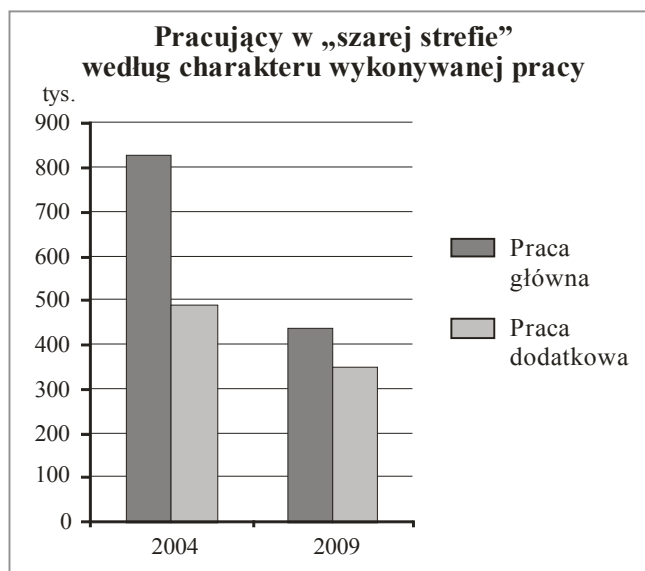
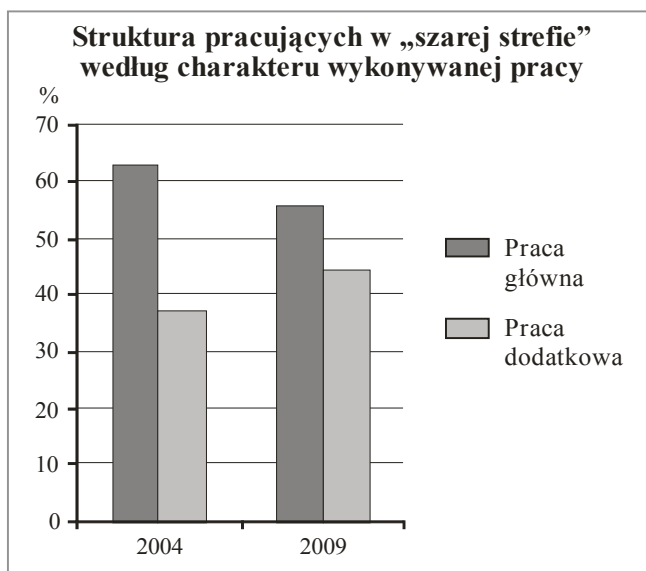

Miejsce zamieszkania respondentów również różnicuje opinie na temat rodzajów prac wykonywanych w sposób nieformalny, przede wszystkim z powodu nieco innego zapotrzebowania na różne usługi w środowisku miejskim i wiejskim. Wśród mieszkańców miast najczęściej wymieniano remonty i naprawy budowlano-instalacyjne, następnie usługi budowlane i instalacyjne, opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą, prace domowe (np. sprzątanie), handel oraz korepetycje. Na wsiach natomiast wskazywano często, poza dwoma rodzajami prac zajmującymi w każdym układzie dwie pierwsze pozycje, na prace ogrodniczo-rolne oraz opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą.

3. Skala zjawiska pracy nierejestrowanej

Badanie pracy nierejestrowanej przeprowadzone w 2009 r. pokazało, że skala zjawiska nadal jest znacząca, pomimo znacznego obniżenia – w stosunku do wyników poprzednich badań – udziału liczby pracujących „na czarno” w całej populacji pracujących. W okresie od stycznia do września 2009 r. pracę nierejestrowaną wykonywało 785 tys. osób, tj. 4,9% ogólnej liczby pracujących. W analogicznym okresie 2004 r. pracę w „szarej strefie” wykonywało 1317 tys. osób, a więc 9,6% ogólnej liczby pracujących. Jak więc widać, udział pracujących „na czarno” obniżył się niemal o połowę. Wydaje się, że gorsza kondycja gospodarki (w tym wypadku – ogólnoswiatowy kryzys ekonomiczny) skutkuje redukcją zatrudnienia w „szarej strefie” gospodarki. Najprawdopodobniej – przedsiębiorcy w pierwszej kolejności rezygnują z pracy nieformalnej wykonywanej na rzecz ich firm, licząc na poprawę warunków gospodarowania, co oznacza, że zwalnianie ludzi formalnie zatrudnionych traktują jako ostateczność, a osoby prywatne redukują korzystanie z pracy „na czarno” ze względu na trudniejszą i niepewną sytuację finansową gospodarstw domowych.

Bardzo istotne jest określenie jaki charakter miała praca wykonywana nieformalnie: czy dla osoby pracującej była pracą główną czy też dodatkową, pozwalającą tylko na pozyskanie dodatkowych, uzupełniających domowy budżet dochodów. Otóż w 2009 roku praca nierejestrowana dla 436 tys., tj. dla 55,5% pracujących „na czarno”, była pracą główną. W 2004 r. zarówno poziom tej kategorii, jak i odsetek, był wyższy i wyniósł 829 tys. osób, tj. 62,9%.

Jak z powyższego wynika, ogólny spadek liczby pracujących w „szarej strefie” odnotowany w 2009 r. w porównaniu z 2004 r. spowodowany był głównie znacznym obniżeniem (o 393 tys.) liczby osób, dla których była to praca główna (praca dodatkowa – spadek o 139 tys.).

Badania „szarej strefy” prowadzone przez GUS od kilkunastu lat pozwalają prześledzić, jak kształtowały się proporcje między pracą nieformalną będącą pracą główną a dodatkową.

Wyniki badań z lat 1995-2009 prowadzą do interesujących wniosków. W pierwszym badaniu (1995 r.) udział pracujących głównie w „szarej strefie” wyniósł 43,5%, w badaniu kolejnym (1998 r.) – 46,3%. Wzrost odsetka oznacza, iż w 1998 r. w stosunku do 1995 r. większy był udział pracujących wyłącznie

„na czarno”, jednakże w wartościach bezwzględnych zanotowano spadek liczby pracujących w tej kategorii o 295 tys.; stąd prosty wniosek, iż spadek liczby osób pracujących dodatkowo „na czarno” był znacznie głębszy i wyniósł 474 tys.

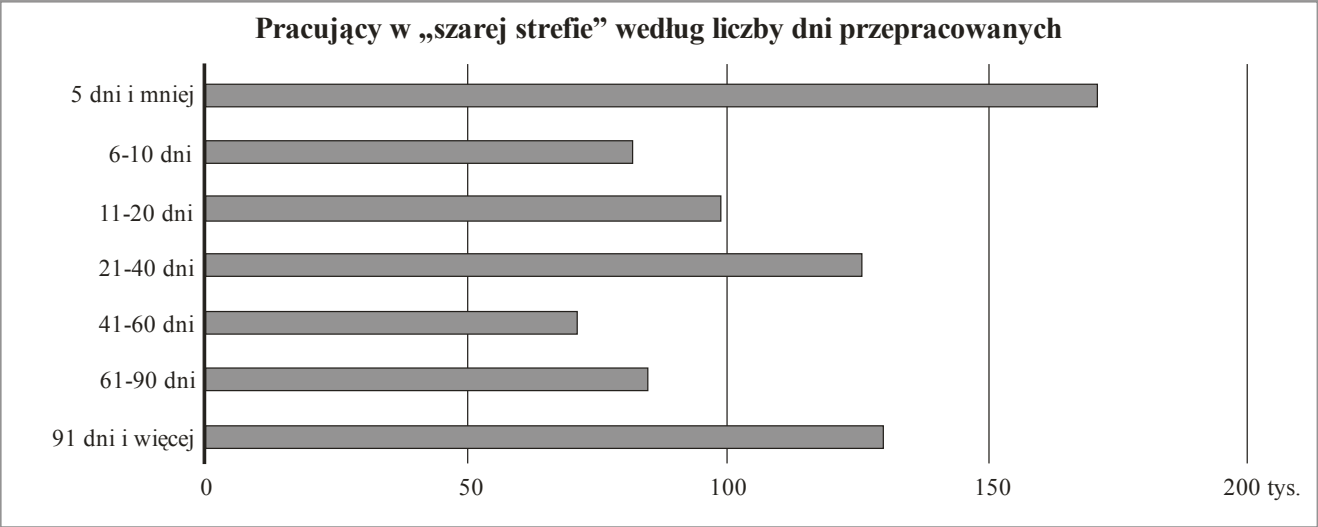
O ile w latach 1995 i 1998 pracujący wyłącznie w „szarej strefie” stanowili mniejszość, a odpowiednie odsetki były zbliżone, o tyle w 2004 r. nastąpiło odwrócenie tendencji, bowiem odsetek pracujących wyłącznie w „szarej strefie” bardzo wzrósł – do 62,9%; wzrosła również ich liczba – o 167 tys. w porównaniu do wyników poprzedniego badania. Wykonujący pracę „na czarno” dodatkowo stanowili w 2004 r. tylko 37,1%, a liczba ich spadła (w stosunku do 1998 r.) o 280 tys.

Wyniki badania w 2009 r. pokazały spadek ogólnej liczby pracujących w „szarej strefie”, który odbył się „kosztem” pracujących wyłącznie nieformalnie (spadek o 393 tys. w stosunku do 2004 r.), jednakże nadal praca nieformalna jest pracą główną dla większości (55,5%) pracujących w „szarej strefie”.

Podsumowując, do 1998 roku praca w „szarej strefie” dla większości była pracą dodatkową, umożliwiającą uzyskanie dodatkowych dochodów, a od 2004 r. dla większości jest pracą wyłączną, a więc, jak można przypuszczać, dochody z niej uzyskane stanowią główne źródło utrzymania gospodarstw domowych.

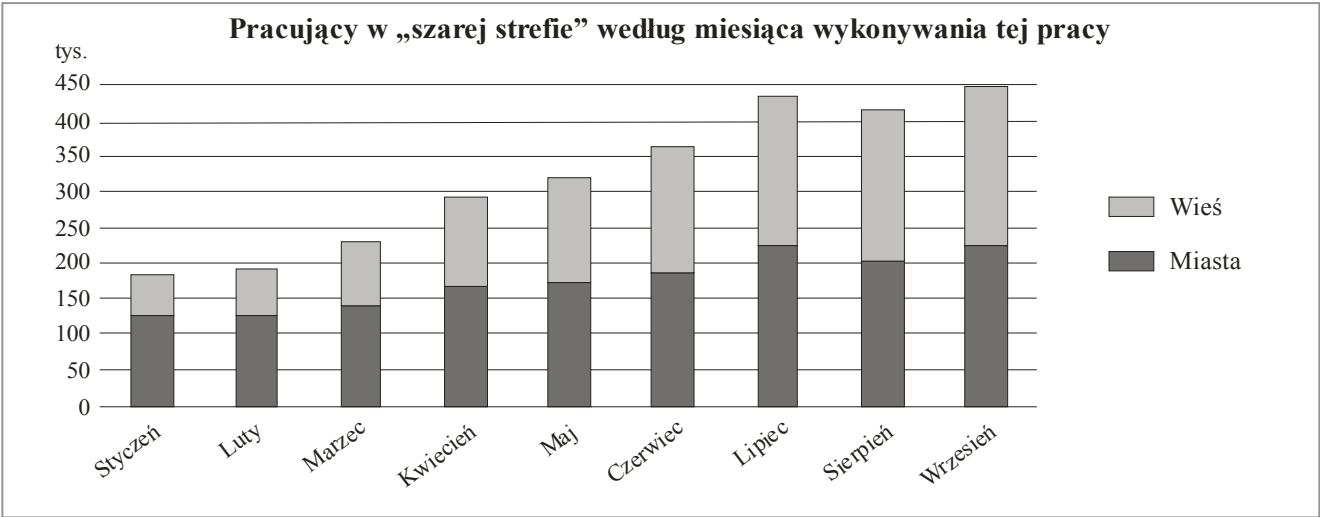
Wśród wielu nieporozumień związanych z pracą nierejestrowaną, często występuje twierdzenie, iż tę pracę można porównać z formalnym zatrudnieniem. Jest to jednak twierdzenie nieprawdziwe, bowiem praca „na czarno”, z natury rzeczy, ma charakter doraźny, krótkotrwały czy wręcz incydentalny. Świadczy o tym fakt, że ok. 97% pracujących w „szarej strefie” gospodarki miało zatrudnienie tylko jeden raz w miesiącu.

W okresie styczeń-wrzesień 2009 roku ok. 22% (171 tys.) respondentów pracowało bardzo krótko – do 5 dni. Niespełna 45% osób pracujących w „szarej strefie” przepracowało do 20 dni w roku, około 17% – przepracowało 91 dni i więcej. Średnio w roku osoby pracujące nieformalnie przepracowały 48 dni, a więc nieco ponad półtora miesiąca w okresie trzech kwartałów. W porównaniu z analogicznym okresem 2004 r. oznacza to wzrost przeciętnej liczby dni przepracowanych w roku o 37%, bowiem w 2004 r. średnia liczba dni przepracowanych „na czarno” wyniosła 35.

Dla 31% respondentów praca w „szarej strefie” gospodarki trwała krótko – wykonywana była w ciągu jednego miesiąca; równocześnie zbliżony odsetek pracujących „na czarno” wykonywał tę pracę przez pięć i więcej miesięcy.

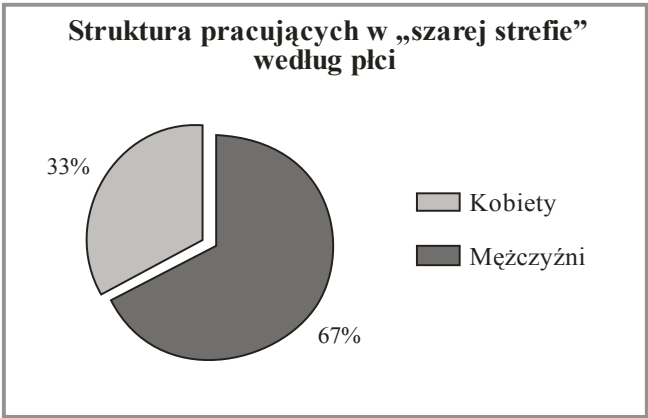
Praca w „szarej strefie” gospodarki ma wybitnie sezonowy charakter, a wynika to z dominacji prac ogrodniczo-rolnych oraz usług budowlanych, które z natury rzeczy mają charakter sezonowy. Najwięcej osób deklarowało pracę „na czarno” w ostatnich trzech miesiącach obserwowanego okresu, a więc od lipca do września. Tę sezonowość prac szczególnie widać na wsi; w miastach rozkład na miesiące jest bardziej równomierny.

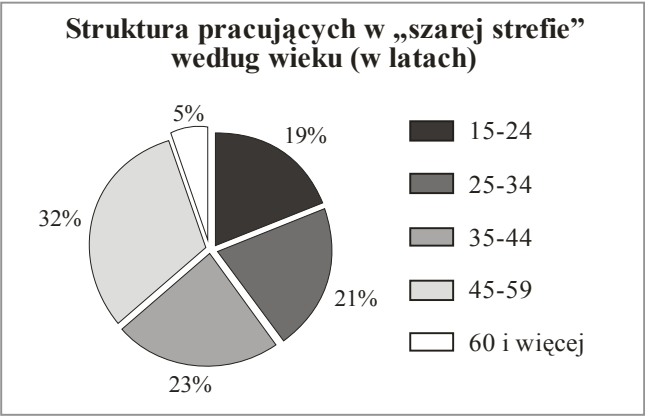

W podziale osób wykonujących pracę nierejestrowaną według płci również widoczna jest sezonowość wykonywania tych prac: zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet najmniejsze „nasilenie” przypada na styczeń (odpowiednio 21,9% i 27,3%), natomiast największe – dla mężczyzn w lipcu (58,9%), a dla kobiet we wrześniu (60%).

4. Pracujący w „szarej strefie” według cech demograficzno-społecznych

O znaczeniu pracy nierejestrowanej w kształtowaniu sytuacji na rynku pracy świadczy fakt, że obejmuje ona niemal wszystkie generacje Polaków oraz różnorodne grupy społeczne i zawodowe. Wśród pracujących w „szarej strefie” gospodarki większość stanowią mężczyźni (66,9%). Natomiast z punktu widzenia miejsca zamieszkania osób pracujących „na czarno”, nieznaczną większość stanowią mieszkańcy miast (51,2%).

Pracę nierejestrowaną wykonują osoby w różnym wieku, od młodzieży po osoby w wieku emerytalnym, a największy odsetek pracujących w „szarej strefie” stanowią osoby w wieku 45-59 lat (32%); ta prawidłowość występuje zarówno wśród mężczyzn (32,4%), jak i kobiet (30,8%) oraz wśród mieszkańców miast (29,9%) i wsi (34,2%).

Niezwykle interesująca jest struktura pracujących w „szarej strefie” według poziomu wykształcenia. Ogólnie można powiedzieć, że dominują pracownicy z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym – 61,5%, podczas gdy pracownicy z wykształceniem co najmniej średnim stanowią 38,5%.

Tabl. 1. **Struktura poziomu wykształcenia według płci i miejsca zamieszkania**

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
	w %			
Policealne i wyższe	7,0	23,5	20,1	4,2
Średnie zawodowe i ogólnokształcące	23,2	31,9	31,3	20,6
Zasadnicze zawodowe	49,3	25,8	33,3	50,1
Gimnazjalne i niższe	20,6	18,8	15,2	25,1

Jak więc widać, wśród pracujących w „szarej strefie” lepiej wykształcone są kobiety oraz mieszkańcy miast. Proporcje te nie dziwią, bowiem są odzwierciedleniem ogólnych prawidłowości w zakresie poziomu wykształcenia ludności. Natomiast zastanawiać może fakt, że aż niemal 100 tys. osób dobrze wykształconych musi ratować się pracą „na czarno” i dla prawie 22% z nich jest to praca główna.

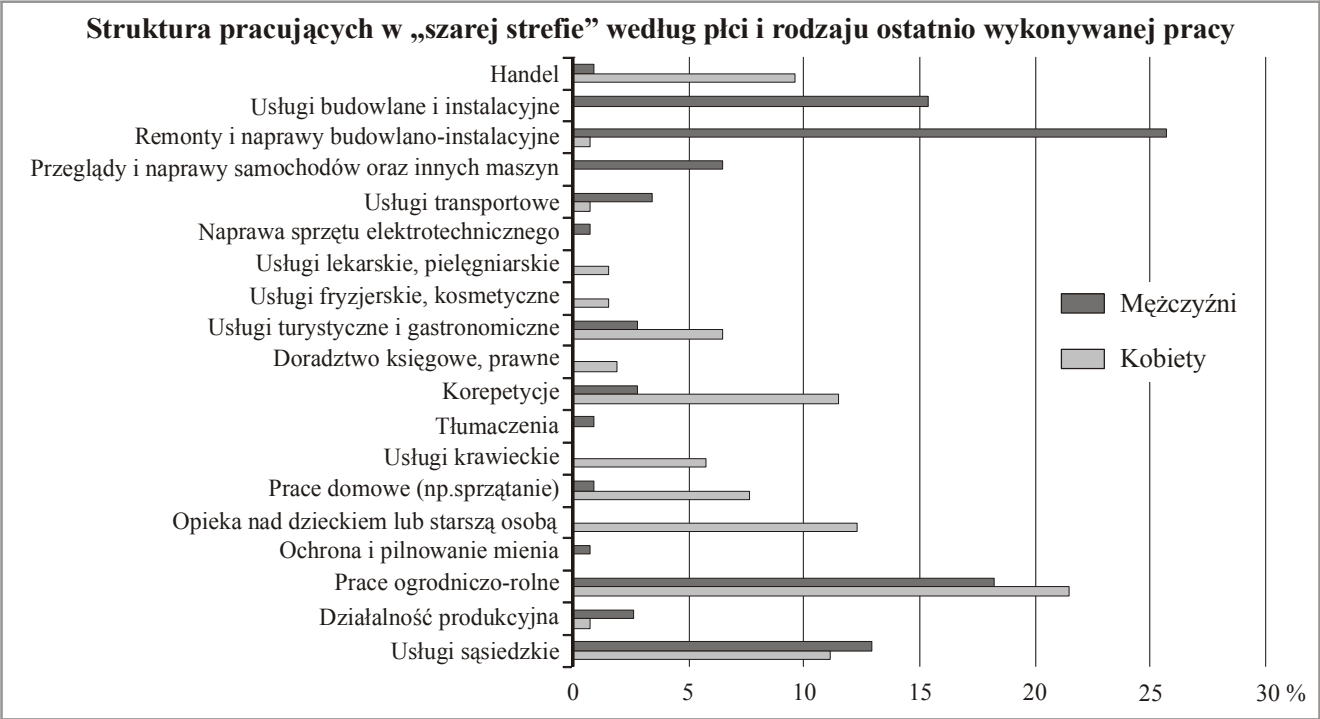
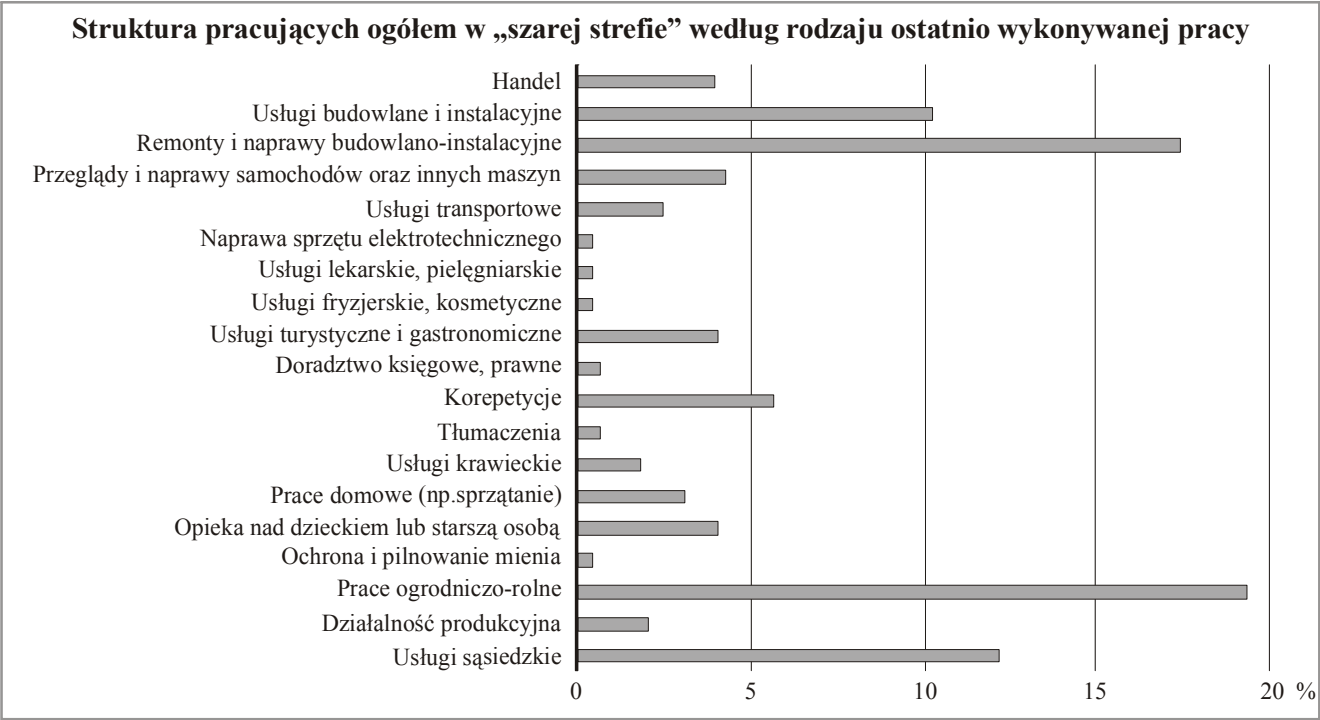
5. Rodzaje prac wykonywanych przez pracujących w „szarej strefie”

W rozdziale 2 zaprezentowano opinie respondentów na temat rodzajów prac wykonywanych nieformalnie. Natomiast w bieżącym rozdziale przedstawiono prace, jakie faktycznie były wykonywane „na czarno”. Wyniki badania zaprezentowane niżej dotyczą ostatnio wykonywanej nieformalnie pracy w badanym okresie.

Wyniki badania wskazują, iż w „szarej strefie” najczęściej wykonywane były prace ogrodniczo-rolne. Wykonywała je niemal co piąta osoba pracująca „na czarno” (19,4%). Wysoki odsetek osób wykonujących pracę nierejestrowaną zajmował się remontami i naprawami budowlano-instalacyjnymi (17,5%), a także usługami sąsiedzkimi (12,2%) oraz usługami budowlanymi i instalacyjnymi (10,3%). Zgodność opinii co do rodzajów prac wykonywanych nieformalnie ze stanem faktycznym w zakresie pierwszych czterech pozycji była połowiczna, bowiem w opiniach prace ogrodniczo-rolne plasowały się dopiero na 7 pozycji, a usługi sąsiedzkie na 14 – spośród 19 wymienionych rodzajów prac.

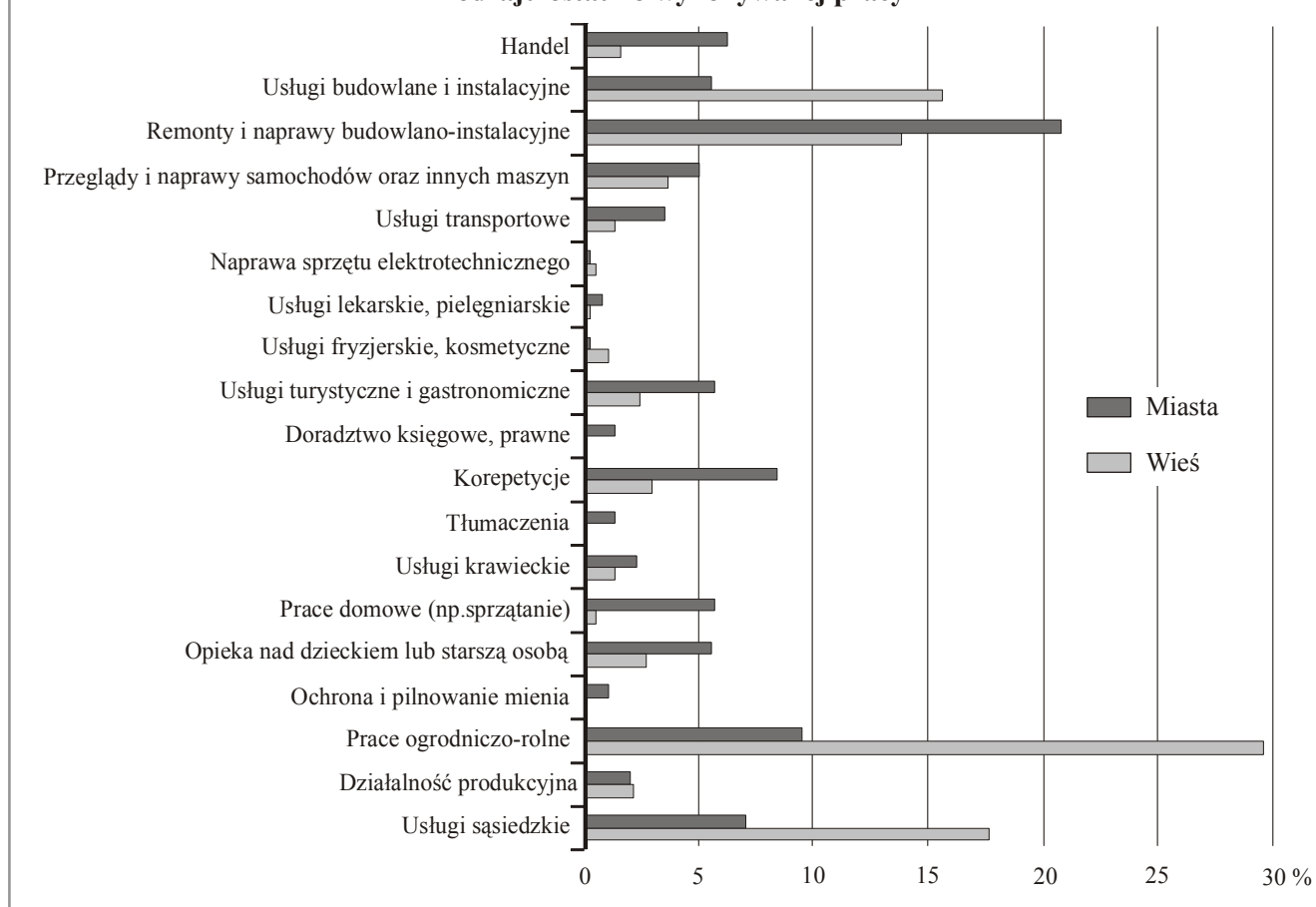
W czterech wymienionych wyżej dziedzinach pracowało ok. 60% ogółu osób wykonujących pracę nierejestrowaną. Jest to dość oczywiste, ponieważ te właśnie rodzaje prac szczególnie dobrze „nadają się” do wykonywania w trybie czasowym, doraźnym, niesystematycznym.

W przypadku poszczególnych rodzajów prac widać wyraźne zróżnicowanie w zależności od płci, a także miejsca zamieszkania osób je wykonujących. Najczęściej wykonywanymi przez mieszkańców miast pracami były remonty i naprawy budowlano-instalacyjne. Prace te były wśród ogółu ludności wykonywane najczęściej przez mężczyzn. Najczęściej wykonywanymi przez mieszkańców wsi pracami były prace ogrodniczo-rolne. Prace te były wśród ogółu ludności wykonywane głównie przez kobiety.

Struktura pracujących w „szarej strefie” według miejsca zamieszkania i rodzaju ostatnio wykonywanej pracy

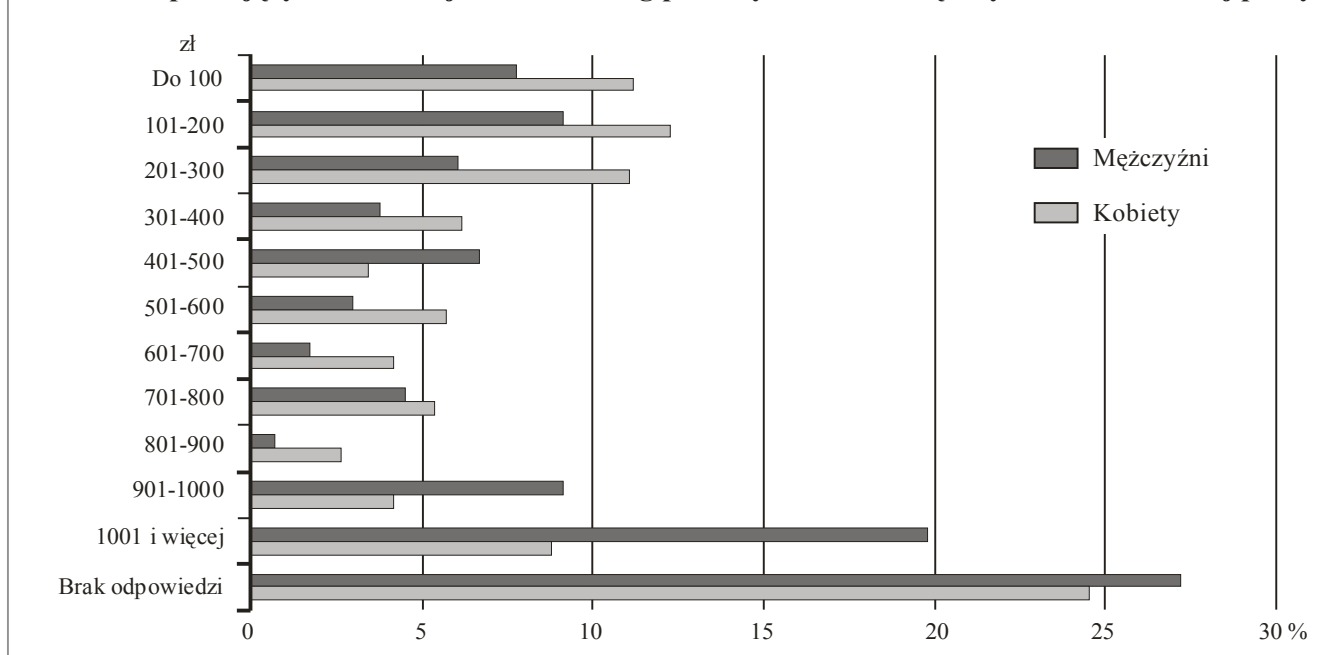

6. Dochody z pracy nierejestrowanej

Praca w „szarej strefie” ma charakter doraźny i krótkotrwały. Jest bardzo zróżnicowana pod względem czasu pracy i wynagrodzeń. I właśnie uzyskanie wiarygodnych informacji o dochodach z pracy wykonywanej nieformalnie jest zadaniem trudnym, bowiem: po pierwsze – spory odsetek respondentów nie chce ujawnić informacji o dochodach, jakie uzyskali w miesiącu, w którym ostatnio wykonywali prace w „szarej strefie” (o takie pytano w badaniu), a po drugie – osoby badane mają skłonność do zaniżania uzyskanych dochodów, a więc od ich odpowiedzialności i rzetelności zależy wartość pozyskanych informacji. Pomimo tego, iż ok. 3/4 respondentów, a więc niemalże odsetek, podało informacje o dochodach, analizując te dane należy jednak pamiętać o powyższych zastrzeżeniach.

Analizując dane o dochodach miesięcznych uzyskanych przez respondentów z pracy „na czarno” widać, iż charakteryzuje je znaczna rozpiętość, co wynika zarówno z rodzaju wykonywanych prac, jak i ze zróżnicowania stawek umownych za konkretne prace.

Struktura pracujących w „szarej strefie” według płci i wysokości miesięcznych dochodów z tej pracy

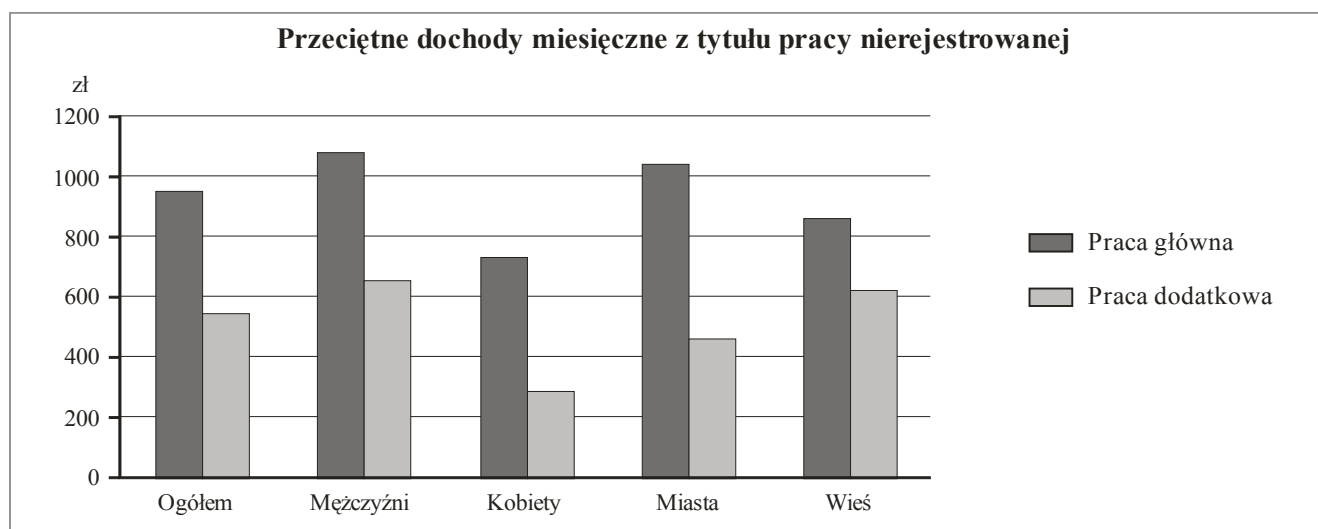
Przeciętny dochód miesięczny z pracy nierejestrowanej wyniósł 779 zł i był zdecydowanie wyższy w przypadku mężczyzn – 892 zł, niż kobiet – 559 zł.

Miejsce zamieszkania pracujących w „szarej strefie” miało niewielki wpływ na poziom przeciętnych dochodów – mieszkańcy miast uzyskali miesięczny dochód w wysokości 797 zł, a mieszkańcy wsi 761 zł.

Wiek osób pracujących w „szarej strefie” różnicował znacząco przeciętne dochody miesięczne uzyskiwane z tej pracy, a mianowicie: najwyższe dochody otrzymali ludzie będący w wieku 25-34 lat, tj. 906 zł, a następnie osoby w wieku 35-44 lat – 856 zł, 15-24 lat – 837 zł, 45-59 lat – 672 zł, aż do osób najstarszych, będących w wieku co najmniej 60 lat – 359 zł.

Poziom wykształcenia pracujących nieformalnie również miał duży wpływ na przeciętny poziom dochodów miesięcznych z pracy „na czarno”, a wyglądało to w ten sposób, że najniższe dochody otrzymały osoby z wykształceniem co najmniej policealnym – 519 zł, a najwyższe – osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 883 zł; osoby z wykształceniem średnim zawodowym i ogólnokształcącym uzyskały 817 zł, a z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym – 655 zł. Taki rozkład przeciętnych dochodów miesięcznych wynika m.in. z faktu, iż dla osób z wyższym i policealnym wykształceniem praca nierejestrowana rzadziej była pracą główną, a częściej – dodatkową, a więc stanowiła zajęcie krótkotrwałe, okazjonalne.

Na wysokość przeciętnych miesięcznych dochodów z pracy nierejestrowanej w sposób oczywisty wpływ ma fakt, czy była to praca o charakterze pracy głównej czy dodatkowej. Otóż średni dochód z pracy głównej był o 76% wyższy od średniego dochodu z pracy dodatkowej; wyniosły one odpowiednio 951 zł i 541 zł.

Warto podkreślić, że o ile w przypadku podziału pracujących w „szarej strefie” według płci przeciętny dochód miesięczny z pracy głównej i dodatkowej był wyższy dla mężczyzn niż dla kobiet, o tyle w podziale według miejsca zamieszkania dochody z pracy głównej były wyższe wśród mieszkańców miast, a dochody z pracy dodatkowej odwrotnie – wyższe były wśród mieszkańców wsi.

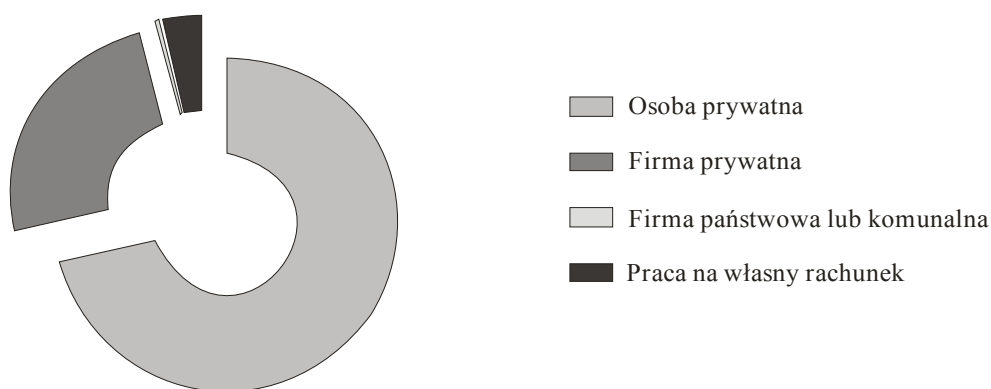
Wysokość średniej dniówki z pracy nierejestrowanej wynosiła ok. 62 zł, przy czym była znacząco wyższa dla mężczyzn – 71 zł, niż dla kobiet – 44 zł oraz nieco wyższa dla mieszkańców miast – 66 zł, niż mieszkańców wsi – 58 zł. Jeśli natomiast popatrzeć na charakter pracy wykonywanej „na czarno”, to przeciętna dniówka w pracy dodatkowej była o ok. 36% wyższa niż w pracy głównej; wyniosły one odpowiednio: ok. 77 zł i ok. 57 zł.

W badaniu pracy nierejestrowanej respondenci, którzy taką pracę wykonywali określali udział dochodów z ostatniej pracy nierejestrowanej w swoich ogólnych, miesięcznych dochodach netto. Otóż, przeciętny udział wyniósł 62,3% i był ogromnie zróżnicowany w zależności od tego, czy była to praca główna, czy dodatkowa – udziały te odpowiednio wyniosły: 84,9% i 27,6%. W przypadku, gdy praca „na czarno” miała charakter pracy głównej, dla ponad 62% w ten sposób pracujących dochody z niej stanowiły od 76% do 100% ogólnych dochodów netto, a tylko dla ponad 3% pracujących – do 10% ogólnych dochodów. Odmiennie kształtowała się sytuacja, gdy praca nieformalna miała charakter pracy dodatkowej. Dochody z niej uzyskane dla niespełna 3% osób stanowiły 76–100% ogólnych dochodów netto, natomiast dla niespełna 19% – stanowiły do 10% ogólnych dochodów.

7. Pracodawcy

Praca nierejestrowana ma rację bytu, o ile istnieje na nią popyt. Obiegowe opinie mówią, że to głównie właściciele niewielkich firm w sektorze prywatnym są pracodawcami oferującymi zatrudnienie nieformalne. Okazuje się jednak, że zgodnie z wynikami badania, głównymi pracodawcami są osoby prywatne.

Struktura pracujących w „szarej strefie” według typu pracodawcy

Otóż wśród pracodawców 71,5% to osoby prywatne, a 24,6% to firmy prywatne, tj. firmy prywatne lub spółdzielnie w systemie pracy chałupniczej (4,2%) bądź firmy prywatne lub spółdzielnie w innym systemie niż chałupniczy (20,4%).

Proporcje te wyglądają nieco inaczej, gdy weźmiemy pod uwagę podział pracy nierejestrowanej na pracę główną i dodatkową. W przypadku pracy głównej 62,6% pracodawców to osoby prywatne, a 34,6% – firmy prywatne, natomiast w przypadku pracy dodatkowej 82,8% pracodawców stanowią osoby prywatne, a tylko 12,3% – firmy prywatne.

Osoby prywatne, jako pracodawcy, zatrudniały nieformalnie pracowników głównie do prac ogrodniczo-rolnych oraz do remontów i napraw budowlano-instalacyjnych, natomiast firmy prywatne – przede wszystkim do usług budowlanych i instalacyjnych oraz także do remontów i napraw budowlano-instalacyjnych.

8. Gospodarstwa domowe zatrudniające nieformalnie pracowników

W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy 2009 roku z pracy nierejestrowanej korzystało 680 tys. gospodarstw domowych, tj. 5,9% ogólnej liczby gospodarstw domowych w Polsce. Większość z tych gospodarstw – ok. 56% – znajdowała się w miastach, a ponad 44% to gospodarstwa domowe wiejskie. Oznacza to, iż częściej nielegalnie zatrudniają pracowników gospodarstwa domowe wiejskie – 8,1% ogólnej ich liczby, niż gospodarstwa domowe miejskie – 4,9%, bowiem ogólna liczba gospodarstw domowych w miastach jest ponad dwukrotnie większa niż liczba gospodarstw domowych na wsiach.

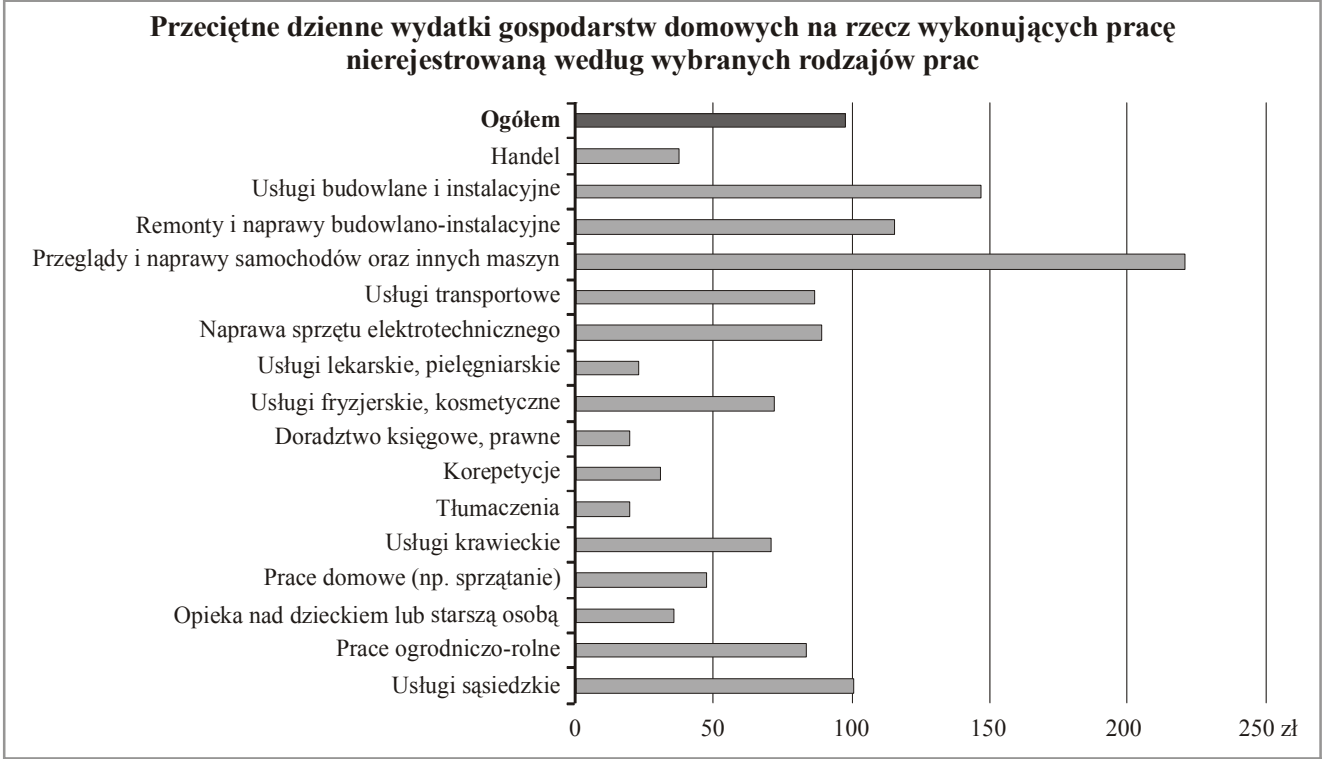
Pracami, które najczęściej były wykonywane „na czarno” na rzecz gospodarstw domowych, to remonty i naprawy samochodów oraz innych maszyn – korzystało z nich ok. 36% gospodarstw domowych z ogółu gospodarstw zatrudniających pracowników nielegalnie. W następnej kolejności wykonywane były prace ogrodniczo-rolne – skorzystało z nich ponad 16% gospodarstw domowych, prace domowe (np. sprzątanie) – ok. 11% gospodarstw, usługi sąsiedzkie – ponad 9% gospodarstw, usługi fryzjerskie,

kosmetyczne oraz przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn – po ok. 8% gospodarstw domowych. Miejskie gospodarstwa domowe zatrudniały nieformalnie przede wszystkim do remontów i napraw budowlano-instalacyjnych (ok. 41%), prac domowych (ok. 17%) oraz usług fryzjerskich i kosmetycznych (ponad 8%), natomiast wiejskie gospodarstwa domowe – do prac ogrodniczo-rolnych (około 31%), remontów i napraw budowlano-instalacyjnych (ponad 29%) oraz świadczone usługi sąsiedzkie (ponad 12%).

W badanym okresie gospodarstwa domowe zatrudniały pracowników w sposób nieformalny średnio przez 15 dni, przy czym miejskie gospodarstwa domowe przez 14 dni, a wiejskie – przez 16 dni. Najwięcej dni pracy nieformalnej poświęconych było na opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą – przeciętnie 50 dni, a następnie na prace ogrodniczo-rolne – 23 dni, korepetycje – 20 dni, prace domowe (np. sprzątanie) – 13 dni, na usługi budowlane i instalacyjne oraz usługi turystyczne i gastronomiczne – po 12 dni.

Przeciętna liczba roboczodni przepracowana miesięcznie w sposób nieformalny wyniosła w badanym okresie 6,2 dni, przy czym zróżnicowanie wynosiło od 4,9 dni w kwietniu do 7,9 dni we wrześniu, a najwyższe przeciętne zanotowano w III kwartale, co świadczy o sezonowości również w zakresie pracy w „szarej strefie” (nasilenie prac ogrodniczo-rolnych).

Miesięczne wydatki gospodarstw domowych związane z nieformalnym zatrudnianiem pracowników wyniosły przeciętnie 474 zł, przy czym wyższe wydatki poniosły wiejskie gospodarstwa domowe – 491 zł wobec 459 zł wydanych przez miejskie gospodarstwa domowe. Średnie dzienne wydatki gospodarstw domowych na rzecz osób wykonujących pracę nierejestrowaną wyniosły 98 zł; wiejskie gospodarstwa domowe dniówka „na czarno” kosztowała 106 zł, a miejskie – 92 zł.

9. Podsumowanie

Praca nierejestrowana w Polsce nadal ma masowy charakter, chociaż od 1995 roku, tj. od momentu wdrożenia przez GUS badania jej skali, do roku 2009 ulegała systematycznemu zmniejszaniu.

Wyniki badania reprezentacyjnego, obejmującego okres od stycznia do września 2009 r. wskazują, iż w porównaniu z analogicznym okresem 2004 r. w sposób znaczący obniżyła się liczba pracujących w „szarej strefie” – 785 tys. w 2009 r. wobec 1317 tys. w 2004 r., a także udział pracujących nieformalnie w ogólnej liczbie pracujących – odpowiednio: 4,9% w 2009 r. wobec 9,6% w 2004 r. W 2009 r. nieco zmniejszył się – w porównaniu z 2004 r. – odsetek pracujących „na czarno”, dla których była to praca główna i wyniósł 55,5% (w 2004 r. – 62,9%).

Wyniki ostatniego badania pokazały, iż wśród pracujących w „szarej strefie” większość stanowili mężczyźni, a biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania – mieszkańcy miast, których liczba była jednak zbliżona do liczby mieszkańców wsi (sytuacja wyglądała podobnie, jak w 2004 r.).

Praca nierejestrowana, choć występująca dość powszechnie, ma charakter doraźny, krótkotrwały – ok. 97% pracujących w „szarej strefie” miało zatrudnienie tylko raz w miesiącu. Obejmuje ona wszystkie generacje Polaków, od młodzieży po osoby w wieku emerytalnym. Co trzeci pracujący nieformalnie był w wieku 45-59 lat, a więc w wieku produkcyjnym niemobilnym.

„Szara strefa” tradycyjnie oferuje stosunkowo dużą liczbę miejsc pracy dla osób o niskich kwalifikacjach zawodowych (ok. 62% pracujących w niej miało wykształcenie co najwyżej zasadnicze zawodowe) i dla znacznej części z nich stanowi główne źródło utrzymania.

Pracujący w „szarej strefie” według zadeklarowanej, ostatnio wykonywanej pracy najczęściej znajdowali zatrudnienie przy pracach ogrodniczo-rolnych, a także remontach i naprawach budowlano-instalacyjnych, usługach sąsiedzkich oraz usługach budowlanych i instalacyjnych.

Dla ok. 72% pracujących w „szarej strefie” gospodarki pracodawcami były osoby prywatne, a dla ok. 25% – firmy prywatne lub spółdzielnie.

Miesięczne dochody z pracy nierejestrowanej charakteryzowała duża rozpiętość z uwagi na różnorodność wykonywanych prac, jak i zróżnicowanie stawek umownych za konkretne prace. Przeciętny dochód miesięczny z pracy nierejestrowanej wyniósł 779 zł i był zdecydowanie wyższy w przypadku mężczyzn (892 zł) niż kobiet (559 zł). Jeśli rozróżnimy charakter wykonywanej pracy nierejestrowanej, to przeciętne miesięczne dochody z pracy głównej były wyższe niż z pracy dodatkowej (odpowiednio: 951 zł i 541 zł).

Przeciętny udział dochodów z ostatnio wykonywanej pracy w „szarej strefie” w ogólnych miesięcznych dochodach netto wyniósł ponad 62%, a w przypadku, gdy praca ta miała charakter pracy głównej – prawie 85%.

W okresie styczeń – wrzesień 2009 roku z pracy nierejestrowanej skorzystało 680 tys. gospodarstw domowych (w analogicznym okresie 2004 r. – 1019 tys.). W badanym okresie gospodarstwa domowe zatrudniały pracowników w sposób nieformalny średnio przez 15 dni, a przeciętnie najdłużej trwały prace związane z opieką nad dzieckiem lub starszą osobą – 50 dni. Miesięczne wydatki gospodarstw

domowych związane z nieformalnym zatrudnieniem wyniosły przeciętnie 474 zł, a średnie dzienne wydatki – 98 zł.

Praca nierejestrowana stanowi dość istotny element polskiego rynku pracy, bowiem co dwudziesta pracująca osoba pracuje poza formalną gospodarką. Forma, charakter i zakres pracy nierejestrowanej wynikają z aktualnej sytuacji na krajowym rynku pracy, ale wydaje się, że w jeszcze większym stopniu z sytuacji na lokalnych rynkach pracy, a w pewnym stopniu również na europejskich rynkach pracy. Wielkość „szarej strefy” zależy nie tylko od kondycji gospodarki, a co z tego wynika – od skali bezrobocia rejestrowanego, ale po części także od nierównowagi popytu i podaży siły roboczej według kwalifikacji.

Podjęcie pracy nierejestrowanej często jest koniecznością, bowiem dochody z niej uzyskane są często jedynym bądź uzupełniającym źródłem dochodów, a oferowanie jej stanowi możliwość doraźnego, elastycznego i bez żadnych formalności wykorzystywania siły roboczej, zwłaszcza w okresie nasilenia prac sezonowych, a także możliwość obniżenia kosztów pracy. Wydaje się, iż praca w „szarej strefie” jest raczej społecznie akceptowana, choć w mniejszym stopniu niż kilkanaście czy kilka lat temu. Rośnie społeczna świadomość utraty praw pracowniczych na bieżąco i w przyszłości (głównie związanych z przyszłym świadczeniem emerytalnym). Należy więc dołożyć wszelkich starań, aby zmniejszyć atrakcyjność pracy w „szarej strefie” oraz zwiększyć możliwość realizacji zawodowej ludności na oficjalnym rynku pracy.

UNREGISTERED EMPLOYMENT IN POLAND IN 2009

The contemporary economies of all countries comprise the phenomenon of unregistered employment. The differences between particular countries concern the size of the informal economy – in less developed ones it constitutes an extremely significant part of employment, while in more developed ones it constitutes a smaller, sometimes even marginal part.

Generally, unregistered employment – has negative connotations – it is neither a source of income tax, nor a source of revenue for Social Security Fund, it also deprives informal workers of their rights. On the other hand, unregistered employment “expands” the labour market. Although jobs in the hidden economy are often of low productivity, they provide a source of income, sometimes the main one that maintains a household.

In Poland, the phenomenon of unregistered employment often called “black labour market” or the hidden economy (also referred to as “the grey zone”) is also observed. Due to the relatively universal nature of this phenomenon, in 1995 the Central Statistical Office carried out a survey on unregistered employment. It was conducted by the public statistics as a module of the Labour Force Survey (LFS). The successive surveys were carried out in the years: 1998, 2004 and 2009.

Compared with the situation observed in the previous years, in 2009, the scale of unregistered employment was significantly reduced, but this phenomenon still needs to be monitored despite the fact that it is not easy to recognize and investigate, because of a sensitive character of the issue. The obtained estimates are subject to sizeable errors.

During the first 9 months of 2009 (from January to September), 785 thous. persons worked in the hidden economy, while in the corresponding period of 2004 – 1317 thous., comprising respectively 4.9% and 9.6% of the total labour force (this percentage was calculated as the share of the total number of persons employed in the informal economy in the average number of the employed in the first three quarters of the respective year according to the LFS).

Since the beginning of the observation of the phenomenon (1995), the number of people working in the hidden economy was declining (1995 – 2199 thous., 1998 – 1431 thous., 2004 – 1317 thous., 2009 – 785 thous.), therefore it may be assumed that this trend emerges from economic growth observed in recent years, characterized, among others, by a substantial share of the so-called small and medium businesses. This meant that most jobs were formally registered. A much higher decline in the number of the informally employed in 2009 resulted, as may be expected, from the financial and economic crisis that swept most countries, including Poland over the period 2008-2009.

1. Opinions on the reasons for undertaking unregistered employment

The implementation of the LFS module survey on “Unregistered employment” began with obtaining opinions of all respondents concerning the reasons for undertaking work in the hidden economy, and then their aggregation by age groups and education levels.

According to the respondents, people decide to take jobs outside the formal system for many reasons, but two of them are crucial: the lack of formal job opportunities and difficult financial situation (insufficient income).

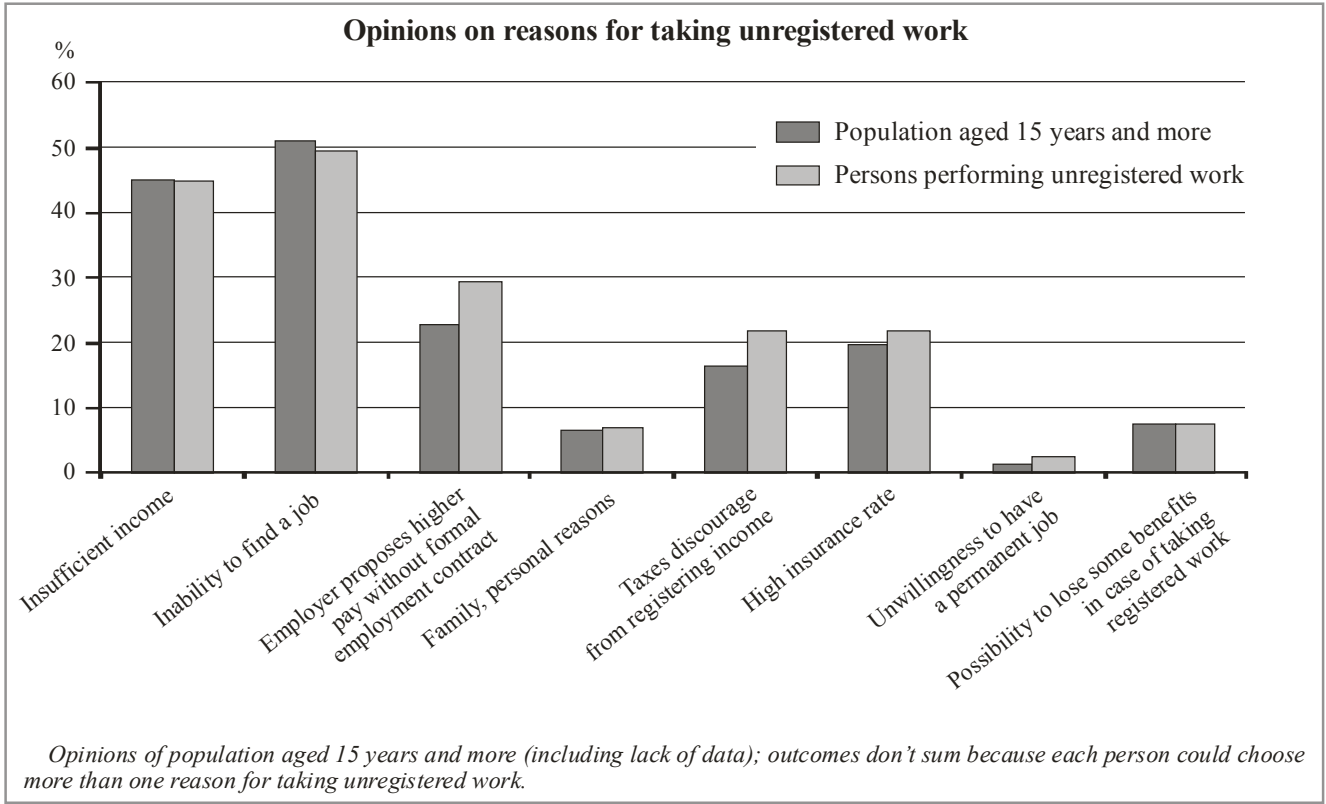
The further significant reasons for working in the hidden economy were: higher wages offered by the employer without registering a contract of employment, high insurance premiums, as well as taxes that discourage from declaring income.

The possible loss of certain benefits when undertaking a registered job or a family or personal situation were less important, while unwillingness to take up a permanent job was a completely marginal reason for working in the informal sector.

If those who were actually engaged in unregistered employment are separated from the overall group of respondents, their ranking of the reasons for undertaking unregistered employment is almost identical to that observed in the total population of the respondents (the difference is only in the fact that slightly more people considered taxes a bigger disincentive to register work than high insurance premiums, so the order of these two reasons was reverse than in the overall population).

Therefore, three main objectives of taking up unregistered employment, according to individuals, can be formulated as:

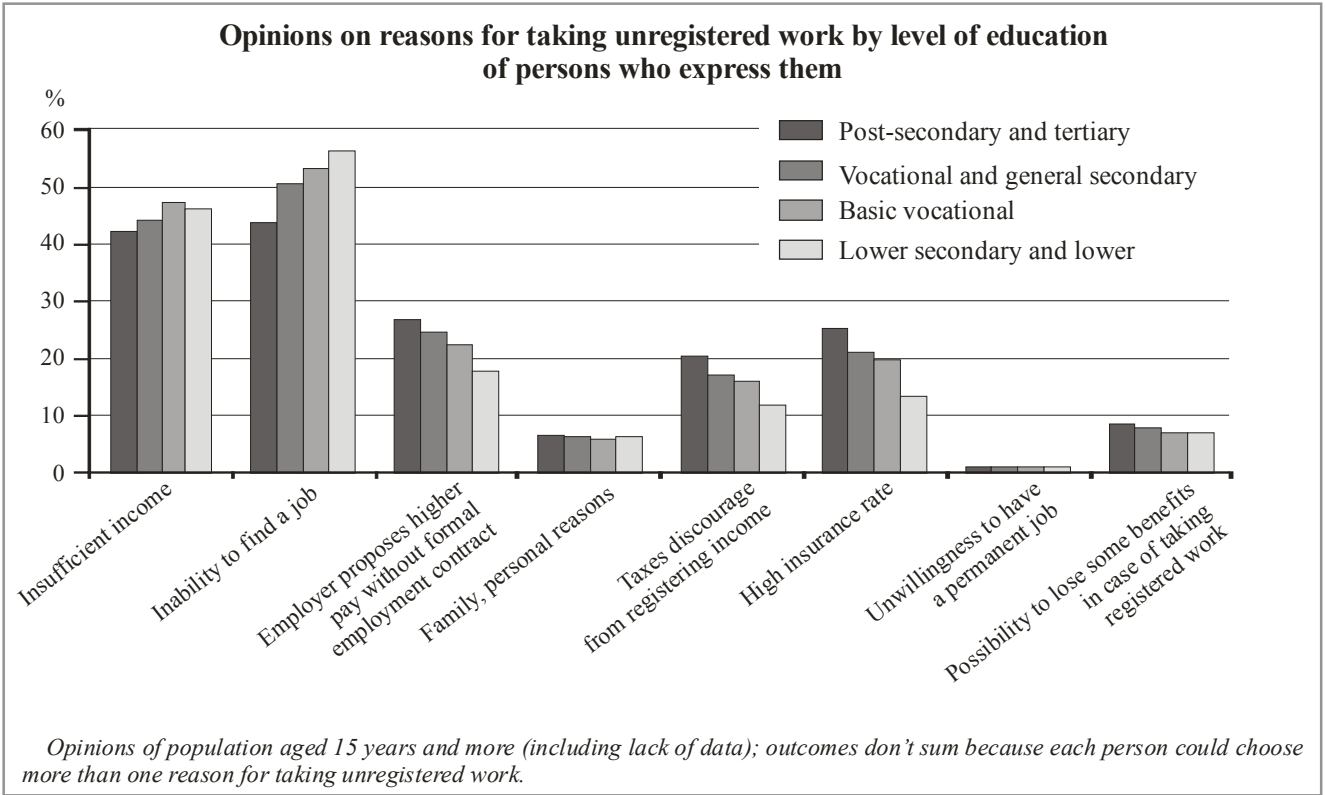
- obtaining any work to gain income,
- obtaining higher income than in a registered job,
- obtaining additional sources of income.

Opinions on the reasons for unregistered employment expressed by men and women did not differ significantly. The answers were given in the same order; slightly higher share of women than men indicated lack of job opportunities as the reason for taking up unregistered employment (52.4% vs. 49.6%). Men more often than women indicated high insurance premiums (21.9% vs. 18.2%), taxes discouraging from income declaration (18.5% vs. 14.8%), and the fact that employers offer higher wages without registering a contract of employment (24.9 % vs. 21.6%).

Similarly, there were no major differences in opinions between inhabitants of urban and rural areas. In both cases, the highest percentage of respondents identified lack of job opportunities as the main reason for unregistered employment. In urban areas, this percentage was 48%, while in rural areas – 56.3%. Insufficient income indicated almost identical shares of urban and rural population (45.1% and 45%), while the third most important reason, i.e. higher wages without registering an employment contract, was declared by 24.5% of urban population and 20.6% of rural residents. High insurance premium is also more often indicated by urban dwellers (20.4%) than by rural ones (18.9%).

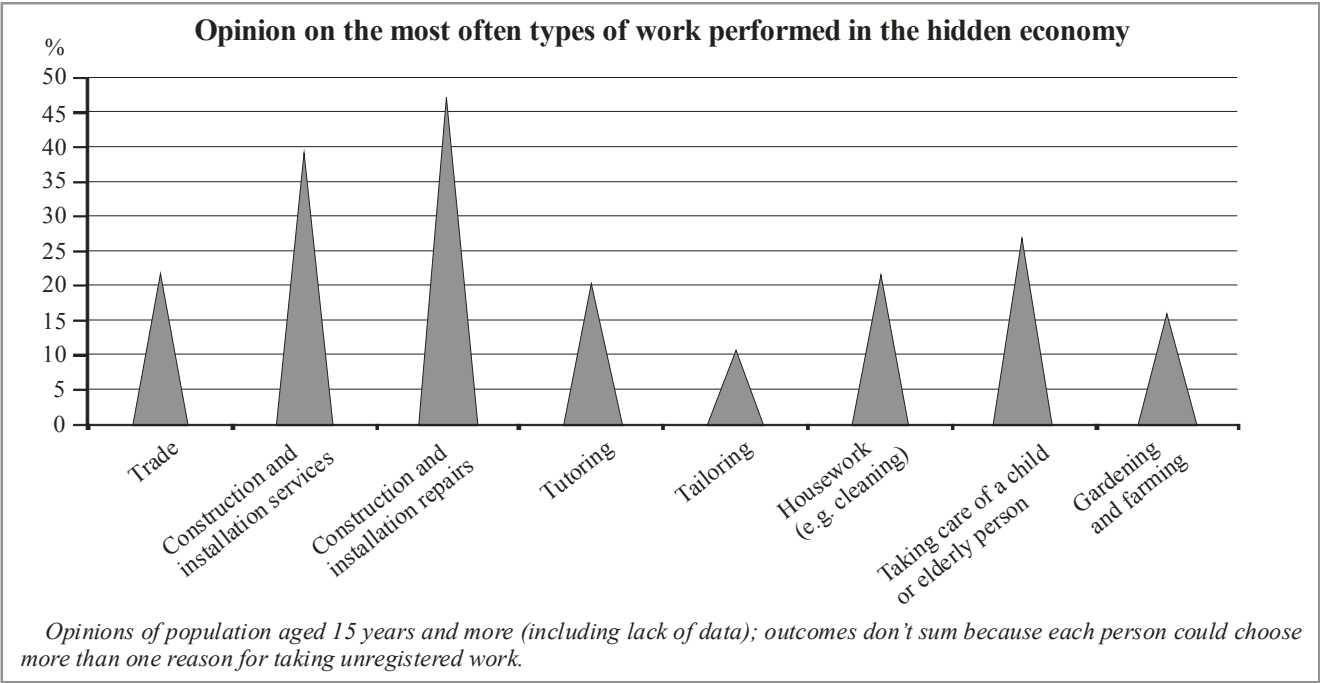
For the youngest group of respondents (15-24 years), particularly “sensitive” from the point of view of the labour market, the main reason for working in the hidden economy was also a lack of job opportunities. However, only in this age group the percentage indicating this reason was very high and reached 58.2%. Young people pointed to other reasons less frequently than other age groups. Only the unwillingness to take up a permanent job, despite being a marginal reason, had a bigger percentage among the youth than in other age groups.

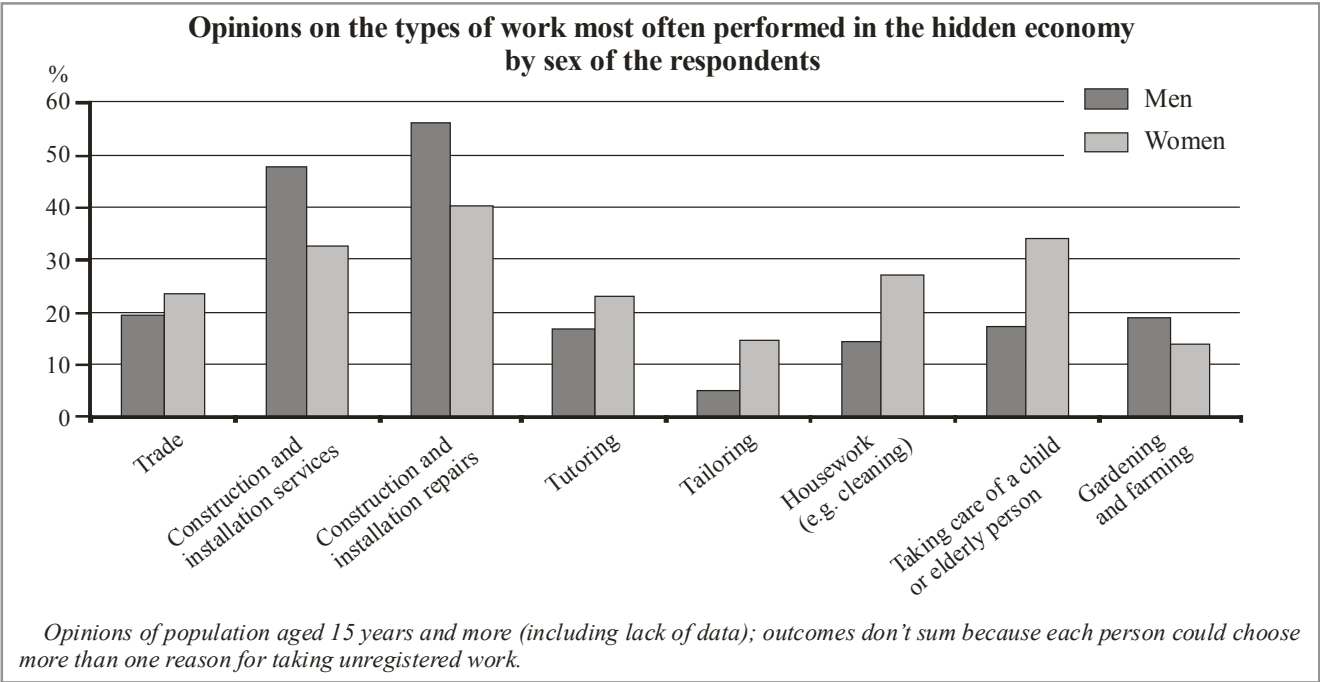
Regarding the opinions on the reasons for undertaking unregistered employment given by the respondents broken down by the level of education, the main one, namely lack of job opportunities, characterised the highest share in each age group. The lower the respondents’ level of education is the higher the percentage. On the other hand, the higher the level of education, the more often the respondents declared tax or high insurance premium as the reasons for not declaring their income.

2. Opinions on the types of work performed in the hidden economy

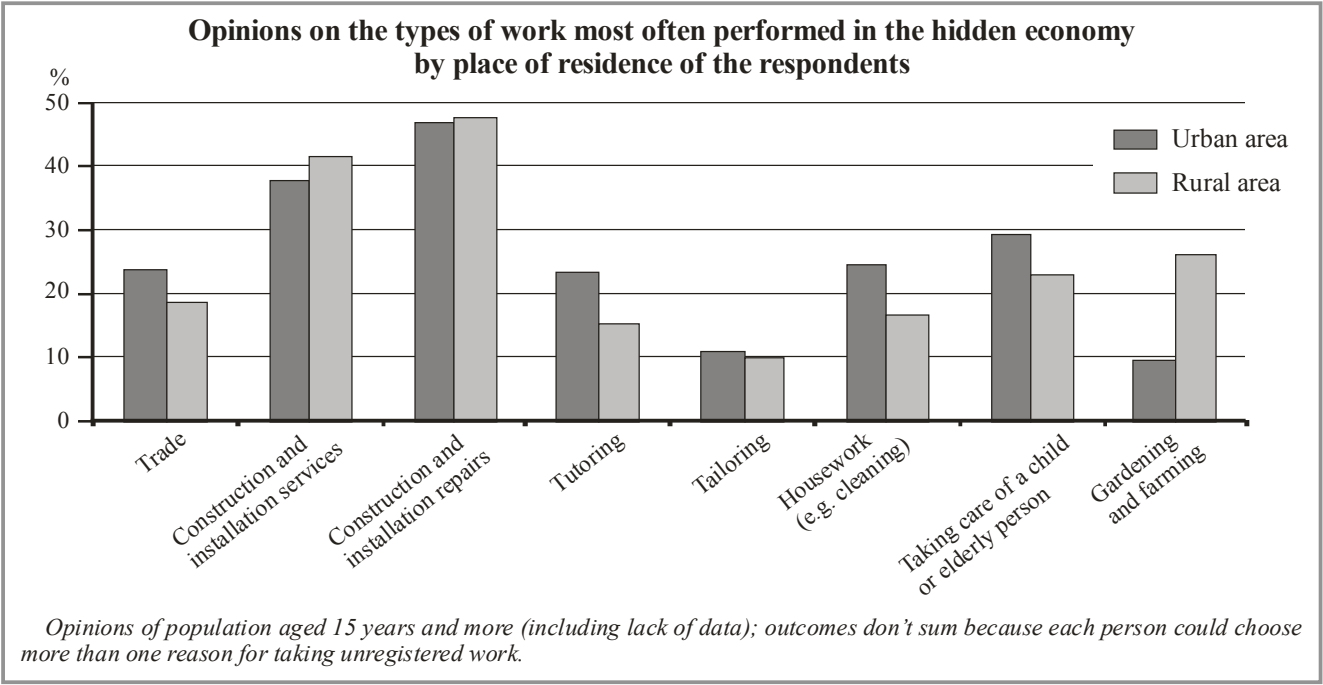
In the opinion of all respondents, i.e. persons aged 15 years and more, the hidden economy prevailed in the following services: renovation and repair of construction and installation, construction and installation services, care of a child or elderly person, trade and housework (e.g. cleaning). Tutoring, gardening and agricultural work, and tailoring services were also often mentioned.

The respondents' views differed significantly depending on gender. Men believed that renovation and repair of construction and installation and construction and installation services were the jobs most frequently performed in the hidden economy. Women, beside renovation and repair of construction and installation, most often indicated care of a child or elderly person.

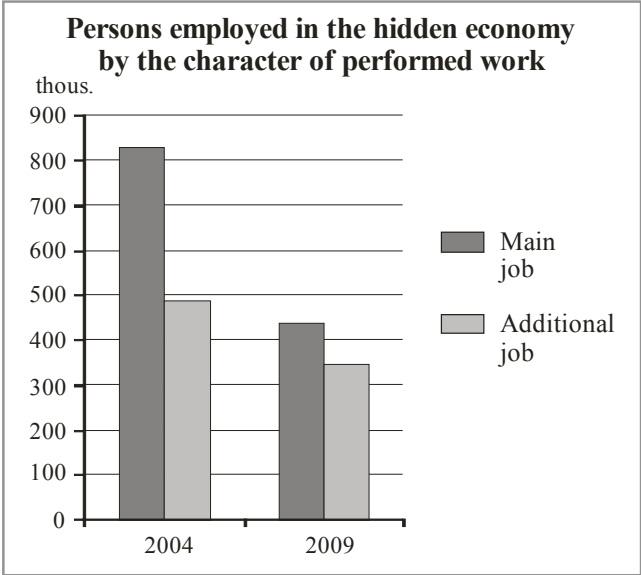
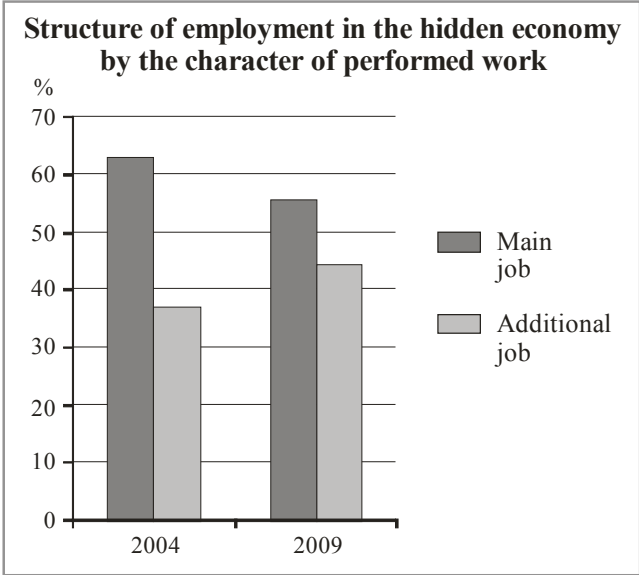

The respondents' places of residence also differentiated opinions concerning types of work performed informally, primarily due to slightly different needs for services in urban and rural environments. Among the urban population, renovation and repair of construction and installation was mentioned most often, followed by construction and installation services, care of a child or elderly person, housework (e.g. cleaning), trade and tutoring. In rural areas, except for the first two types of work that took the first two positions in both cases, the respondents often indicated gardening and agricultural work and care of a child or elderly person.

3. The scale of the phenomenon of unregistered employment

The survey on unregistered employment carried out in 2009 showed that the scale of the phenomenon is still significant, despite a considerable reduction – compared to the results of the previous surveys – of the share of people employed in the hidden economy in the entire working population. In the period from January to September 2009, unregistered work was performed by 785 thous. persons, i.e. 4.9% of the total number of the employed. In the corresponding period of 2004, as many as 1317 thous. persons were employed informally, i.e. 9.6% of the total number of the employed. Therefore, the share of the hidden economy fell by almost a half. It seems that worse condition of the economy (in this case – the global economic crisis) results in a reduction of employment in the hidden economy. It is most likely that entrepreneurs first resign from informal work performed for their businesses, hoping to improve economic conditions. This means that they treat redundancies of formally employed staff as the last resort, while natural persons reduce the use of unregistered employment due to a difficult and unstable financial situation of households.

It is important to determine the nature of informal work: whether it was the main job or an additional one providing only complementary home budget income. In 2009, unregistered employment comprised the major job for 436 thous., i.e. for 55.5% of informal workers. In 2004, both the absolute number and the percentage of this category were higher and amounted to 829 thous. persons and 62.9%.

As the above facts show, a decline in the number of persons employed in the hidden economy in 2009 as compared to 2004 was mainly due to a significant reduction (by about 393 thous.) in the number of persons for whom it was the main job (for an additional job – a decline of about 139 thous.).

The survey on unregistered employment conducted by the CSO for over a dozen years has shown the change in the balance between informal work performed as the main job on the one hand, and as the additional one, on the other.

The results of the surveys from the years 1995-2009 lead to some interesting conclusions. In the first survey (1995), the share of persons employed mainly in the hidden economy comprised 43.5%, in the following survey (1998) it was 46.3%. The increase in the percentage means that compared to 1995, in 1998, more people were employed in the informal sector of economy, yet in absolute terms the number of workers decreased by 295 thous. in this category. Hence the simple conclusion that the decline in the number of persons working additionally for “cash in hand” was much higher; it amounted to 474 thous.

While in the years 1995 and 1998 persons employed exclusively in the hidden economy were in minority and the respective percentages were similar, these trends reversed in 2004, as the share of persons working only in the informal economy increased considerably to 62.9%, and so did their number – by about 167 thous. in comparison with the results of the previous surveys. Persons additionally working in the hidden economy comprised only 37.1% in 2004, their number decreased (compared with 1998) by 280 thous.

The results of the survey conducted in 2009 showed a decrease in the total number of the employed in the hidden economy “at the expense of” people working only informally (a decrease by 393 thous. in 2004), but informal work remained the main job for most (55.5%) persons working in the hidden economy.

Recapitulating, until 1998 work in the hidden economy was performed in an additional job, generating additional income. Since 2004, it has become the only job for the majority, providing the main source of income for their households.

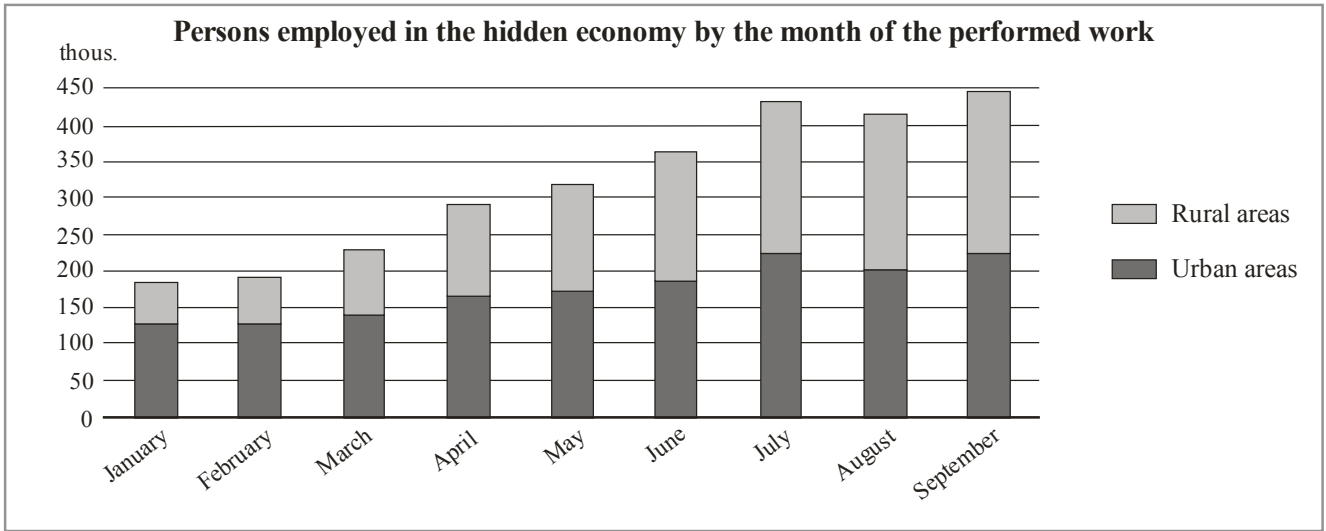
Among many misunderstandings related to unregistered employment, it is often claimed that this kind of work can be compared to formal employment. However, this assertion is untrue, because informal employment is temporary, short-term, or even incidental by nature. Evidently, approximately 97% of persons working in the hidden economy were employed only once a month.

In the period between January and September 2009, approximately 22% (171 thous.) of the respondents were hired for a very short time – up to 5 days. Less than 45% of the informally employed worked up to 20 days per year, about 17% – worked 91 days or more. On average, informal workers spent 48 days at work yearly, just over a month and a half during the first three quarters. In comparison with the corresponding period of 2004, there was an increase in the average number of days worked per year by 37%, as the average number of days worked in the hidden economy amounted to 35 in 2004.

For 31% of the respondents work in the hidden economy did not last long – it was performed within one month, while a similar proportion of people working informally performed the work for five or more months.

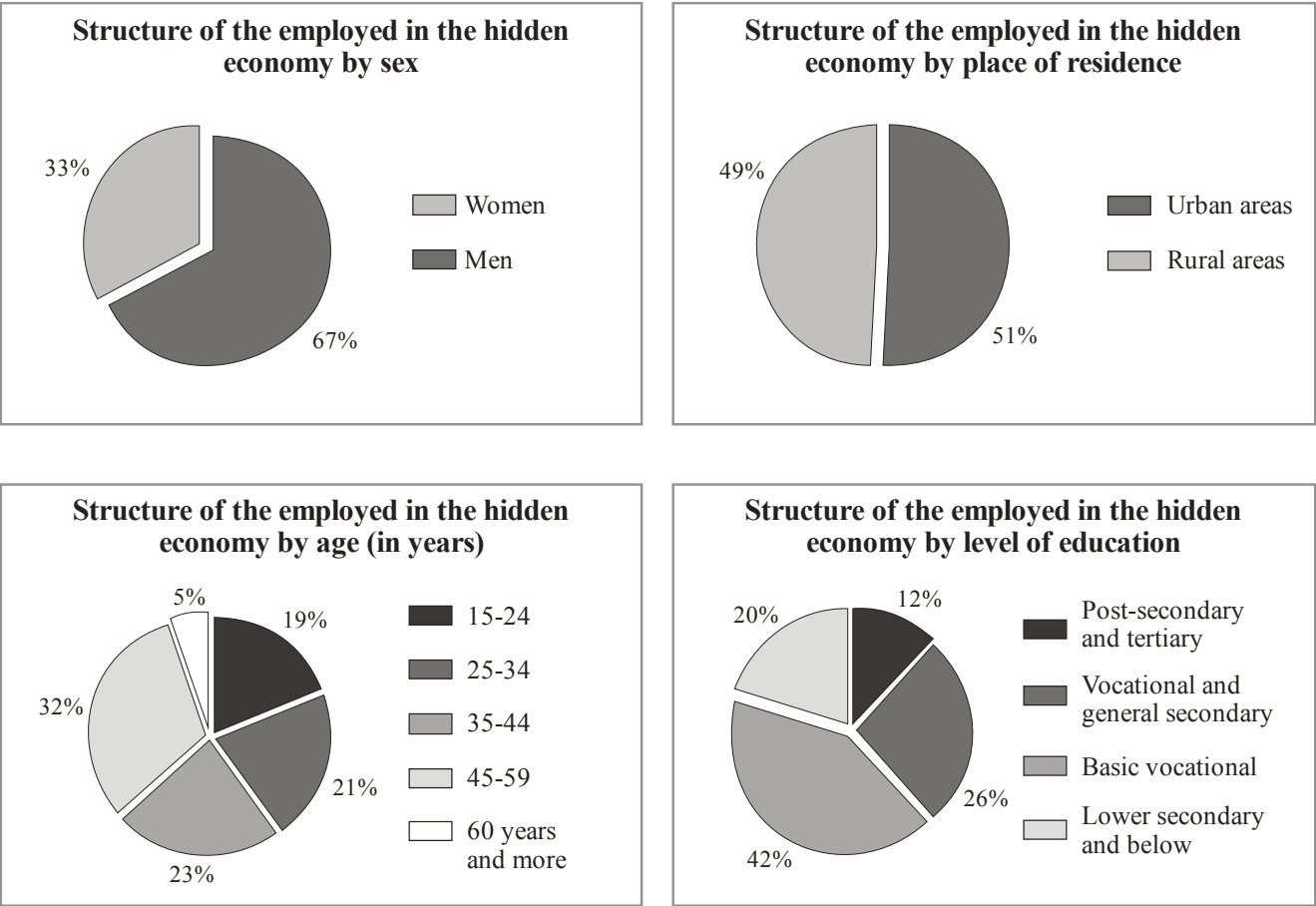
Working in the hidden economy is highly seasonal, and this is due to the predominance of work in gardening and agriculture, as well as in construction services, which are seasonal by nature. Most people reported working illegally in the last three months of the observed period, i.e. from July to September. This seasonal work is particularly visible in rural areas; in urban areas the distribution of the months is more balanced.

When analysing persons engaged in unregistered employment by gender the seasonality of this kind of work is clear: for both men and women, the smallest “intensity” falls in January (respectively 21.9% and 27.3%), while the highest – for men in July (58.9%), and for women in September (60%).

4. Working in the hidden economy according to demographic and social characteristics

The significance of unregistered employment for shaping the labour market situation is shown by the fact that it covers almost all generations of Poles and a variety of social and professional groups. Among the employed in the hidden economy, the majority constitute men (66.9%). Considering the place of residence of the employed in the hidden economy, urban dwellers are slightly more numerous (51.2%).

Unregistered work is performed by persons of all age, from the youth to persons at the retirement age. People aged 45-59 years (32%) make the largest group of the unregistered workers. This regularity occurs both for men (32.4%) and for women (30.8%), among the urban (29.9%) and rural population (34.2%).

The structure of people working in the hidden economy by level of education is very interesting. Generally, it can be said that it is dominated by employees with basic vocational or lower of education – 61.5%, while workers with at least secondary education account for 38.5%.

Tab. 1. **Structure of educational level by sex and place of living**

EDUCATIONAL LEVEL	Men	Women	Urban areas	Rural areas
	in %			
Post-secondary and tertiary	7.0	23.5	20.1	4.2
Vocational and general secondary	23.2	31.9	31.3	20.6
Basic vocational	49.3	25.8	33.3	50.1
Lower secondary and below	20.6	18.8	15.2	25.1

As the table shows, women and urban dwellers are among better educated persons working in the hidden economy. These proportions are not surprising, because they reflect the general regularity in the level of education of the population. However, one may wonder that nearly 100 thous. well-educated people is forced to protect themselves working illegally and that for nearly 22% of them it is the main job.

5. Types of work performed in the hidden economy

In Chapter 2, the respondents' opinions about the types of work performed informally were presented. In this types of work that were actually performed in the hidden economy will be shown. The results of the survey presented below relate to the work recently carried out informally during the surveyed period.

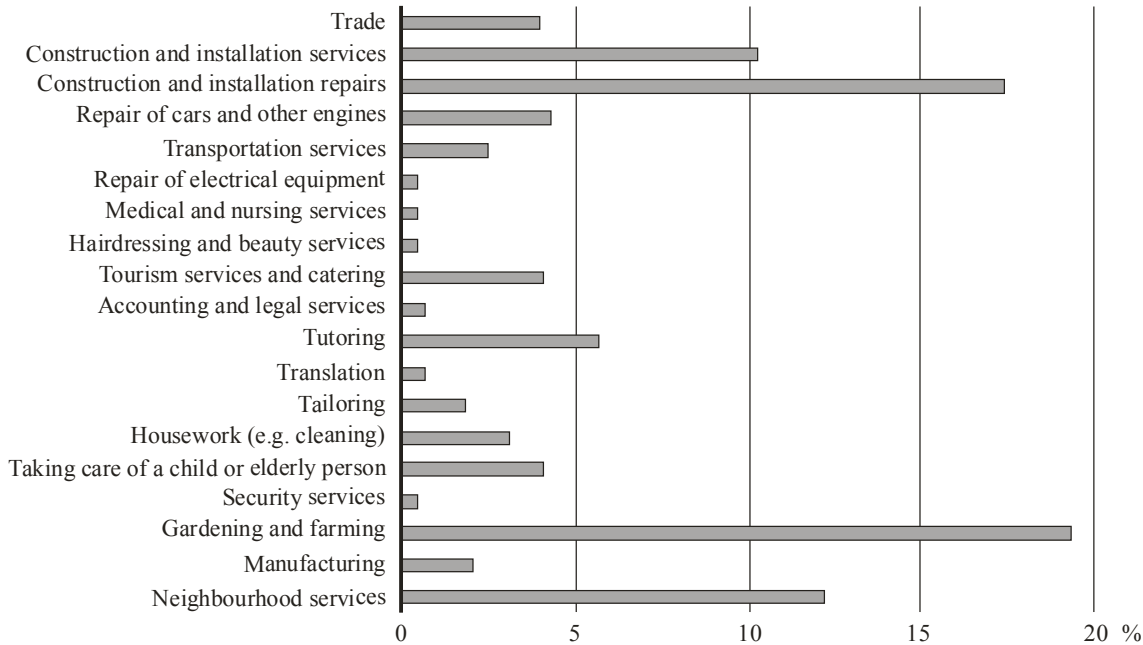
The survey results show that unregistered work was most frequently performed in gardening and agriculture – by nearly every fifth person working in the informal economy (19.4%). A high percentage of people engaged in unregistered employment dealt with renovation and repair of construction and installation (17.5%), neighbourhood services (12.2%) and construction and installation services (10.3%). In case of the first four items, the opinions regarding the type of work performed informally were only partially compatible with the actually declared ones, as in the respondents' opinions gardening and agricultural work was placed at the 7th position, while neighbourhood services at the 14th place – out of 19 listed types of work.

About 60% of all persons engaged in unregistered employment were employed in the four aforementioned areas. It is obvious, as these are the types of work particularly well “suited” to be carried out temporarily, casually, and unsystematically.

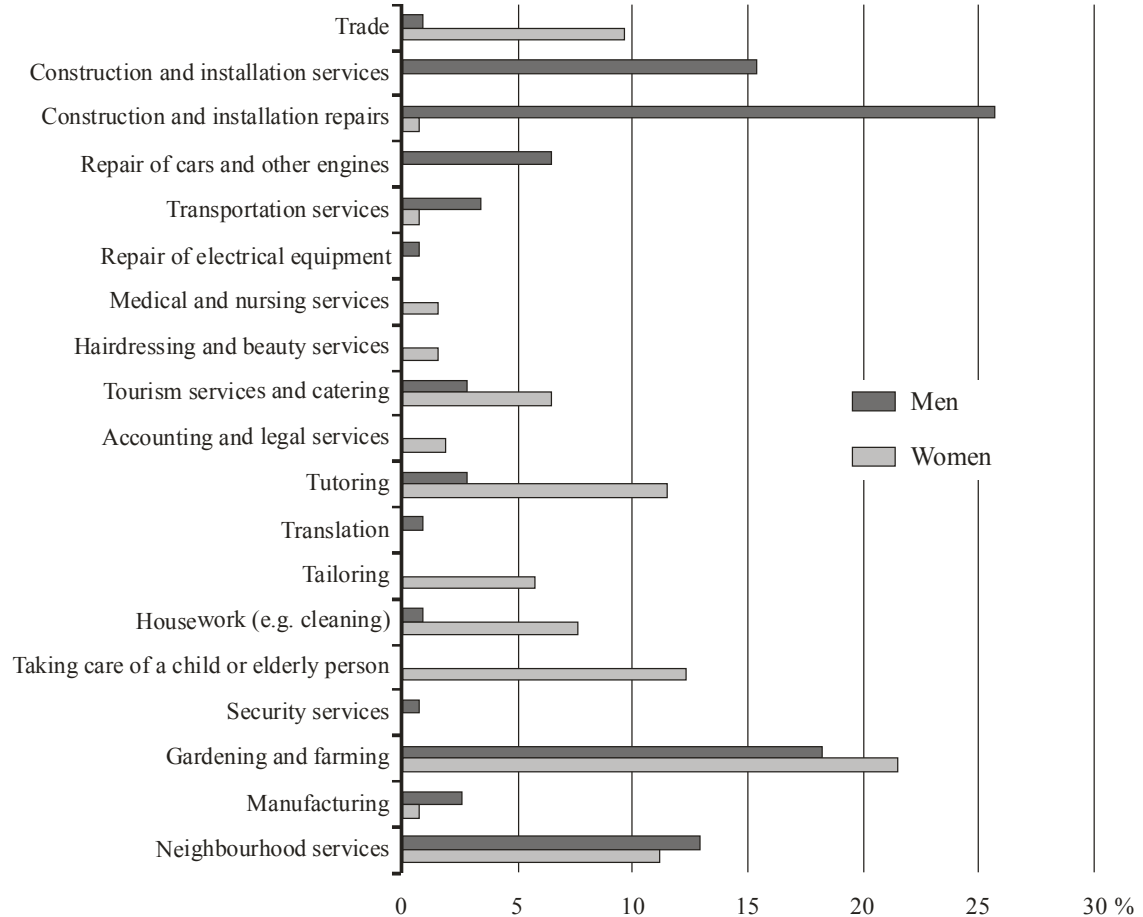
Each type of work differs substantially according to sex and the place of residence of the providers. Renovation and repair of construction and installation were the most often performed by the city dwellers, mostly men. On the other hand, gardening and agricultural work prevailed among the rural population. These activities were carried out mainly by women.

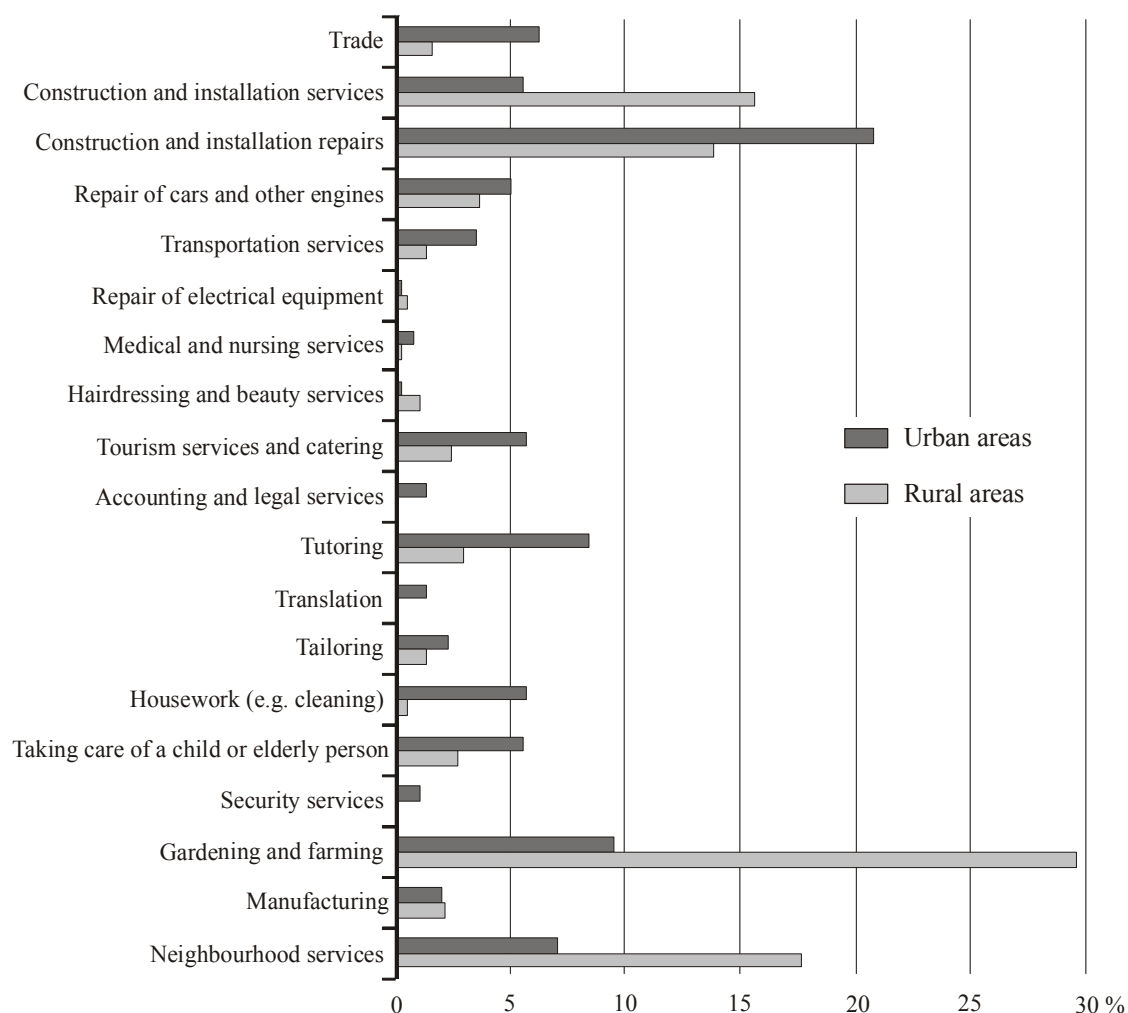
Structure of the employed in the hidden economy by the type of the recently performed work

Structure of the employed in the hidden economy by sex and the type of the recently performed work

Structure of the employed in the hidden economy by place of residence and the type of the recently performed work

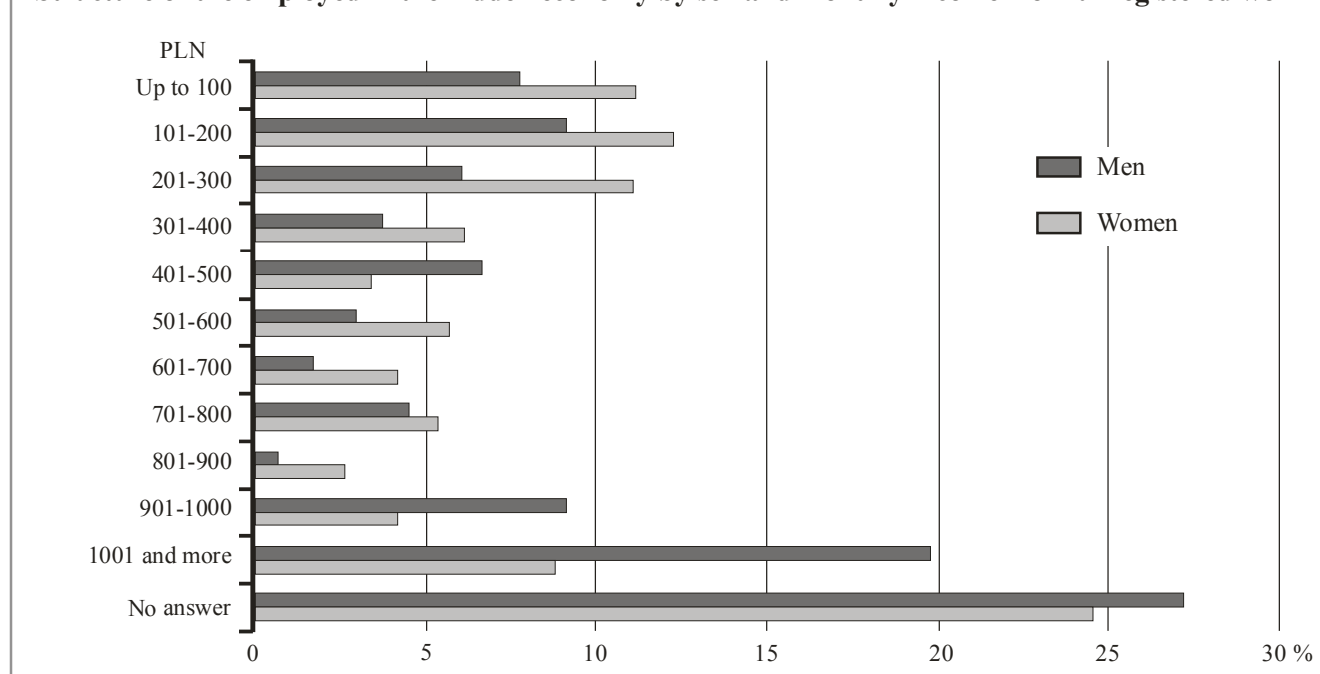

6. Income from unregistered employment

Working in the hidden economy is temporary and of short-duration. It is very diverse in terms of working hours and wages. Obtaining reliable information on income from informal employment is a difficult task, because – firstly, a large group of respondents did not want to disclose information about their income from the latest month they had worked in the informal economy (such question was asked in the survey), and secondly, respondents tend to underestimate their income. Therefore, the value of obtained responses depends on the respondents' responsibility and reliability. Despite the fact that approximately 75% of respondents provided information about their income, the above objections must be taken into account when analysing the data.

When analysing monthly data on income received by respondents from unregistered employment, it is clear that they are characterised by a large span which results from both types of work involved and the variety of rates for particular work.

Structure of the employed in the hidden economy by sex and monthly income from unregistered work

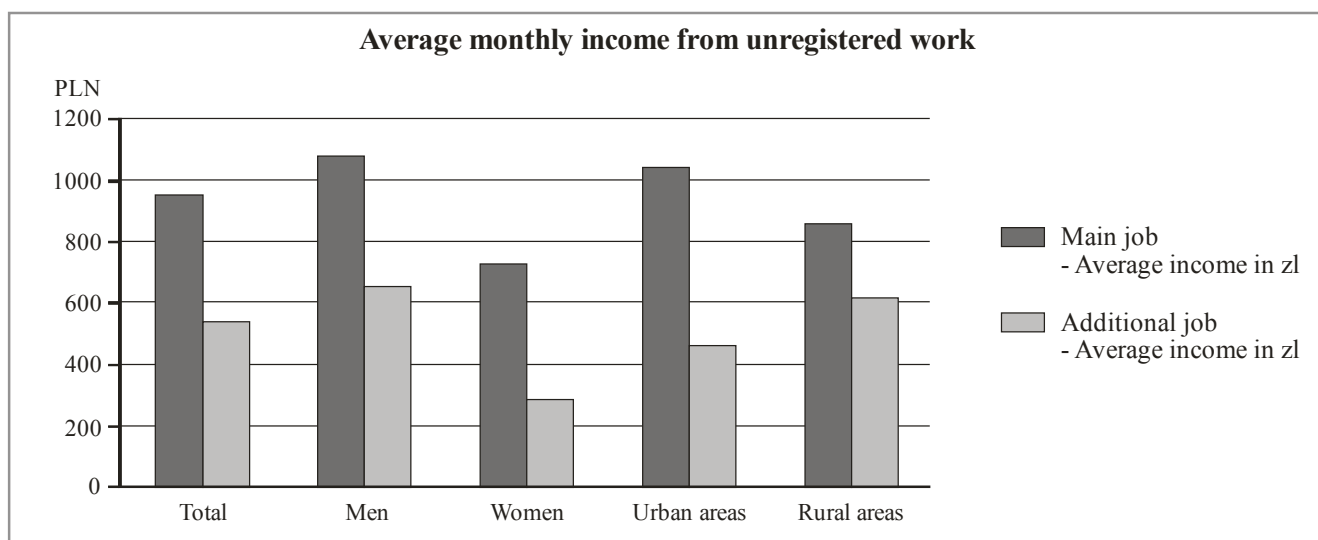
The average monthly income from unregistered employment amounted to PLN 779 and was significantly higher for men (PLN 892) than women (PLN 559).

The place of residence of persons employed informally had little impact on the level of average income of persons employed in the hidden economy; urban residents received monthly income of PLN 797, while rural ones – PLN 761.

The average monthly income from unregistered employment varied considerably depending on the age of people employed informally. Persons aged 25-34 years received the highest income, i.e. PLN 906; they were followed by those aged 35-44 years – PLN 856, aged 15-24 – PLN 837, aged 45-59 – PLN 672 and finally – persons aged 60 years and more earned PLN 359.

Educational level was an important factor determining the average monthly income from unregistered employment. Thus, people with post-secondary or higher level of education had the lowest income – PLN 519, while the highest one – people with basic vocational education – PLN 883; people with secondary vocational and general secondary education received PLN 817, those with lower secondary level of education and below – PLN 655. This distribution of the average monthly income is, among others, due to the fact that for people with tertiary and post-secondary education unregistered employment is rarely the main job, it is rather casual work, performed occasionally.

The average monthly income from unregistered employment is clearly influenced by its character, i.e. whether the informal work was the main or an additional job. The average income from the main job was by 76% higher than the average income from additional employment, i.e. PLN 951 versus PLN 541 respectively.

It is noteworthy that while in case of division of the informally employed by sex, the average monthly income from both the main and additional job was higher for men than for women, the income from the main job by place of residence was higher in urban areas, while rural residents earned more in an additional job.

The average daily wage of unregistered employment amounted to about PLN 62, significantly higher for men (PLN 71), than women (PLN 44) and slightly higher for the urban population (PLN 66) than the rural one (PLN 58). Considering the nature of the informal economy, the average daily wages in additional employment were by about 36% higher than in the main job, amounting to PLN 77 and PLN 57 respectively.

In the survey on unregistered employment, the respondents who were engaged in such work defined the share of income from the last unregistered employment in their overall, monthly net income. The average share was 62.3% and was extremely diverse, depending on whether it was the main or additional job – these shares were respectively: 84.9% and 27.6%. If the unregistered employment was the main job, for more than 62% the income made up 76% to 100% of the total net income, but only for more than 3% of the employed – up to 10% of the total income. Differently, an additional job generated income for less than 3% of workers, comprising 76-100% of the total net income, while for less than 19% – it accounted for 10% of the total income.

7. Employers

The existence of unregistered employment is justified as long as there is demand for it. In popular opinions, informal employment is mostly offered by small business owners in the private sector. The survey results show, however, that the employers are mainly natural persons.

Structure of the employed in the hidden economy by the type of the employer

71.5% of employers are natural persons and 24.6% are private companies, i.e. private companies or cooperatives operating in the outworking system (4.2%) or private companies or cooperatives in a different system than outworking (20.4 %).

These proportions look lightly different when we take into account the division of unregistered employment into the main and additional job. In case of the main job 62.6% of employers are natural persons and 34.6% – private companies, and in additional employment – 82.8% of employers are natural persons and only 12.3% – private firms.

Natural persons, as employers, hired workers informally mainly for gardening and agricultural work, and to overhaul and repair of construction and installation, while private companies – mainly in of construction and installation services and also for renovations and repairs of construction and installation.

8. Private households hiring informal workers

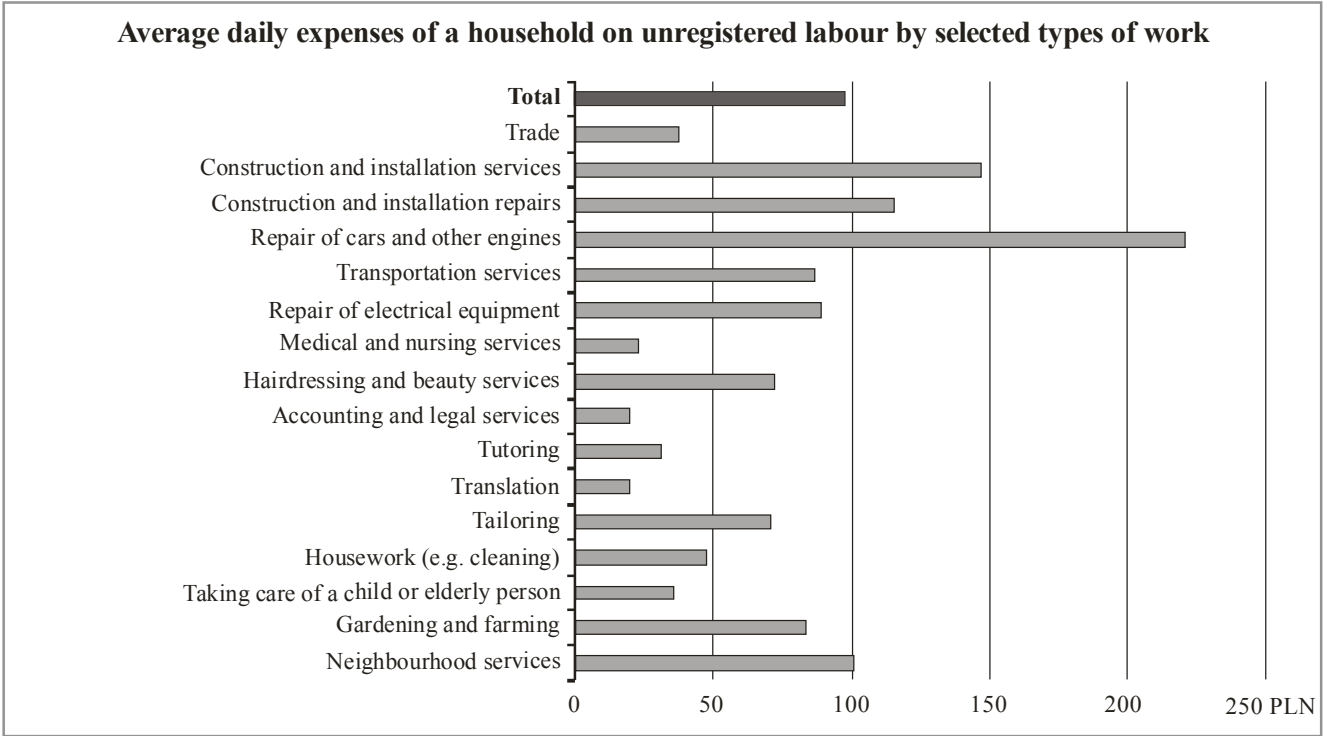
During the first nine months of 2009, 680 thous. households employed informally, i.e. 5.9% of the total number of households in Poland. Most of those households – about 56% – were in the urban areas, and over 44% were rural households. This means that rural households hire workers illegally more often (8.1% of their total number) than urban households (4.9%), since the total number of households in urban areas is twice as big as the number of households in the rural areas.

The households commissioned unregistered work mainly for car and machinery renovation and repair – about 36% of a total number of households employing illegally. Next, in gardening and agriculture – more than 16% of the households, housework (e.g. cleaning) – about 11% of households, neighbourhood services – more than 9%. Approximately 8% of the households informally commissioned hairdressing and beauty services, and the maintenance and repair of cars and other machines. Urban households hired workers informally primarily for maintenance and repair of construction and installation (41%), housework (17%), as well as hairdressing and beauty services (8%), while rural households – for gardening and agricultural work (31%), maintenance and repair of construction and installation (over 29%) and neighbourhood services (more than 12%).

During the surveyed period, households employed informally for an average of 15 days, of which urban households for 14 days, while rural ones – for 16 days. Most working days were devoted to informal care of a child or elderly person – an average of 50 days, then to gardening and agricultural work – 23 days, tutoring – 20 days, housework (e.g. cleaning) – 13 days, construction services and installation and tourist and catering services – 12 days each.

The average number of work units performed informally per month during the surveyed period was 6.2 days, ranging from 4.9 days in April to 7.9 days in September. The highest average was recorded in the third quarter, reflecting the seasonality also in the case of work performed in the hidden economy (an increase in gardening and agricultural work).

Monthly household expenditures on informal employment amounted to an average of PLN 474, higher expenses were incurred by rural households – PLN 491, in comparison with PLN 459 spent by urban households. Average daily expenditure by households on unregistered employment amounted to PLN 98; rural households paid PLN 106 “cash in hand” daily, whereas the urban households – PLN 92.

9. Summary

Unregistered employment in Poland is still mass in nature, although from 1995, i.e. from the implementation of the CSO survey on its scale, until 2009 it was systematically declining.

The sample survey, covering the period from January to September 2009, shows that the number of people working in the hidden economy decreased significantly in the same period of 2004 – 785 thous. in 2009 versus 1.317 thous. in 2004. The share of the informally employed in total employment amounted to respectively 4.9% in 2009 and 9.6% in 2004. In 2009, the percentage of the informally employed for whom unregistered employment was the main job decreased slightly – compared to 2004 – and made up 55.5% (in 2004 – 62.9%).

The results of the recent survey have shown that men predominated among the informally employed. Taking into account the place of residence – urban dwellers slightly outnumbered rural residents (the situation was similar in 2004).

Unregistered employment, although widespread, is temporary and of short duration – about 97% of workers in the hidden economy were employed only once a month. It covers all generations of Poles, from young to elderly people. Every third informally employed person was aged 45-59 years (in non-mobile working age).

Traditionally the informal economy offers a relatively large number of jobs to people with low qualifications (about 62% of the informally employed had basic vocational or lower education) and it is the main source of income for a large part of them.

People working in the informal economy reported gardening and agriculture, as well as maintenance and repair of construction and installation, neighbourhood services, construction and installation services as the most common areas of their latest employment.

Natural persons provided work to about 72% of the informally employed, while the employers of about 25% of the informally employed were private companies or cooperatives.

Monthly income from unregistered employment varied considerably due to a diversity of both the work and fees. The average monthly income from unregistered employment amounted to PLN 779 and was significantly higher for men (PLN 892) than women (PLN 559). The average monthly income from the main job was higher than from additional employment (respectively PLN 951 and PLN 541).

The average share of income from a recently performed work in the hidden economy in the total monthly net income amounted to over 62%, and when this work was the main job – to almost 85%.

In the period January-September 2009, 680 thous. households made the use of unregistered employment (in the corresponding period of 2004 – 1,019 thous.). During the surveyed period, the households employed informally for an average of 15 days. The longest lasting occupations were a child or elderly persons care – 50 days. Monthly household expenditures on informal employment amounted to an average of PLN 474, while average daily expenses – PLN 98.

Unregistered employment is a rather important part of the Polish labour market, as every twentieth employed person works outside the formal economy. The form, nature, and extent of unregistered employment result from the current situation on the domestic labour market, but perhaps to a greater extent from the situation on local labour markets, or the European labour markets. The size of the informal economy depends not only on the condition of the economy and, consequently, on the scale of registered unemployment. It is also partially dependent on the imbalance between labour demand and supply according to qualifications.

Taking unregistered employment is often a necessity, because it provides the income, which is often the only or supplementary source of maintenance. On the other hand, the job offer is an opportunity to a temporary, flexible exploitation of labour without any formalities, especially during the intensity of seasonal work. It is also a way to reduce labour costs. It seems that employment in the informal economy is socially acceptable, although to a lesser extent than a dozen or a few years ago.

The public awareness of deprivation of workers' rights on an ongoing basis and in the future (mainly related to the future retirement rights) has been growing. It is necessary, therefore, to make every effort to reduce the attractiveness of work in the hidden economy and increase the opportunities for occupational career in the formal sector.

DZIAŁ 1. OPINIE NA TEMAT PRZYCZYN PODEJMOWANIA PRACY NIEREJESTROWANEJ

OPINIONS ON REASONS FOR TAKING UNREGISTERED WORK

Tabl. 1.1. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a

Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	razem total	mężczyźni men	kobiety women	razem total	mężczyźni men	kobiety women
	w tys. in thous.								
OGÓŁEM ..... TOTAL	31505	14933	16573	19531	9069	10461	11975	5863	6112
W tym osoby, które od- powiedziały na ankietę modułową ..... Of which persons who answered module questionnaire	24231	10468	13762	14971	6302	8669	9260	4166	5094
według przyczyn: by reasons:									
niewystarczające do- chody ..... insufficient income	10926	4636	6290	6757	2743	4015	4169	1893	2276
brak możliwości zna- lezenia pracy ..... inability to find a job	12394	5188	7207	7182	2888	4294	5213	2300	2913
pracodawca proponuje wyższe wynagrodze- nie bez rejestrowania umowy o pracę ..... employer proposes higher pay without formal employment contract	5575	2604	2971	3669	1686	1983	1907	918	988
wynika to z sytuacji ro- dzinnej bądź życiowej family, personal reasons	1549	499	1049	931	301	630	618	198	420
podatki zniechęcają do rejestrowania do- chodów ..... taxes discourage from registering income	3974	1939	2035	2479	1197	1282	1494	742	753
wysoka składka ubez- pieczeniowa ..... high insurance rate	4804	2296	2508	3055	1438	1617	1749	858	891
niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy unwillingness to have a permanent job	299	158	141	171	84	87	127	73	54
możliwość utraty nie- których świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej ..... possibility to lose some benefits in case of taking registered work	1845	755	1090	1256	501	756	589	255	334

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.1. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (dok.)
Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>								
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną ..... <i>Persons performing unregistered work</i>	785	525	260	402	248	155	383	278	106
Według wybranych przyczyn: <i>By selected reasons:</i>									
niewystarczające dochody	351	225	126	182	104	78	169	121	48
<i>insufficient income</i>									
brak możliwości znalezienia pracy	389	270	119	183	118	65	206	152	55
<i>inability to find a job</i>									
pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę	230	159	71	121	76	45	109	84	26
<i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>									
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej	54	29	25	35	16	19	19	13	6
<i>family, personal reasons</i>									
podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów	172	116	57	88	58	30	84	58	26
<i>taxes discourage from registering income</i>									
wysoka składka ubezpieczeniowa	171	111	60	82	49	33	88	62	27
<i>high insurance rate</i>									
niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy	20	12	8	13	6	6	7	6	.
<i>unwillingness to have a permanent job</i>									
możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej	60	34	26	31	16	15	29	18	11
<i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>									

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.
a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.2. Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a
Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wiek Age				
		15-24	25-34	35-44	45-59	60 i więcej and more
	w tys. in thous.					
O G Ó Ł E M ..... T O T A L	31505	5138	6058	4855	8235	7220
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową ..... <i>Of which persons who answered module questionnaire</i>	24231	3155	4442	3890	6693	6050
według przyczyn: <i>by reasons:</i>						
niewystarczające dochody ..... <i>insufficient income</i>	10926	1250	1977	1718	3147	2833
brak możliwości znalezienia pracy <i>inability to find a job</i>	12394	1836	2173	1925	3412	3048
pracodawca proponuje wyższe wy- nagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę ..... <i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	5575	791	1151	1051	1574	1008
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej ..... <i>family, personal reasons</i>	1549	163	335	282	396	373
podatki zniechęcają do rejestro- wania dochodów ..... <i>taxes discourage from registering income</i>	3974	471	799	730	1161	813
wysoka składka ubezpieczeniowa <i>high insurance rate</i>	4804	502	1031	947	1395	929
niechęć wiązania się na stałe z miej- scem pracy ..... <i>unwillingness to have a permanent job</i>	299	79	56	50	51	63
możliwość utraty niektórych świad- czeń przy podjęciu pracy reje- strowanej ..... <i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	1845	158	305	250	574	558

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.2. Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (cd.)
Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wiek Age				
		15-24	25-34	35-44	45-59	60 i więcej and more
	w tys. in thous.					
Mężczyźni ..... Men	14933	2595	3041	2424	3976	2897
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową ..... <i>Of which persons who answered module questionnaire</i>	10468	1511	2013	1715	2925	2304
według przyczyn: <i>by reasons:</i>						
niewystarczające dochody ..... <i>insufficient income</i>	4636	593	931	723	1340	1050
brak możliwości znalezienia pracy <i>inability to find a job</i>	5188	891	948	840	1406	1102
pracodawca proponuje wyższe wy- nagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę ..... <i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	2604	402	541	480	753	427
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej ..... <i>family, personal reasons</i>	499	56	89	85	143	126
podatki zniechęcają do rejestro- wania dochodów ..... <i>taxes discourage from registering income</i>	1939	211	422	353	597	356
wysoka składka ubezpieczeniowa <i>high insurance rate</i>	2296	227	525	464	648	432
niechęć wiązania się na stałe z miej- scem pracy ..... <i>unwillingness to have a permanent job</i>	158	45	36	19	27	31
możliwość utraty niektórych świad- czeń przy podjęciu pracy reje- strowanej ..... <i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	755	67	123	90	233	243

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.2. Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (dok.)
Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Wiek <i>Age</i>				
		15-24	25-34	35-44	45-59	60 i więcej <i>and more</i>
	w tys. <i>in thous.</i>					
Kobiety ..... <i>Women</i>	16573	2543	3017	2430	4260	4323
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową ..... <i>Of which persons who answered module questionnaire</i>	13762	1643	2429	2176	3768	3746
według przyczyn: <i>by reasons:</i>						
niewystarczające dochody ..... <i>insufficient income</i>	6290	658	1046	995	1807	1783
brak możliwości znalezienia pracy <i>inability to find a job</i>	7207	945	1225	1085	2006	1946
pracodawca proponuje wyższe wy- nagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę ..... <i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	2971	389	609	571	821	581
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej ..... <i>family, personal reasons</i>	1049	107	246	197	253	246
podatki zniechęcają do rejestro- wania dochodów ..... <i>taxes discourage from registering income</i>	2035	260	376	378	564	457
wysoka składka ubezpieczeniowa <i>high insurance rate</i>	2508	275	506	483	746	497
niechęć wiązania się na stałe z miej- scem pracy ..... <i>unwillingness to have a permanent job</i>	141	33	20	31	25	32
możliwość utraty niektórych świad- czeń przy podjęciu pracy reje- strowanej ..... <i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	1090	91	183	160	341	314

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a
Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia <i>Level of education</i>			
		policealne i wyższe <i>post-secondary and tertiary</i>	średnie zawo- dowe i ogólno- kształcące <i>vocational and general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne i niższe <i>lower secondary and below</i>
		w tys. <i>in thous.</i>			
OGÓŁEM ..... TOTAL	31505	6365	9841	7907	7392
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową ..... <i>Of which persons who answered module questionnaire</i>	24231	5047	7441	6095	5647
według przyczyn: <i>by reasons:</i>					
niewystarczające dochody ..... <i>insufficient income</i>	10926	2135	3302	2886	2603
brak możliwości znalezienia pracy <i>inability to find a job</i>	12394	2212	3761	3238	3184
pracodawca proponuje wyższe wy- nagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę ..... <i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	5575	1360	1843	1367	1005
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej ..... <i>family, personal reasons</i>	1549	341	486	362	360
podatki zniechęcają do rejestro- wania dochodów ..... <i>taxes discourage from registering income</i>	3974	1039	1275	981	679
wysoka składka ubezpieczeniowa <i>high insurance rate</i>	4804	1273	1563	1208	760
niechęć wiązania się na stałe z miej- scem pracy ..... <i>unwillingness to have a permanent job</i>	299	68	97	72	61
możliwość utraty niektórych świad- czeń przy podjęciu pracy reje- strowanej ..... <i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	1845	431	600	420	394

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.
a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (cd.)

Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia <i>Level of education</i>			
		policealne i wyższe <i>post-secondary and tertiary</i>	średnie zawo- dowe i ogólno- kształcące <i>vocational and general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne i niższe <i>lower secondary and below</i>
		w tys. <i>in thous.</i>			
Mężczyźni Men	14933	2488	4481	4777	3186
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową	10468	1849	2998	3361	2259
<i>Of which persons who answered module questionnaire</i>					
według przyczyn: <i>by reasons:</i>					
niewystarczające dochody	4636	728	1292	1571	1046
<i>insufficient income</i>					
brak możliwości znalezienia pracy <i>inability to find a job</i>	5188	752	1422	1739	1274
pracodawca proponuje wyższe wy- nagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę	2604	515	806	819	464
<i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>					
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej	499	110	147	136	106
<i>family, personal reasons</i>					
podatki zniechęcają do rejestro- wania dochodów	1939	447	575	595	322
<i>taxes discourage from registering income</i>					
wysoka składka ubezpieczeniowa <i>high insurance rate</i>	2296	560	692	702	342
niechęć wiązania się na stałe z miej- scem pracy	158	30	53	43	32
<i>unwillingness to have a permanent job</i>					
możliwość utraty niektórych świad- czeń przy podjęciu pracy reje- strowanej	755	154	228	226	147
<i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>					

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (dok.)
Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia <i>Level of education</i>			
		policealne i wyższe <i>post-secondary and tertiary</i>	średnie zawo- dowe i ogólno- kształcące <i>vocational and general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne i niższe <i>lower secondary and below</i>
		w tys. <i>in thous.</i>			
Kobiety ..... Women	16573	3876	5361	3130	4206
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową ..... <i>Of which persons who answered module questionnaire</i>	13762	3197	4443	2734	3388
według przyczyn: <i>by reasons:</i>					
niewystarczające dochody ..... <i>insufficient income</i>	6290	1407	2011	1315	1558
brak możliwości znalezienia pracy <i>inability to find a job</i>	7207	1460	2338	1499	1910
pracodawca proponuje wyższe wy- nagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę ..... <i>employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	2971	845	1037	548	541
wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej ..... <i>family, personal reasons</i>	1049	230	339	226	254
podatki zniechęcają do rejestro- wania dochodów ..... <i>taxes discourage from registering income</i>	2035	592	700	386	357
wysoka składka ubezpieczeniowa <i>high insurance rate</i>	2508	713	870	506	418
niechęć wiązania się na stałe z miej- scem pracy ..... <i>unwillingness to have a permanent job</i>	141	38	44	29	29
możliwość utraty niektórych świad- czeń przy podjęciu pracy reje- strowanej ..... <i>possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	1090	277	371	194	246

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.
a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.4. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a
Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on types of unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>								
O G Ó Ł E M	31505	14933	16573	19531	9069	10461	11975	5863	6112
TOTAL									
W tym osoby, które od- powiedziały na ankietę modułową	24231	10468	13762	14971	6302	8669	9260	4166	5094
<i>Of which persons who answered module questionnaire</i>									
według rodzajów pracy: <i>by type of work:</i>									
handel	5309	2048	3260	3581	1345	2236	1728	704	1024
<i>trade</i>									
usługi budowlane i in- stalacyjne	9533	5014	4519	5660	2927	2733	3873	2087	1786
<i>construction and installation services</i>									
remonty i naprawy bu- dowlano-instalacyjne	11466	5896	5570	7040	3524	3516	4426	2373	2053
<i>construction and in- stallation repairs</i>									
przeglądy i naprawy sa- mochodów oraz in- nych maszyn	2033	1472	561	1107	809	298	926	662	263
<i>repair of cars and other engines</i>									
usługi transportowe	1870	1226	643	1128	716	412	742	511	231
<i>transportation services</i>									
naprawa sprzętu elektro- technicznego	929	547	382	604	353	251	325	194	131
<i>repair of electrical equipment</i>									
usługi lekarskie, piele- gniarskie	1147	484	663	697	298	399	450	186	265
<i>medical and nursing services</i>									
usługi fryzjerskie, kos- metyczne	1738	309	1429	978	188	790	760	121	639
<i>hairdressing and beauty services</i>									
usługi turystyczne i gas- tronomiczne	375	144	231	228	89	140	147	55	92
<i>tourism services and catering</i>									
doradztwo księgowe, prawne	460	192	269	315	129	187	145	63	82
<i>accounting and legal services</i>									
korepetycje	4940	1757	3183	3525	1277	2248	1415	480	934
<i>tutoring</i>									
tłumaczenia	542	207	336	411	166	244	131	40	91
<i>translation</i>									
usługi krawieckie	2586	543	2043	1666	378	1287	920	165	756
<i>tailoring</i>									
prace domowe (np. sprzą- tanie)	5261	1524	3736	3714	1082	2633	1546	443	1104
<i>housework</i>									

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jeden rodzaj pracy.
a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.4. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a (dok.)
Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on types of unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>	<i>total</i>	<i>men</i>	<i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>								
W tym osoby, które od- powiedziały na ankietę modułową (dok.): <i>Of which persons who answered module questionnaire (cont.):</i> według rodzajów pracy: <i>by type of work:</i> opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ... <i>taking care of a child or elderly person</i> ochrona i pilnowanie mienia ..... <i>security services</i> prace ogrodniczo-rolne <i>gardening and farming</i> działalność produkcyjna <i>manufacturing</i> usługi sąsiedzkie ..... <i>neighbourhood services</i> w tym: <i>of which:</i> usługi budowlane i in- stalacyjne ..... <i>construction and in- stallation services</i> remonty i naprawy bu- dowlano-instalacyjne <i>construction and in- stallation repairs</i> przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn .... <i>repair of cars and other engines</i> usługi transportowe <i>transportation services</i> naprawa sprzętu elek- trotechnicznego .... <i>repair of electrical equipment</i> usługi fryzjerskie, kos- metyczne ..... <i>hairdressing and beauty services</i> korepetycje ..... <i>tutoring</i> usługi krawieckie .... <i>tailoring</i> prace domowe (np. sprzątanie) ..... <i>housework</i> opieka nad dzieckiem lub starszą osobą <i>taking care of children or elderly person</i> prace ogrodniczo- rolne ..... <i>gardening and farming</i>	6501	1815	4686	4377	1224	3153	2124	591	1533
	262	159	103	207	125	83	55	34	21
	3892	1982	1911	1462	731	731	2430	1250	1180
	409	218	191	233	124	109	176	94	82
	564	266	298	202	81	121	362	185	177
	35	15	20	22	11	11	14	.	10
	128	68	60	61	26	35	67	42	25
	19	12	6	.	-	.	16	12	.
	18	7	11	9	2	7	9	5	.
	11	9	.	10	8	.	.	.	-
	10	-	10	8	-	8	.	-	.
	9	5	.	7	5	.	.	-	.
	20	.	18	10	.	8	10	-	10
	32	15	17	28	14	14	.	.	.
	25	.	24	15	.	14	10	-	10
	251	129	121	29	13	16	222	116	105

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jeden rodzaj pracy.
a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.5. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a
Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on types of unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia <i>Level of education</i>			
		policealne i wyższe <i>post-secondary and tertiary</i>	średnie zawo- dowe i ogólno- kształcące <i>vocational and general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne i niższe <i>lower secondary and below</i>
		w tys. <i>in thous.</i>			
OGÓŁEM ..... TOTAL	31505	6365	9841	7907	7392
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową	24231	5047	7441	6095	5647
<i>Of which persons who answered module questionnaire</i>					
według rodzajów pracy: <i>by type of work:</i>					
handel	5309	1124	1780	1244	1162
<i>trade</i>					
usługi budowlane i instalacyjne <i>construction and installation</i>	9533	1857	2863	2704	2108
<i>services</i>					
remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne	11466	2316	3525	3138	2486
<i>construction and installation</i>					
<i>repairs</i>					
przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn	2033	313	641	643	436
<i>repair of cars and other engines</i>					
usługi transportowe	1870	280	603	584	402
<i>transportation services</i>					
naprawa sprzętu elektrotechnicz- nego	929	218	280	248	183
<i>repair of electrical equipment</i>					
usługi lekarskie, pielęgnarskie <i>medical and nursing services</i>	1147	291	346	263	246
<i>medical and nursing services</i>					
usługi fryzjerskie, kosmetyczne <i>hairdressing and beauty services</i>	1738	343	537	479	379
<i>hairdressing and beauty services</i>					
usługi turystyczne i gastronomiczne <i>tourism services and catering</i>	375	108	112	98	58
<i>tourism services and catering</i>					
doradztwo księgowe, prawne .... <i>accounting and legal services</i>	460	166	139	104	51
<i>accounting and legal services</i>					
korepetycje	4940	1672	1610	726	932
<i>tutoring</i>					
tłumaczenia	542	238	158	68	79
<i>translation</i>					
usługi krawieckie	2586	472	819	660	635
<i>tailoring</i>					
prace domowe (np. sprząatanie) <i>housework</i>	5261	1225	1755	1146	1134

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jeden rodzaj pracy.
a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.5. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a (dok.)

Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on types of unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia <i>Level of education</i>			
		policealne i wyższe <i>post-secondary and tertiary</i>	średnie zawo- dowe i ogólno- kształcące <i>vocational and general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne i niższe <i>lower secondary and below</i>
		w tys. <i>in thous.</i>			
W tym osoby, które odpowiedziały na ankietę modułową (dok.): <i>Of which persons who answered module questionnaire (cont.):</i>					
według rodzajów pracy: <i>by type of work:</i>					
opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... <i>taking care of a child or elderly person</i>	6501	1552	2184	1355	1411
ochrona i pilnowanie mienia .... <i>security services</i>	262	34	102	78	49
prace ogrodniczo-rolne ..... <i>gardening and farming</i>	3892	483	936	1220	1254
działalność produkcyjna ..... <i>manufacturing</i>	409	70	130	102	107
usługi sąsiedzkie ..... <i>neighbourhood services</i>	564	63	116	204	180
w tym: <i>of which:</i>					
usługi budowlane i instalacyjne <i>construction and installation services</i>	35	.	14	8	11
remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne ..... <i>construction and installation repairs</i>	128	18	32	49	28
przeglądy i naprawy samocho- dów oraz innych maszyn .... <i>repair of cars and other engines</i>	19	-	5	10	.
usługi transportowe ..... <i>transportation services</i>	18	.	-	11	6
usługi krawieckie ..... <i>tailoring</i>	20	.	.	7	7
prace domowe (np. sprząatanie) <i>housework</i>	32	9	9	7	6
opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... <i>taking care of a child or elderly person</i>	25	7	.	9	5
prace ogrodniczo-rolne ..... <i>gardening and farming</i>	251	16	37	99	98
inne ..... <i>other</i>	89	24	22	21	22

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jeden rodzaj pracy.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

DZIAŁ 2. OSOBY WYKONUJĄCE PRACĘ NIEREJESTROWANĄ

PERSONS PERFORMING UNREGISTERED WORK

Tabl. 2.1. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a

Persons performing unregistered work in 2009 by sex, place of residence and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>					
OGÓŁEM	785	525	260	759	508	251
TOTAL						
Styczeń	185	115	71	183	113	69
January						
Luty	193	118	75	190	117	73
February						
Marzec	230	146	84	227	145	82
March						
Kwiecień	294	193	100	288	190	99
April						
Maj	319	209	110	311	202	108
May						
Czerwiec	365	246	119	362	245	117
June						
Lipiec	434	309	126	424	303	121
July						
Sierpień	415	299	116	403	291	112
August						
Wrzesień	447	291	156	433	285	148
September						
Miasta	402	248	155	394	245	149
Urban areas						
Styczeń	129	68	61	126	67	59
January						
Luty	129	67	63	127	65	61
February						
Marzec	140	76	64	137	75	63
March						
Kwiecień	167	96	71	164	95	69
April						
Maj	174	97	76	171	96	75
May						
Czerwiec	188	112	76	186	112	75
June						
Lipiec	225	153	72	219	151	68
July						
Sierpień	204	135	70	200	133	67
August						
Wrzesień	225	125	100	218	124	94
September						
Wieś	383	278	106	366	263	103
Rural areas						
Styczeń	57	47	10	57	47	10
January						
Luty	63	51	12	63	51	12
February						
Marzec	90	70	19	90	70	19
March						

Tabl. 2.1. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (dok.)
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, place of residence and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			W tym jednorazowo w miesiącu Of which once a month		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	razem total	mężczyźni men	kobiety women
	w tys. in thous.					
Wieś (dok.): Rural areas (cont.):						
Kwiecień	126	97	30	124	94	30
<i>April</i>						
Maj	145	112	33	140	106	33
<i>May</i>						
Czerwiec	177	134	42	176	134	42
<i>June</i>						
Lipiec	209	156	54	206	152	54
<i>July</i>						
Sierpień	211	164	46	203	158	45
<i>August</i>						
Wrzesień	222	166	56	215	161	54
<i>September</i>						

Tabl. 2.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, age and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			W tym jednorazowo w miesiącu Of which once a month		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	razem total	mężczyźni men	kobiety women
	w tys. in thous.					
OGÓŁEM	785	525	260	759	508	251
TOTAL						
z tego w wieku: of which aged:						
15-24 lat	146	98	48	146	98	48
years						
Styczeń	24	11	13	24	11	13
<i>January</i>						
Luty	23	11	11	23	11	11
<i>February</i>						
Marzec	25	14	11	25	14	11
<i>March</i>						
Kwiecień	37	24	12	37	24	12
<i>April</i>						
Maj	39	26	13	39	26	13
<i>May</i>						
Czerwiec	55	35	21	55	35	21
<i>June</i>						
Lipiec	85	56	29	85	56	29
<i>July</i>						
Sierpień	75	53	22	75	53	22
<i>August</i>						
Wrzesień	74	52	22	74	52	22
<i>September</i>						

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).
a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (cd.)
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, age and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>					
25-34 lat ..... <i>years</i>	168	120	47	162	119	43
Styczeń ..... <i>January</i>	50	38	12	50	38	12
Luty ..... <i>February</i>	50	37	12	50	37	12
Marzec ..... <i>March</i>	56	43	12	56	43	12
Kwiecień ..... <i>April</i>	71	56	15	69	55	15
Maj ..... <i>May</i>	73	56	17	73	56	17
Czerwiec ..... <i>June</i>	87	66	21	87	66	21
Lipiec ..... <i>July</i>	86	71	14	83	71	11
Sierpień ..... <i>August</i>	87	77	9	87	77	9
Wrzesień ..... <i>September</i>	90	64	26	84	63	22
35-44 lat ..... <i>years</i>	183	115	68	172	107	65
Styczeń ..... <i>January</i>	39	23	17	37	22	15
Luty ..... <i>February</i>	39	24	15	37	24	13
Marzec ..... <i>March</i>	47	26	22	45	25	20
Kwiecień ..... <i>April</i>	64	39	25	61	38	23
Maj ..... <i>May</i>	64	38	27	60	35	25
Czerwiec ..... <i>June</i>	71	46	25	69	46	23
Lipiec ..... <i>July</i>	98	66	32	94	63	30
Sierpień ..... <i>August</i>	100	67	34	92	61	31
Wrzesień ..... <i>September</i>	125	77	48	121	75	46
45-59 lat ..... <i>years</i>	251	170	80	242	163	79
Styczeń ..... <i>January</i>	60	37	23	60	37	23
Luty ..... <i>February</i>	68	39	29	67	39	29
Marzec ..... <i>March</i>	86	56	30	85	55	30
Kwiecień ..... <i>April</i>	105	64	41	103	63	41
Maj ..... <i>May</i>	123	78	46	120	74	46
Czerwiec ..... <i>June</i>	133	88	44	131	87	44
Lipiec ..... <i>July</i>	148	106	41	144	103	41
Sierpień ..... <i>August</i>	135	94	41	132	92	40
Wrzesień ..... <i>September</i>	136	85	51	132	83	50

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).
a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (dok.)
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, age and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			W tym jednorazowo w miesiącu Of which once a month		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	razem total	mężczyźni men	kobiety women
	w tys. in thous.					
60 lat i więcej ..... years and more	37	21	16	37	21	16
Styczeń ..... January	12	6	6	12	6	6
Luty ..... February	14	6	8	14	6	8
Marzec ..... March	15	7	8	15	7	8
Kwiecień ..... April	18	10	8	18	10	8
Maj ..... May	18	11	7	18	11	7
Czerwiec ..... June	19	11	8	19	11	8
Lipiec ..... July	18	9	9	18	9	9
Sierpień ..... August	17	8	9	17	8	9
Wrzesień ..... September	21	12	9	21	12	9

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).
a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.3. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i poziomu wykształcenia oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a
Persons performing unregistered work in 2009 by sex, level of education and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			W tym jednorazowo w miesiącu Of which once a month		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	razem total	mężczyźni men	kobiety women
	w tys. in thous.					
O G Ó Ł E M ..... TOTAL	785	525	260	759	508	251
z tego z wykształceniem: of which with education:						
Policealnym i wyższym ..... Post-secondary and tertiary	97	37	61	97	37	61
Styczeń ..... January	36	14	22	36	14	22
Luty ..... February	34	14	20	34	14	20
Marzec ..... March	38	17	22	38	17	22
Kwiecień ..... April	45	21	24	45	21	24
Maj ..... May	49	19	29	49	19	29
Czerwiec ..... June	39	21	18	39	21	18
Lipiec ..... July	21	11	10	21	11	10
Sierpień ..... August	24	13	11	24	13	11
Wrzesień ..... September	52	18	34	52	18	34

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).
a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.3. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według płci i poziomu wykształcenia oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (dok.)

Persons performing unregistered work in 2009 by sex, level of education and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>					
Średnim zawodowym i ogólnokształcącym <i>Vocational and general secondary</i>	205	122	83	204	121	83
Styczeń <i>January</i>	47	25	22	46	24	22
Luty <i>February</i>	46	23	23	45	22	23
Marzec <i>March</i>	49	23	26	49	23	26
Kwiecień <i>April</i>	60	31	29	59	30	29
Maj <i>May</i>	72	39	33	71	38	33
Czerwiec <i>June</i>	85	45	40	85	45	40
Lipiec <i>July</i>	110	68	42	110	68	42
Sierpień <i>August</i>	100	62	38	99	61	38
Wrzesień <i>September</i>	109	61	48	108	60	48
Zasadniczym zawodowym <i>Basic vocational</i>	326	259	67	302	244	58
Styczeń <i>January</i>	82	61	21	80	61	20
Luty <i>February</i>	90	64	26	88	63	24
Marzec <i>March</i>	116	88	28	114	88	26
Kwiecień <i>April</i>	140	106	34	136	103	32
Maj <i>May</i>	147	114	33	140	108	32
Czerwiec <i>June</i>	170	128	42	167	127	40
Lipiec <i>July</i>	203	156	46	193	151	42
Sierpień <i>August</i>	207	161	46	196	154	42
Wrzesień <i>September</i>	193	149	44	181	145	36
Gimnazjalnym i niższym <i>Lower secondary and below</i>	157	108	49	156	107	49
Styczeń <i>January</i>	20	14	6	20	14	6
Luty <i>February</i>	23	18	6	23	18	6
Marzec <i>March</i>	26	18	8	26	18	8
Kwiecień <i>April</i>	48	35	13	48	35	13
Maj <i>May</i>	51	37	14	51	37	14
Czerwiec <i>June</i>	71	53	18	71	53	18
Lipiec <i>July</i>	100	73	27	100	73	27
Sierpień <i>August</i>	84	63	21	84	63	21
Wrzesień <i>September</i>	93	63	30	92	62	30

^a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

^a *Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).*

Tabl. 2.4. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni pracy i liczby miesięcy, w których była wykonywana
Persons performing unregistered work by the number of days of work and the number of months in which it was performed

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych w 2009 r, Number of days worked in 2009						
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41-60	61-90	91 dni i więcej
		w tys. in thous.						
OGÓŁEM	785	171	82	99	126	71	85	130
TOTAL								
1 miesiąc	245	140	41	31	33	x	x	x
month								
2	139	25	20	28	39	21	7	x
3	104	6	16	23	10	26	23	-
4	58	.	.	.	21	11	10	6
5 miesięcy i więcej	240	-	-	14	24	12	45	124
months and more								
Mężczyźni	525	116	60	64	82	47	49	91
Men								
1 miesiąc	170	97	29	19	24	x	x	x
month								
2	78	13	12	18	18	13	.	x
3	75	6	13	17	.	20	15	-
4	45	-	.	.	18	5	10	.
5 miesięcy i więcej	158	-	-	8	17	9	21	88
months and more								
Kobiety	260	55	22	35	44	24	35	39
Women								
1 miesiąc	75	43	12	12	8	x	x	x
month								
2	61	12	7	10	20	8	.	x
3	29	-	.	6	6	6	8	-
4	13	-	-	.	.	6	-	.
5 miesięcy i więcej	82	-	-	7	7	.	24	37
months and more								

Tabl. 2.5. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych w 2009 r. oraz płci, miejsca zamieszkania i wieku pracujących
Persons performing unregistered work by the number of days worked in 2009, sex, place of residence and age

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych <i>Number of days worked</i>							Średnia liczba dni przepra- cowanych przez osobę <i>Average number of days worked by a person</i>
		5 dni i mniej <i>days and less</i>	6-10	11-20	21-40	41-60	61-90	91 dni i więcej <i>days and more</i>	
	w tys. <i>in thous.</i>								
OGÓŁEM	785	171	82	99	126	71	85	130	48
TOTAL									
15-24 lat	146	20	18	24	30	13	14	25	51
years									
25-34	168	50	14	6	20	19	29	21	56
35-44	183	41	24	28	26	13	18	29	42
45-59	251	49	21	36	44	20	23	51	50
60 lat i więcej	37	12	5	5	5	5	.	5	30
years and more									

Tabl. 2.5. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych w 2009 r. oraz płci, miejsca zamieszkania i wieku pracujących (dok.)

Persons performing unregistered work by the number of days worked in 2009, sex, place of residence and age (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Liczba dni przepracowanych <i>Number of days worked</i>							Średnia liczba dni przepra- cowanych przez osobę <i>Average number of days worked by a person</i>
		5 dni i mniej <i>days and less</i>	6-10	11-20	21-40	41-60	61-90	91 dni i więcej <i>days and more</i>	
	w tys. <i>in thous.</i>								
O G Ó Ł E M (dok.): T O T A L (cont.):									
Mężczyźni ..... Men	525	116	60	64	82	47	49	91	48
15-24 lat ..... <i>years</i>	98	15	14	14	19	7	7	21	52
25-34	120	34	8	5	9	15	22	20	65
35-44	115	24	14	18	19	6	13	19	44
45-59	170	36	19	26	32	14	7	31	44
60 lat i więcej ..... <i>years and more</i>	21	9	.	.	.	.	.	-	19
Kobiety ..... Women	260	55	22	35	44	24	35	39	48
15-24 lat ..... <i>years</i>	48	6	.	10	11	6	6	.	50
25-34	47	16	6	.	11	.	8	.	34
35-44	68	18	10	10	7	7	5	9	38
45-59	80	13	.	10	13	6	16	20	62
60 lat i więcej ..... <i>years and more</i>	16	.	.	.	.	.	-	5	44
Miasta ..... Urban areas	402	84	36	51	69	34	49	69	52
15-24 lat ..... <i>years</i>	73	13	9	13	18	.	9	8	45
25-34	99	26	7	.	15	14	18	10	60
35-44	82	16	8	14	13	5	8	15	46
45-59	120	21	8	19	19	7	14	30	59
60 lat i więcej ..... <i>years and more</i>	28	7	.	.	.	.	-	5	35
Wieś ..... Rural areas	383	87	46	48	57	37	36	61	45
15-24 lat ..... <i>years</i>	73	7	8	11	12	10	5	17	57
25-34	69	23	8	.	5	5	11	11	50
35-44	101	25	16	14	14	8	10	13	39
45-59	131	28	13	18	25	13	9	20	43
60 lat i więcej ..... <i>years and more</i>	10	.	-	.	.	.	.	-	20

Tabl. 2.6. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych w 2009 r. oraz płci, miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia

Persons performing unregistered work by the number of days worked in 2009, sex, place of residence and level of education

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych Number of days worked							Średnia liczba dni przepra- cowanych przez osobę Average number of days worked by a person
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41-60	61-90	91 dni i więcej days and more	
	w tys. in thous.								
OGÓŁEM ..... TOTAL	785	171	82	99	126	71	85	130	48
Policealne i wyższe ..... Post-secondary and tertiary	97	39	6	9	17	6	17	.	27
Średnie zawodowe i ogólnokształcące ..... Vocational and general secondary	205	49	28	29	23	18	17	36	49
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	326	64	30	37	51	29	38	66	54
Gimnazjalne i niższe ..... Lower secondary and below	157	19	18	24	34	19	13	25	46
Mężczyźni ..... Men	525	116	60	64	82	47	49	91	48
Policealne i wyższe ..... Post-secondary and tertiary	37	12	.	5	6	.	.	.	33
Średnie zawodowe i ogólnokształcące ..... Vocational and general secondary	122	38	19	12	16	8	11	16	43
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	259	55	28	28	38	23	24	54	52
Gimnazjalne i niższe ..... Lower secondary and below	108	11	12	19	22	13	9	18	49
Kobiety ..... Women	260	55	22	35	44	24	35	39	48
Policealne i wyższe ..... Post-secondary and tertiary	61	26	.	.	12	.	12	-	25
Średnie zawodowe i ogólnokształcące ..... Vocational and general secondary	83	11	9	17	7	11	6	20	57
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	67	10	.	9	13	6	14	13	63
Gimnazjalne i niższe ..... Lower secondary and below	49	8	7	5	12	5	.	6	40
Miasta ..... Urban areas	402	84	36	51	69	34	49	69	52
Policealne i wyższe ..... Post-secondary and tertiary	81	30	6	9	15	.	14	.	29
Średnie zawodowe i ogólnokształcące ..... Vocational and general secondary	126	27	14	19	18	9	9	30	56
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	134	23	10	13	22	15	22	27	61
Gimnazjalne i niższe ..... Lower secondary and below	61	5	7	11	15	7	.	9	51

Tabl. 2.6. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych w 2009 r. oraz płci, miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia (dok.)

Persons performing unregistered work by the number of days worked in 2009, sex, place of residence and level of education (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Liczba dni przepracowanych <i>Number of days worked</i>							Średnia liczba dni przepra- cowanych przez osobę <i>Average number of days worked by a person</i>
		5 dni i mniej <i>days and less</i>	6-10	11-20	21-40	41-60	61-90	91 dni i więcej <i>days and more</i>	
	w tys. <i>in thous.</i>								
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	383	87	46	48	57	37	36	61	45
Policealne i wyższe ..... <i>Post-secondary and tertiary</i>	16	9	-	.	.	.	.	-	21
Średnie zawodowe i ogólnokształcące ..... <i>Vocational and general secondary</i>	79	22	15	10	6	9	9	7	38
Zasadnicze zawodowe ..... <i>Basic vocational</i>	192	42	20	24	29	14	16	40	50
Gimnazjalne i niższe .... <i>Lower secondary and below</i>	96	15	11	14	20	12	9	15	44

Tabl. 2.7. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według liczby dni zatrudnienia w miesiącu i miesiąca zatrudnienia^a

Persons performing unregistered work in 2009 by the number of days of employment in a month and the month of employment^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni pracy w miesiącu <i>Number of days of work in month</i>					
		1 dzień day	2-3	4-5	6-10	11-20	21 i więcej and more
	w tys. <i>in thous.</i>						
OGÓŁEM ..... TOTAL	785	55	124	96	134	207	154
Styczeń ..... <i>January</i>	185	.	17	28	43	44	41
Luty ..... <i>February</i>	193	8	18	21	50	50	37
Marzec ..... <i>March</i>	230	6	18	31	46	61	56
Kwiecień ..... <i>April</i>	294	9	36	28	51	94	63
Maj ..... <i>May</i>	319	11	35	44	48	102	66
Czerwiec ..... <i>June</i>	365	8	40	38	74	98	91
Lipiec ..... <i>July</i>	434	12	51	50	69	118	119
Sierpień ..... <i>August</i>	415	19	40	68	56	112	107
Wrzesień ..... <i>September</i>	447	37	55	51	72	112	110

^a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).
a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.7. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną w 2009 r. według liczby dni zatrudnienia w miesiącu i miesiąca zatrudnienia^a (dok.)

Persons performing unregistered work in 2009 by number of days of employment in a month and the month of employment^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni pracy w miesiącu <i>Number of days of work in month</i>					
		1 dzień day	2-3	4-5	6-10	11-20	21 i więcej and more
		w tys. <i>in thous.</i>					
Mężczyźni ..... Men	525	34	86	71	86	132	105
Styczeń	115	.	11	19	23	26	28
<i>January</i>							
Luty	118	.	7	14	31	31	25
<i>February</i>							
Marzec	146	.	11	21	25	40	37
<i>March</i>							
Kwiecień	193	5	27	18	30	63	41
<i>April</i>							
Maj	209	6	22	31	28	66	45
<i>May</i>							
Czerwiec	246	5	29	26	47	68	59
<i>June</i>							
Lipiec	309	9	38	38	48	83	81
<i>July</i>							
Sierpień	299	15	30	54	38	76	76
<i>August</i>							
Wrzesień	291	24	35	37	42	75	74
<i>September</i>							
Kobiety ..... Women	260	21	37	25	49	75	49
Styczeń	71	.	6	10	20	17	13
<i>January</i>							
Luty	75	5	11	7	19	19	11
<i>February</i>							
Marzec	84	.	7	9	22	21	19
<i>March</i>							
Kwiecień	100	.	10	10	21	31	23
<i>April</i>							
Maj	110	.	13	13	20	36	22
<i>May</i>							
Czerwiec	119	.	11	12	27	30	32
<i>June</i>							
Lipiec	126	.	12	11	22	35	39
<i>July</i>							
Sierpień	116	.	10	14	18	36	30
<i>August</i>							
Wrzesień	156	13	20	15	31	37	36
<i>September</i>							

^a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.8. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci, miejsca zamieszkania oraz rodzajów wykonywanych prac^a
Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mężczyźni Men	Kobiety Women	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M ..... TOTAL	785	525	260	402	383
w tym: <i>of which:</i>					
Handel ..... <i>Trade</i>	35	9	26	25	10
Usługi budowlane i instalacyjne <i>Construction and installation services</i>	90	90	-	22	68
Remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne ..... <i>Construction and installation repairs</i>	149	148	.	87	63
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn ..... <i>Repair of cars and other engines</i>	42	42	-	22	21
Usługi transportowe ..... <i>Transportation services</i>	24	22	.	15	9
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne ... <i>Hairdressing and beauty services</i>	6	-	6	.	.
Usługi turystyczne i gastronomiczne <i>Tourism services and catering</i>	33	15	18	25	9
Doradztwo księgowe, prawne ..... <i>Accounting and legal services</i>	5	-	5	5	-
Korepetycje ..... <i>Tutoring</i>	48	18	30	37	11
Tłumaczenia ..... <i>Translation</i>	7	7	-	7	-
Usługi krawieckie ..... <i>Tailoring</i>	18	-	18	9	8
Prace domowe (np. sprzątanie) ... <i>Housework</i>	26	5	22	23	.
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... <i>Taking care of a child or elderly person</i>	34	-	34	24	10
Ochrona i pilnowanie mienia ..... <i>Security services</i>	5	5	-	5	-
Prace ogrodniczo-rolne ..... <i>Gardening and farming</i>	163	106	57	39	123
Działalność produkcyjna ..... <i>Manufacturing</i>	18	16	.	8	10

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wykonywać więcej niż jedną pracę nierejestrowaną.
a Outcomes don't sum, because each person could perform more than one unregistered work.

Tabl. 2.8. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci, miejsca zamieszkania oraz rodzajów wykonywanych prac^a (dok.)
Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mężczyźni Men	Kobiety Women	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w tys. in thous.				
Usługi sąsiedzkie ..... <i>Neighbourhood services</i>	104	72	32	33	71
w tym: <i>of which:</i>					
remonty i naprawy budowlano- instalacyjne ..... <i>construction and installation repairs</i>	22	22	-	11	11
przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn ..... <i>repair of cars and other engines</i>	5	5	-	.	.
usługi transportowe ..... <i>transportation services</i>	6	6	-	.	.
prace domowe (np. sprzątanie) <i>housework</i>	8	.	6	.	.
opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... <i>taking care of a child or elderly person</i>	6	-	6	.	.
prace ogrodniczo-rolne ..... <i>gardening and farming</i>	49	35	14	5	43
Inne ..... <i>Others</i>	43	26	17	30	12

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wykonywać więcej niż jedną pracę nierejestrowaną.

a Outcomes don't sum, because each person could perform more than one unregistered work.

Tabl. 2.9. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według miesiąca zatrudnienia i wybranych rodzajów wykonywanych prac^a
Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miesiąc zatrudnienia Month of employment								
		styczeń January	luty February	marzec March	kwiecień April	maj May	czerwiec June	lipiec July	sierpień August	wrzesień September
		w tys. in thous.								
OGÓŁEM ..... TOTAL	785	185	193	230	294	319	365	434	415	447
w tym: <i>of which:</i>										
Handel ..... <i>Trade</i>	35	13	14	16	18	22	24	17	17	20
Usługi budowlane i insta- lacyjne ..... <i>Construction and installation services</i>	90	15	18	25	36	39	49	56	52	48

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wykonywać więcej niż jedną pracę nierejestrowaną oraz pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could perform more than one unregistered work and work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.9. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według miesiąca zatrudnienia i wybranych rodzajów wykonywanych prac^a (dok.)
Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miesiąc zatrudnienia <i>Month of employment</i>								
		styczeń <i>January</i>	luty <i>February</i>	marzec <i>March</i>	kwiecień <i>April</i>	maj <i>May</i>	czerwiec <i>June</i>	lipiec <i>July</i>	sierpień <i>August</i>	wrzesień <i>September</i>
		w tys. <i>in thous.</i>								
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne <i>Construction and installation repairs</i>	149	30	27	37	49	58	61	88	73	71
Przeglądy i naprawy samochodów oraz inny maszyn ..... <i>Repair of cars and other engines</i>	42	12	12	12	17	16	20	27	26	21
Usługi transportowe .... <i>Transportation services</i>	24	11	12	13	15	15	16	12	12	17
Usługi turystyczne i gastronomiczne ..... <i>Tourism services and catering</i>	33	6	6	6	8	10	13	22	21	16
Korepetycje ..... <i>Tutoring</i>	48	24	20	22	30	28	15	-	.	19
Usługi krawieckie ..... <i>Tailoring</i>	18	.	5	.	7	7	7	7	8	10
Prace domowe (np. sprzątanie) ..... <i>Housework</i>	26	10	10	10	10	11	12	16	12	16
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... <i>Taking care of a child or elderly person</i>	34	12	10	11	12	13	13	22	21	23
Prace ogrodniczo-rolne <i>Gardening and farming</i>	163	14	14	24	46	51	74	98	98	86
Działalność produkcyjna <i>Manufacturing</i>	18	.	9	9	9	5	8	12	10	11
Usługi sąsiedzkie..... <i>Neighbourhood services</i>	104	11	16	22	18	27	30	37	35	47
w tym: <i>of which:</i>										
remonty i naprawy budowlano-instalacyjne <i>construction and installation repairs</i>	22	.	.	.	.	.	6	12	.	5
prace domowe (np. sprzątanie) ..... <i>housework</i>	8	.	6	6	.	.	6	6	.	5
prace ogrodniczo-rolne <i>gardening and farming</i>	49	-	-	.	7	9	7	11	19	26
Inne ..... <i>Other</i>	43	11	11	10	10	11	13	17	26	35

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wykonywać więcej niż jedną pracę nierejestrowaną oraz pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could perform more than one unregistered work and work in several analysed periods (months).

DZIAŁ 3. OSTATNIO WYKONYWANA PRACA NIEREJESTROWANA

RECENTLY PERFORMED UNREGISTERED WORK

Tabl. 3.1. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według charakterystyki ostatnio wykonywanej pracy, płci oraz miejsca zamieszkania

Persons performing unregistered work by characteristic of recently performed work, sex and place of residence

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Typ pracodawcy		Type of employer	
		osoba prywatna natural person	firma prywatna lub spółdzielnia w systemie pracy chałupniczej private company or cooperative in outworking system	firma prywatna lub spółdzielnia w innym systemie niż chałupniczy private company or cooperative not in outworking system	praca na własny rachunek self-employed
		w tys. in thous.			
OGÓŁEM ..... TOTAL	785	562	33	160	29
Praca główna ..... Main job	436	273	26	125	12
Praca dodatkowa ..... Additional job	349	289	8	35	17
Mężczyźni ..... Men	525	367	23	111	23
Praca główna ..... Main job	283	163	19	88	12
Praca dodatkowa ..... Additional job	243	204	.	22	12
Kobiety ..... Women	260	195	10	50	5
Praca główna ..... Main job	153	111	6	36	-
Praca dodatkowa ..... Additional job	107	84	.	13	5
Miasta ..... Urban areas	402	288	17	89	8
Praca główna ..... Main job	231	148	12	66	.
Praca dodatkowa ..... Additional job	171	140	5	22	.
Wieś ..... Rural areas	383	273	17	72	20
Praca główna ..... Main job	205	125	14	58	7
Praca dodatkowa ..... Additional job	179	148	.	13	13

Tabl. 3.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według typu pracodawcy oraz ostatnio wykonywanej pracy
Persons performing unregistered work by type of employer and recently performed work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Typ pracodawcy Type of employer	
		osoba prywatna lub osoba pracująca na własny rachunek natural person or self-employed	firma prywatna private company
		w tys. in thous.	
OGÓŁEM ..... TOTAL	785	591	193
w tym: <i>of which:</i>			
Handel	31	10	22
<i>Trade</i>			
Usługi budowlane i instalacyjne <i>Construction and installation services</i>	81	43	39
Remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne	137	102	34
<i>Construction and installation repairs</i>			
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn	34	28	6
<i>Repair of cars and other engines</i>			
Usługi transportowe	20	10	10
<i>Transportation services</i>			
Usługi turystyczne i gastronomiczne <i>Tourism services and catering</i>	32	14	18
Korepetycje	45	45	-
<i>Tutoring</i>			
Usługi krawieckie	15	12	.
<i>Tailoring</i>			
Prace domowe (np. sprząatanie) ...	25	23	.
<i>Housework</i>			
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą	32	32	-
<i>Taking care of a child or elderly person</i>			
Prace ogrodniczo-rolne	152	119	33
<i>Gardening and farming</i>			
Działalność produkcyjna	16	6	10
<i>Manufacturing</i>			
Usługi sąsiedzkie	96	91	5
<i>Neighbourhood services</i>			
w tym: <i>of which:</i>			
remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne	20	20	-
<i>construction and installation repairs</i>			
prace ogrodniczo-rolne	42	37	5
<i>gardening and farming</i>			

Tabl. 3.3. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i miejsca zamieszkania oraz wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z ostatnio wykonywanej pracy
Persons performing unregistered work by sex, place of residence and monthly income from recently performed work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tys. <i>in thous.</i>								
OGÓŁEM	785	525	260	402	248	155	383	278	106
TOTAL									
Do 50 zł	25	16	9	7	6	.	18	11	7
<i>Up to 50 zł</i>									
51-100	46	25	20	32	16	17	13	10	.
101-200	80	48	32	39	20	19	41	28	13
201-300	61	32	29	31	15	16	30	17	13
301-400	36	20	16	23	15	8	13	5	8
401-500	44	35	9	26	21	5	18	14	.
501-600	31	16	15	21	8	12	11	8	.
601-700	20	9	11	9	.	5	11	6	6
701-800	37	24	14	21	11	11	16	13	.
801-900	12	.	7	6	.	.	5	.	.
901-1000	59	48	11	35	27	8	24	21	.
1001 zł i więcej	127	104	23	63	47	16	64	58	7
<i>zł and more</i>									
Brak odpowiedzi	207	143	64	89	57	32	118	86	32
<i>No answer</i>									
Praca główna	436	283	153	231	137	94	205	146	59
Main job									
Do 50 zł	.	.	.	.	.	-	.	.	.
<i>Up to 50 zł</i>									
51-100	18	12	6	12	6	6	5	5	-
101-200	31	19	12	14	7	7	17	12	5
201-300	29	12	16	14	8	5	15	.	11
301-400	23	10	13	12	6	6	11	5	6
401-500	24	17	7	14	10	.	9	6	.
501-600	17	9	8	11	5	6	6	5	.
601-700	15	6	10	9	.	5	7	.	5
701-800	25	12	13	16	5	11	9	7	.
801-900	12	.	7	6	.	.	5	.	.
901-1000	35	28	8	17	12	.	18	15	.
1001 zł i więcej	108	87	21	57	41	16	51	46	5
<i>zł and more</i>									
Brak odpowiedzi	95	63	32	48	29	19	46	34	12
<i>No answer</i>									
Praca dodatkowa	349	243	107	171	111	60	179	132	47
Additional job									
Do 50 zł	21	13	8	7	5	.	14	8	6
<i>Up to 50 zł</i>									
51-100	28	14	14	20	9	11	8	5	.
101-200	49	29	20	24	12	12	25	17	8
201-300	32	19	13	17	6	11	15	13	.
301-400	13	10	.	11	9	.	.	-	.
401-500	20	18	.	12	10	.	9	8	.
501-600	14	7	7	10	.	6	.	.	.
601-700	5	.	.	-	-	-	5	.	.
701-800	13	11	.	6	6	-	7	6	.
901-1000	24	20	.	18	15	.	6	6	-
1001 zł i więcej	19	17	.	6	6	-	13	12	.
<i>zł and more</i>									
Brak odpowiedzi	112	80	33	41	28	13	71	52	19
<i>No answer</i>									
Sredni dochód z zł	778,79	892,29	559,20	796,84	927,66	591,51	760,64	861,61	515,93
Average incom from zł									
Praca główna	951,06	1077,10	728,58	1042,00	1201,10	804,87	860,93	968,63	634,21
<i>Main job</i>									
Praca dodatkowa	540,65	655,30	287,55	463,37	573,15	278,13	619,76	725,71	301,91
<i>Additional job</i>									

Tabl. 3.4. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według wieku oraz wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z ostatnio wykonywanej pracy
Persons performing unregistered work by age and monthly income from recently performed work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym w wieku <i>Of which aged</i>				
		15-24 lata years	25-34	35-44	45-59	60 lat i więcej years and more
		w tys. <i>in thous.</i>				
OGÓŁEM	785	146	168	183	251	37
TOTAL						
Do 50 zł	25	.	.	10	9	.
<i>Up to 50 zł</i>						
51-100	46	.	20	.	11	.
101-200	80	16	12	24	26	.
201-300	61	13	9	16	21	.
301-400	36	5	-	10	16	5
401-500	44	5	8	14	16	.
501-600	31	.	10	7	10	-
601-700	20	5	.	.	9	.
701-800	37	12	9	.	13	-
801-900	12	.	-	.	.	.
901-1000	59	14	15	11	16	.
1001 zł i więcej	127	34	33	33	27	-
<i>zł and more</i>						
Brak odpowiedzi	207	30	44	43	75	15
<i>No answer</i>						
Praca główna	436	114	80	90	130	22
Main job						
Do 50 zł	.	-	.	.	-	.
<i>Up to 50 zł</i>						
51-100	18	5	6	-	.	.
101-200	31	13	-	8	9	.
201-300	29	7	6	5	8	.
301-400	23	.	-	8	11	.
401-500	24	.	5	6	9	.
501-600	17	.	.	5	6	-
601-700	15	.	.	.	9	-
701-800	25	10	.	.	9	-
801-900	12	.	-	.	.	.
901-1000	35	14	10	7	5	-
1001 zł i więcej	108	34	28	25	22	-
<i>zł and more</i>						
Brak odpowiedzi	95	13	16	19	37	9
<i>No answer</i>						
Praca dodatkowa	349	33	88	92	121	15
Additional job						
Do 50 zł	21	.	.	7	9	-
<i>Up to 50 zł</i>						
51-100	28	-	14	5	8	-
101-200	49	.	12	16	17	.
201-300	32	6	.	11	13	-
301-400	13	.	-	.	6	.
401-500	20	.	.	8	7	-
501-600	14	-	7	.	.	-
601-700	5	.	.	.	-	.
701-800	13	.	5	.	.	-
901-1000	24	-	6	.	10	.
1001 zł i więcej	19	-	5	8	6	-
<i>zł and more</i>						
Brak odpowiedzi	112	16	28	24	38	6
<i>No answer</i>						
Sredni dochód z zł	778,79	837,26	906,29	856,06	672,25	358,95
Average incom from zł						
Praca główna	951,06	938,48	1210,60	1123,00	839,55	247,69
<i>Main job</i>						
Praca dodatkowa	540,65	344,67	584,12	614,81	496,98	600,00
<i>Additional job</i>						

Tabl. 3.5. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według poziomu wykształcenia oraz wysokości miesięcznych dochodów uzyskiwanych z ostatnio wykonywanej pracy
Persons performing unregistered work by level of education and monthly income from recently performed work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wykształcenie <i>Education</i>			
		policealne i wyższe <i>post-secondary and tertiary</i>	średnie zawo- dowe i ogólno- kształcące <i>vocational and general secondary</i>	zasadnicze zawodowe <i>basic vocational</i>	gimnazjalne i niższe <i>lower secondary and below</i>
		w tys. <i>in thous.</i>			
OGÓŁEM	785	97	205	326	157
TOTAL					
Do 50 zł	25	.	6	13	.
<i>Up to 50 zł</i>					
51-100	46	15	10	16	5
101-200	80	12	23	21	23
201-300	61	8	14	21	18
301-400	36	6	10	13	6
401-500	44	.	12	23	5
501-600	31	.	8	14	5
601-700	20	-	.	14	.
701-800	37	-	16	20	.
801-900	12	-	6	.	.
901-1000	59	6	15	23	16
1001 zł i więcej	127	7	33	66	21
<i>zł and more</i>					
Brak odpowiedzi	207	32	49	78	48
<i>No answer</i>					
Praca główna	436	21	122	186	107
Main job					
Do 50 zł	4	-	.	.	-
<i>Up to 50 zł</i>					
51-100	18	7	-	5	5
101-200	31	.	10	6	15
201-300	29	-	6	10	13
301-400	23	-	7	10	6
401-500	24	-	9	12	.
501-600	17	.	.	10	.
601-700	15	.	.	13	.
701-800	25	-	14	10	.
801-900	12	-	6	.	.
901-1000	35	-	9	14	13
1001 zł i więcej	108	.	31	56	19
<i>zł and more</i>					
Brak odpowiedzi	95	8	24	35	27
<i>No answer</i>					
Praca dodatkowa	349	76	83	140	50
Additional job					
Do 50 zł	21	.	.	11	.
<i>Up to 50 zł</i>					
51-100	28	8	10	10	-
101-200	49	12	14	16	7
201-300	32	8	8	12	5
301-400	13	6	.	.	-
401-500	20	.	.	11	.
501-600	14	.	5	.	.
601-700	5	-	-	.	.
701-800	13	-	.	9	.
801-900	-	-	-	-	-
901-1000	24	6	7	9	.
1001 zł i więcej	19	.	.	10	.
<i>zł and more</i>					
Brak odpowiedzi	112	23	26	43	21
<i>No answer</i>					
Średni dochód z zł	778,79	519,25	816,53	882,98	654,78
Average incom from zł					
Praca główna	951,06	750,00	1072,10	1069,20	667,34
<i>Main job</i>					
Praca dodatkowa	540,65	470,30	420,95	615,80	623,85
<i>Additional job</i>					

Tabl. 3.6. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według wysokości miesięcznych dochodów i relacji dochodów z pracy nierejestrowanej do dochodów ogółem
Persons performing unregistered work by monthly income and relation between income from unregistered work and total income

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Udział dochodów z pracy nierejestrowanej w ogólnych dochodach <i>The share of income from unregistered work in total income</i>						Średni udział z pracy nierejestrowanej w dochodach ogółem <i>Average share from unregistered work in total income</i>
		do 10% <i>until</i>	11%-25%	26%-50%	51%-75%	76%-100%	brak odpowiedzi <i>no answer</i>	
	w tys. <i>in thous.</i>							
OGÓŁEM ..... TOTAL	785	80	72	102	17	280	233	62,3
Do 50 zł	25	14	.	-	-	-	11	6,3
<i>Up to 50 zł</i>								
51-100	46	23	5	.	-	9	8	24,8
101-200	80	31	15	.	-	21	10	39,0
201-300	61	.	23	12	-	20	.	47,8
301-400	36	.	12	7	-	10	.	49,0
401-500	44	-	10	9	.	17	5	59,5
501-600	31	-	-	12	6	11	.	74,0
601-700	20	-	-	5	-	13	.	80,0
701-800	37	-	.	14	-	20	.	68,5
801-900	12	-	-	.	.	9	-	88,1
901-1000	59	-	.	19	.	31	6	72,9
1001 zł i więcej	127	.	.	11	.	97	11	90,5
<i>zł and more</i>								
Brak odpowiedzi	207	.	-	7	.	22	174	82,7
<i>No answer</i>								

Tabl. 3.7. Średni dochód z pracy nierejestrowanej w badanym miesiącu uzyskiwany przez osobę wykonującą tę pracę
Average income from unregistered work in reference month obtained by person performing this work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Mężczyźni Men	Kobiety Women	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w zł in zł				
Przeciętny dochód ..... Average income	779	892	559	797	761
Styczeń ..... <i>January</i>	420	400	433	420	-
Luty ..... <i>February</i>	208	300	115	200	210
Marzec ..... <i>March</i>	364	360	375	383	350
Kwiecień ..... <i>April</i>	627	640	575	825	330
Maj ..... <i>May</i>	631	893	173	590	703
Czerwiec ..... <i>June</i>	573	610	463	454	732
Lipiec ..... <i>July</i>	622	754	425	866	378
Sierpień ..... <i>August</i>	855	906	762	703	1013
Wrzesień ..... <i>September</i>	862	1001	584	908	821

DZIAŁ 4. GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE Z PRACY
NIEREJESTROWANEJ

HOUSEHOLDS USING UNREGISTERED LABOUR

Tabl. 4.1. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według
miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy

Households using unregistered labour in 2009 by place of residence and frequency
and month of performing this work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Gospodarstwa korzystające jednorazowo z pracy nierejestrowanej Households using unregistered work once		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	razem total	miasta urban areas	wieś rural areas
	w tys. in thous.					
OGÓŁEM	680	379	302	629	348	281
TOTAL						
Styczeń	113	72	40	104	65	39
January						
Luty	112	70	42	101	61	40
February						
Marzec	168	106	62	153	96	57
March						
Kwiecień	203	121	82	188	112	76
April						
Maj	188	113	75	174	103	71
May						
Czerwiec	209	115	93	194	105	89
June						
Lipiec	233	120	114	216	107	109
July						
Sierpień	226	100	126	215	94	121
August						
Wrzesień	246	131	115	231	119	112
September						

Tabl. 4.2. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według
miesiąca i liczby roboczodni jej wykonywania

Households using unregistered labour in 2009 by month and the number of work units
(days) of performing unregistered work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba roboczodni <i>Number of work units (days)</i>						Średnia liczba dni przepra- cowanych w miesiącu <i>Average number of days worked in a month</i>
		1 dzień <i>day</i>	2-3	4-5	6-10	11-20	21 dni i więcej <i>days and more</i>	
	w tys. <i>in thous.</i>							
OGÓŁEM ..... TOTAL	680	214	174	95	108	58	27	6
Styczeń ..... January	113	31	25	24	15	11	.	6
Luty ..... February	112	31	21	27	11	16	.	6
Marzec ..... March	168	58	35	40	13	12	7	6

Tabl. 4.2. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według miesiąca i liczby roboczodni jej wykonywania (dok.)
Households using unregistered labour in 2009 by month and the number of work units (days) of performing unregistered work (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba roboczodni <i>Number of work units (days)</i>						Średnia liczba dni przepra- cowanych w miesiącu <i>Average number of days worked in a month</i>
		1 dzień day	2-3	4-5	6-10	11-20	21 dni i więcej days and more	
	w tys. <i>in thous.</i>							
Kwiecień ..... <i>April</i>	203	65	46	45	21	19	5	5
Maj ..... <i>May</i>	188	58	32	41	34	16	5	6
Czerwiec ..... <i>June</i>	209	57	59	27	37	18	9	6
Lipiec ..... <i>July</i>	233	66	54	30	42	25	10	7
Sierpień ..... <i>August</i>	226	76	45	29	31	24	18	7
Wrzesień ..... <i>September</i>	246	87	36	40	38	22	18	8

Tabl. 4.3. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według miejsca zamieszkania oraz wybranych rodzajów tej pracy
Households using unregistered labour in 2009 by place of residence and selected types of unregistered work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Miasta <i>Urban areas</i>	Wieś <i>Rural areas</i>
	w tys. <i>in thous.</i>		
OGÓŁEM ..... <i>TOTAL</i>	680	379	302
w tym: <i>of which:</i>			
Handel ..... <i>Trade</i>	30	12	18
Usługi budowlane i instalacyjne ..... <i>Construction and installation services</i>	45	25	20
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne .... <i>Construction and installation repairs</i>	242	154	88
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn ..... <i>Repair of cars and other engines</i>	52	27	25
Usługi transportowe ..... <i>Transportation services</i>	16	.	12
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego ..... <i>Repair of electrical equipment</i>	32	21	11
Usługi lekarskie, pielęgniarские ..... <i>Medical and nursing services</i>	16	8	8
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne ..... <i>Hairdressing and beauty services</i>	53	32	22
Doradztwo księgowe, prawne ..... <i>Accounting and legal services</i>	11	.	7
Korepetycje ..... <i>Tutoring</i>	37	27	10

Tabl. 4.3. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według miejsca zamieszkania oraz wybranych rodzajów tej pracy (dok.)
Households using unregistered labour in 2009 by place of residence and selected types of unregistered work (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem	Total	Miasta	Urban areas	Wieś	Rural areas
	w tys.		in thous.			
Doradztwo księgowe, prawne ..... <i>Accounting and legal services</i>		11		.		7
Korepetycje ..... <i>Tutoring</i>		37		27		10
Usługi krawieckie ..... <i>Tailoring</i>		44		22		22
Prace domowe (np. sprzątanie) ..... <i>Housework</i>		73		64		9
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... <i>Taking care of a child or elderly person</i>		38		29		8
Prace ogrodniczo-rolne ..... <i>Gardening and farming</i>		110		18		92
Usługi sąsiedzkie ..... <i>Neighbourhood services</i>		63		26		37
w tym: <i>of which:</i>						
remonty i naprawy budowlano-instalacyjne ..... <i>construction and installation repairs</i>		12		7		5
prace ogrodniczo-rolne ..... <i>gardening and farming</i>		25		5		20

Tabl. 4.4. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według liczby dni zatrudnienia pracowników nieformalnych oraz wybranych rodzajów wykonywanej pracy
Households using unregistered labour by the number of days of informal employment and selected types of performed work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych w 2009 r. Number of days worked in 2009					Średnia liczba dni przepra- cowanych w roku Average number of days worked in a year
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41 dni i więcej days and more	
	w tys. in thous.						
OGÓŁEM ..... TOTAL	680	353	130	88	47	56	15
w tym: of which:							
Handel ..... Trade	30	19	.	.	.	-	7
Usługi budowlane i instalacyjne ..... Construction and installation services	45	23	8	5	.	5	12
Remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne ..... Construction and installation repairs	242	135	54	32	12	7	10
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn ..... Repair of cars and other engines	52	44	6	-	.	-	3
Usługi transportowe ..... Transportation services	16	14	.	-	-	.	7

Tabl. 4.4. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według liczby dni zatrudnienia pracowników nieformalnych oraz wybranych rodzajów wykonywanej pracy (dok.)
Households using unregistered labour by the number of days of informal employment and selected types of performed work (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych w 2009 r. Number of days worked in the year 2009					Średnia liczba dni przepra- cowanych w roku Average number of days worked in a year
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41 dni i więcej days and more	
	w tys. in thous.						
Usługi transportowe ..... Transportation services	16	14	.	-	-	.	7
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego Repair of electrical equipment	32	32	-	-	-	-	1
Usługi lekarskie, pielęgniarские .... Medical and nursing services	16	12	.	.	-	-	4
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne Hairdressing and beauty services	53	47	6	-	-	-	3
Doradztwo księgowe, prawne ..... Accounting and legal services	11	11	-	-	-	-	1
Korepetycje ..... Tutoring	37	9	8	9	8	.	20
Usługi krawieckie ..... Tailoring	44	39	.	.	-	-	2
Prace domowe (np. sprzątanie) ... Housework	73	44	6	9	11	5	13
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą ..... Taking care of a child or elderly person	38	6	6	9	.	14	50
Prace ogrodniczo-rolne ..... Gardening and farming	110	69	17	5	5	14	23
Usługi sąsiedzkie ..... Neighbourhood services	63	46	7	5	.	.	9

Tabl. 4.5. Gospodarstwa domowe według miesięcznych wydatków na pracę nierejestrowaną wykonywaną na ich rzecz
Households by monthly expenditures on unregistered labour

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
	w tys. in thous.		
OGÓŁEM ..... <i>TOTAL</i>	680	379	302
Do 50 zł ..... <i>Up to 50 zł</i>	120	68	52
51-100	98	57	40
101-200	96	60	36
201-300	44	21	23
301-400	24	13	11
401-500	32	16	17
501-600	15	11	5
601-700	11	6	5
701-800	18	15	.
801 zł i więcej ..... <i>zł and more</i>	86	52	34
Brak odpowiedzi ..... <i>No answer</i>	135	60	75

Tabl. 4.6. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej w 2009 r. według grupy społeczno-ekonomicznej, miejsca zamieszkania oraz liczby osób w gospodarstwie

Households using unregistered labour in 2009 by socio-economic groups, place of residence and the number of persons in the household

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Gospodarstwa domowe <i>The households of</i>					
		pracow- ników <i>employees</i>	rolników <i>farmers</i>	pracow- ników użyt- kujących gospodar- stwa rolne <i>empoyees, farm holders</i>	pracujący na własny rachunek <i>self- employed</i>	emerytów i ren- cistów <i>retirees and pen- sioners</i>	pozostałe <i>other</i>
	w tys. <i>in thous.</i>						
OGÓŁEM ..... <i>TOTAL</i>	680	273	52	22	64	238	31
1-osobowe ..... <i>person</i>	131	16	5	.	.	93	13
2-osobowe ..... <i>person</i>	190	61	10	-	20	89	11
3-osobowe ..... <i>person</i>	131	70	5	6	19	27	5
4-osobowe ..... <i>person</i>	114	75	10	.	16	11	-
5-osobowe ..... <i>person</i>	58	28	8	7	7	9	-
6 i więcej osobowe ..... <i>person and more</i>	56	22	15	6	-	9	.
Miasta ..... <i>Urban areas</i>	379	169	.	-	52	138	17
1-osobowe ..... <i>person</i>	93	12	-	-	.	67	11
2-osobowe ..... <i>person</i>	112	44	-	-	16	48	.
3-osobowe ..... <i>person</i>	84	51	.	-	17	11	.
4-osobowe ..... <i>person</i>	67	51	-	-	11	6	-
5-osobowe ..... <i>person</i>	18	11	-	-	5	.	-
6 i więcej osobowe ..... <i>person and more</i>	.	.	-	-	-	.	-
Wieś ..... <i>Rural areas</i>	302	104	50	22	12	100	14
1-osobowe ..... <i>person</i>	38	.	5	.	-	26	.
2-osobowe ..... <i>person</i>	78	17	10	-	.	40	7
3-osobowe ..... <i>person</i>	48	20	.	6	.	16	.
4-osobowe ..... <i>person</i>	46	24	10	.	5	5	-
5-osobowe ..... <i>person</i>	40	17	8	7	.	7	-
6 i więcej osobowe ..... <i>person and more</i>	51	22	15	6	-	6	.

Polska wersja językowa

I. Monitoring rynku pracy

1. Kwartalna informacja o rynku pracy
2. Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności

II. Publikacje statystyczne

1. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski
luty, maj, sierpień, listopad (do lutego 1999)
I kwartał, II kwartał, III kwartał, IV kwartał (od I kwartału 2000)
2. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w latach 1992-2001
(październik 2002)
3. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w latach 1992 – 2004
(grudzień 2005)
4. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w latach 2003 – 2007
(lipiec 2009)
5. Kształcenie ustawiczne w 2003 roku (listopad 2004)
6. Typowe i nietypowe formy zatrudnienia w Polsce w 2004 roku
(wrzesień 2005)
7. Praca nierejestrowana w Polsce w 2004 roku (październik 2005)
8. Praca a obowiązki rodzinne w 2005 roku (czerwiec 2006)
9. Przejście z pracy na emeryturę (marzec 2007)
10. Wypadki przy pracy i problemy zdrowotne związane z pracą
(kwiecień 2008)
11. Wejście ludzi młodych na rynek pracy w Polsce w 2009 r.
(grudzień 2010)

III. Raporty analityczne

1. Aktywność zawodowa i bezrobocie w Polsce
listopad (do 1998), IV kwartał (od 2000 do 2003)

IV. Raporty problemowe

1. Aktywność ekonomiczna młodzieży
- Krystyna Mlonek (grudzień 1992)
2. Aktywność ekonomiczna i bezrobocie ludności województwa warszawskiego
- Zbigniew Strzelecki (grudzień 1992)
3. Zmiana sytuacji kobiet na rynku pracy
- Irena E. Kotowska (grudzień 1992)
4. Aktywność ekonomiczna i bezrobocie ludności wiejskiej w Polsce
- Izasław Frenkel (kwiecień 1993)
5. Bezrobocie z punktu widzenia gospodarstw domowych
- Irena E. Kotowska, Zbigniew Strzelecki (sierpień 1993)
6. Aktywność zawodowa inwalidów prawnych
- Danuta Piekut-Brodzka (wrzesień 1993)
7. Bezrobocie a segmentacja rynku pracy
- Elżbieta Kryńska (październik 1993)
8. Aktywność zawodowa i bezrobocie młodzieży w Polsce
- Krystyna Mlonek (listopad 1993)
9. Makroregionalne zróżnicowanie bezrobocia w Polsce
- Halina Sobczak, Jolanta Jakubowska, Agnieszka Miler
(listopad 1993)
10. Społeczno-ekonomiczne położenie bezrobotnych
- praca zbiorowa (styczeń 1994)
11. Podstawowe cechy bezrobocia w Polsce w okresie transformacji
- Janusz Witkowski (marzec 1994)
12. Sytuacja na wiejskim rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem
ludności związanej z rolnictwem indywidualnym - praca zbiorowa
(czerwiec 1994)
13. Aktywność zawodowa i bezrobocie młodzieży w Polsce w latach 1992-1994
- Krystyna Mlonek (luty 1995)

English version

I. Monitoring of the labour market

1. Quarterly information on the labour market developments
2. Quarterly analysis of economic activity of population

II. Statistical Publications

1. Labour Force Survey in Poland
....February, May, August, November (to February 1999)
....I quarter, II quarter, III quarter, IV quarter (since I quarter 2000)
2. Labour Force Survey in Poland in the years 1992-2001
(October 2002)
3. Labour Force Survey in Poland in the years 1992-2004
(December 2005)
4. Labour Force Survey in Poland in the years 2003-2007 (July 2009)
9. Transition from work into retirement (March 2007)
10. Accidents at work and work-related health problems (April 2008)
11. Entry of young people into the labour market in Poland in 2009
(December 2010)

III. Analytical reports

IV. Special reports

11. Unemployment in Poland in the period of transition
1990-1993

14. Losy zawodowe absolwentów w latach 1989-1994 - praca zespołowa pod kierunkiem Anny Kowalskiej (1995)	
15. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w Polsce - praca zespołowa pod kierunkiem Stanisławy Kostrubiec (1995)	
16. Rynek pracy w Polsce w 1994 roku. Nowe tendencje stare zagrożenia - Janusz Witkowski (1995)	<i>16. Labour market in Poland in 1994. New trends, old problems</i>
17. Analiza polskiego rynku pracy w latach 1990-1994. Kierunki zmian i rola polityk rynku pracy - Marek Góra, Mieczysław W. Socha, Urszula Sztanderska (1995)	
18. Praca nierejestrowana w Polsce w 1995 roku - Małgorzata Kałaska, Janusz Witkowski, Stanisława Kostrubiec (1996)	<i>18. Unregistered employment in Poland in 1995</i>
19. Aktywność ekonomiczna kobiet i ich pozycja na rynku pracy - Anna Kowalska (luty 1996)	<i>19. Economic activity of women and their position on the labour market</i>
20. Rynek pracy w Polsce w 1996 roku: kontynuacja korzystnych tendencji -Małgorzata Kałaska, Janusz Witkowski (1997)	<i>20. Labour market in Poland in 1996: continuation of positive trends</i>
21. Efektywność polityki rynku pracy - Anna Kowalska, Stanisława Kostrubiec (1997)	
22. Losy zawodowe absolwentów w latach 1994-1997 - praca zespołowa pod kierunkiem Anny Kowalskiej (1998)	
23. Praca nierejestrowana w Polsce w 1998 roku - praca zespołowa pod kierunkiem Stanisławy Kostrubiec (1999)	<i>23. Unregistered employment in Poland in 1998</i>
24. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w 2000 roku - Stanisława Kostrubiec (2001)	

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH:

SYMBOLS AND ABBREVIATIONS:

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło;
A line magnitude zero;

Kropka (.) - szacunek mniejszy niż 5 tys., konkretna wartość niepodana ze względu na losowy błąd próby;
Stop Estimate less than 5 thous., specific value not given because of high random error of sample;

Znak x - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe;
Symbol not applicable;

„W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
„Of which” *indicates that not all elements of the sum are given.*

W niektórych tablicach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w pozycjach “ogółem” ze względu na zaokrąglenia dokonywane przy uogólnianiu wyników badania.

In some columns, the sum of data could be different from “total” as a results of computer rounding up.

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła.

When publishing CSO data – please indicate the source.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY:

ABBREVIATIONS:

tys. = tysiąc
thous. thousand

Nr = numer
number

Lp. = liczba porządkowa
No. serial number

cd. = ciąg dalszy
(cont.) continue

dok. = dokończenie
(cont.) continue

MOP = Międzynarodowa Organizacja Pracy
ILO the International Labour Organization